
PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

**do projektu
Planu Ogólnego Gminy Czarna**

Oświadczenie

Oświadczam, że spełniam wymagania, o których mowa w art. 74a ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jedn. Dz.U. 2024 poz. 1112 z późn. zm.).

Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Karolina Podlowska

PODPIS ZAUFANY

**KAROLINA KAMILA
PODLODOWSKA**

09.07.2026 14:33:55 GMT+0200

Dokument podpisany elektronicznie
podpisem zaufanym

Karolina Podlowska

Doradztwo Środowiskowe

karolina.podlowska@gmail.com

502 966 271

Spis treści

1	Wstęp	5
1.1	Przedmiot i podstawy formalno - prawne opracowania.....	5
1.2	Zakres merytoryczny prognozy	5
1.3	Cel, metodyka i forma opracowania prognozy	6
2	Charakterystyka stanu i funkcjonowania środowiska.....	6
2.1	Położenie administracyjne	7
2.2	Położenie fizyczno-geograficzne.....	8
2.3	Użytkowanie i zagospodarowanie terenu objętego projektem POG	9
2.4	Budowa geologiczna i surowce mineralne	11
2.5	Rzeźba terenu	15
2.6	Wody podziemne i powierzchniowe	16
2.6.1	Wody podziemne.....	16
2.6.2	Wody powierzchniowe.....	18
2.7	Warunki klimatyczne i jakość powietrza atmosferycznego.....	24
2.8	Gleby	28
2.9	Zasoby przyrodnicze i różnorodność biologiczna	29
2.10	Walory krajobrazowe i kulturowe	38
2.11	Hałas, wibracje oraz promieniowanie elektromagnetyczne.....	42
2.12	Zasoby środowiska chronione na podstawie przepisów szczególnych.....	43
3	Informacje o zawartości, głównych celach POG oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami.....	54
3.1	Zakres terytorialny projektu POG.....	54
3.2	Główne cele i ogólna charakterystyka ustaleń zawartych w projekcie POG	54
3.3	Powiązania projektu POG z innymi dokumentami	57
4	Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem	60
5	Potencjalne zmiany stanu środowiska przy braku realizacji POG	61
6	Istniejące problemy ochrony środowiska, istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu	61
7	Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia analizowanego projektu POG	62
8	Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko będące skutkiem realizacji ustaleń projektu POG	64
8.1	Powierzchnia ziemi i gleby.....	70
8.2	Jakość powietrza atmosferycznego i warunki klimatyczne	73
8.3	Wody podziemne i powierzchniowe	76
8.4	Zasoby przyrodnicze i poziom różnorodności biologicznej	80
8.5	Krajobraz	82
8.6	Hałas, wibracje oraz promieniowanie elektromagnetyczne.....	86
8.7	Zdrowie i warunki życia ludzi	88
8.8	Ryzyko wystąpienia poważnych awarii	91
8.9	Zabytki i dobra materialne.....	92
8.10	Oddziaływania transgraniczne	92

9	Propozycje innych niż w projekcie planu ogólnego rozwiązań alternatywnych a także zapobiegających, ograniczających lub kompensujących negatywne oddziaływania na środowisko	92
10	Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektu POG oraz częstotliwość jej przeprowadzania.....	93
11	Streszczenie w języku niespecjalistycznym.....	95
12	Materiały źródłowe. Akty prawne, publikacje i opracowania dokumentacyjne	100
13	Spis Rysunków	101
14	Spis Tabel.....	102

1 Wstęp

1.1 Przedmiot i podstawy formalno - prawne opracowania

Przedmiotem prognozy oddziaływania na środowisko są ustalenia projektu Planu Ogólnego Gminy Czarna (POG), zgodnie z podjętą uchwałą nr VI/54/2024 z dnia 28 sierpnia 2024r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Czarna.

Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 1688) wprowadziła szereg zmian w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130 z późn. zm.), która określiła nowe zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i wprowadziła plan ogólny jako nowy akt planowania przestrzennego. Ustawa z dnia 4 kwietnia 2025 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym stanowi, że studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zachowują moc do dnia wejścia w życie planu ogólnego gminy w danej gminie, jednak nie dłużej niż do dnia 30 czerwca 2026 r.

Obowiązek sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko do projektu planu ogólnego wynika z art. 46 oraz art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. 2024 poz. 1112 z późn. zm.). Niniejsza prognoza, zgodnie z art. 46 tej ustawy, stanowi integralny element strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w ramach której organ opracowujący projekt dokumentu uzgadnia z właściwymi organami zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie, poddaje projekt wraz z prognozą opiniowaniu przez właściwe organy, zapewnia udział społeczeństwa w procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz uwzględnia wnioski wynikające z prognozy, opinie organów, a także uwagi i wnioski zgłoszone w ramach konsultacji społecznych.

Prognoza nie stanowi załącznika do uchwały w sprawie POG, a także nie jest jej integralną częścią. Nie ma też charakteru normatywnego. Jest dokumentem informacyjnym, który ma na celu możliwie dokładne określenie skutków środowiskowych wywołanych realizacją ustaleń projektowanego POG.

1.2 Zakres merytoryczny prognozy

W oparciu o art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, wystąpiono o uzgodnienie zakresu oraz stopnia szczegółowości niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko, uzyskując uzgodnienia zawarte w pismach:

Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie – pismo znak: WOOŚ.411.1.148.2024.AB.4 z dnia 18 listopada 2024 r.

Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Dębicy – pismo znak: PSNZ.9020.19.5.2024 z dnia 30 października 2024 r.

1.3 Cel, metodyka i forma opracowania prognozy

Prognoza obejmuje ocenę najbardziej prawdopodobnych oddziaływań na środowisko, jakie mogą być skutkiem dyspozycji przestrzennych, zawartych w ustaleniach analizowanego projektu POG. Celem prognozy jest również pełna informacja dla podmiotów POG, tj. wnioskodawców, społeczności lokalnej i samorządów o skutkach przyjętej polityki przestrzennej dla środowiska przyrodniczego.

Prognoza opracowywana była równocześnie z projektem POG, w celu próby wskazania najkorzystniejszych rozwiązań dla funkcjonowania środowiska oraz eliminacji tych, które mogłyby wywołać negatywne skutki dla przyrody, a zwłaszcza zagrożenie dla zdrowia i życia mieszkańców. Zakres tematyczny i problemowy opracowania dostosowany został do uwarunkowań środowiskowych. Analizowane były archiwalne materiały kartograficzne, planistyczne, inwentaryzacyjne, projektowe, studialne, dokumentacje hydrogeologiczne i geologiczne, opracowanie ekofizjograficzne, rejestry zabytków i ewidencje dóbr kultury.

Rozeznano i scharakteryzowano ukształtowanie terenu i budowę geologiczną, warunki gruntowe, wody powierzchniowe i podziemne, warunki klimatyczne, gleby, faunę i florę, obszary prawnie chronione oraz stan jakości poszczególnych komponentów środowiska i stopień ich degradacji. Powyższe komponenty poddano ocenie pod kątem ewentualnych zmian, wynikających z przyjętych rozwiązań zagospodarowania poszczególnych stref planistycznych w projekcie POG, przy zastosowaniu analiz porównawczych i powiązań przyczynowo – skutkowych. Posłużono się również metodami: indukcyjno-opisową, analogii środowiskowych oraz analiz kartograficznych. Zaproponowano działania i przedsięwzięcia zmierzające do ograniczenia negatywnego wpływu proponowanych rozwiązań planistycznych na środowisko przyrodnicze.

Oceny i analizy uwarunkowane były jakością i skalą materiałów źródłowych oraz danych udostępnianych przez stosowne instytucje.

Przy opracowaniu poszczególnych zagadnień środowiska przyjęto ustawowe definicje podstawowych pojęć podane w przepisach odrębnych.

Opracowanie składa się z dwóch części:

- 1) Opisowej - ilustrowanej fotografiami wraz z tematycznymi mapkami w postaci schematów (spis zamieszczony na końcu tekstu),
- 2) Kartograficznej - w postaci rysunku projektu POG z naniesionymi elementami prognozy oddziaływania na środowisko.

2 Charakterystyka stanu i funkcjonowania środowiska

W rozdziale dokonano krótkiej charakterystyki środowiska terenu będącego przedmiotem POG, a w szczególności rozpoznaniu pod względem budowy geologicznej i rzeźby, warunków hydrologicznych, klimatycznych, gleb, bioróżnorodności fauny i flory, zasobów krajobrazowych oraz obecnego sposobu użytkowania terenów objętych opracowaniem POG.

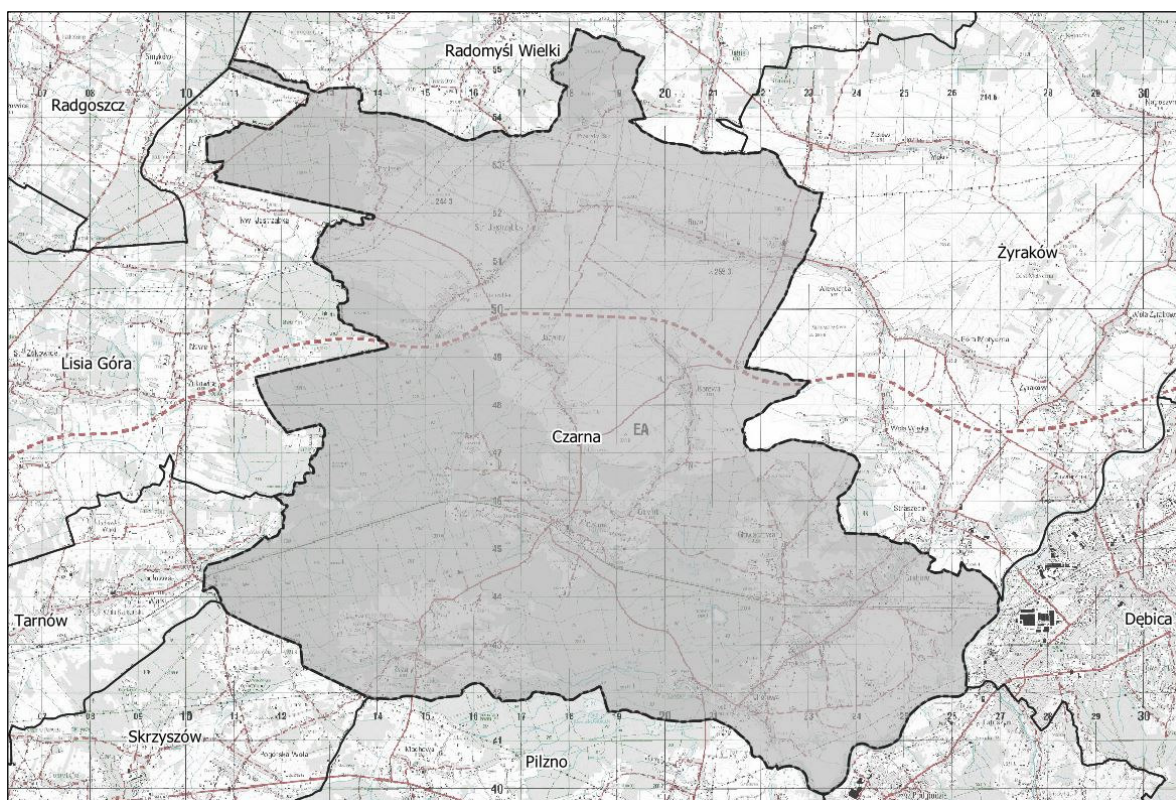
2.1 Położenie administracyjne

Gmina Czarna znajduje się w południowo-wschodniej części Polski, w województwie podkarpackim, w powiecie dębickim. Jest to gmina wiejska, której powierzchnia wynosi około 147 km².

Gmina Czarna graniczy:

- od południowego - wschodu z miastem Dębica oraz gminą wiejską Dębica;
- od wschodu z gminą Żyraków;
- od północy z gminą Radomyśl Wielki;
- od północnego – zachodu z gminą Radgoszcz (na odcinku poniżej 200 m);
- od zachodu z gminami Lisia Góra oraz Tarnów,
- od południa z gminami Skrzyszów oraz Pilzno.

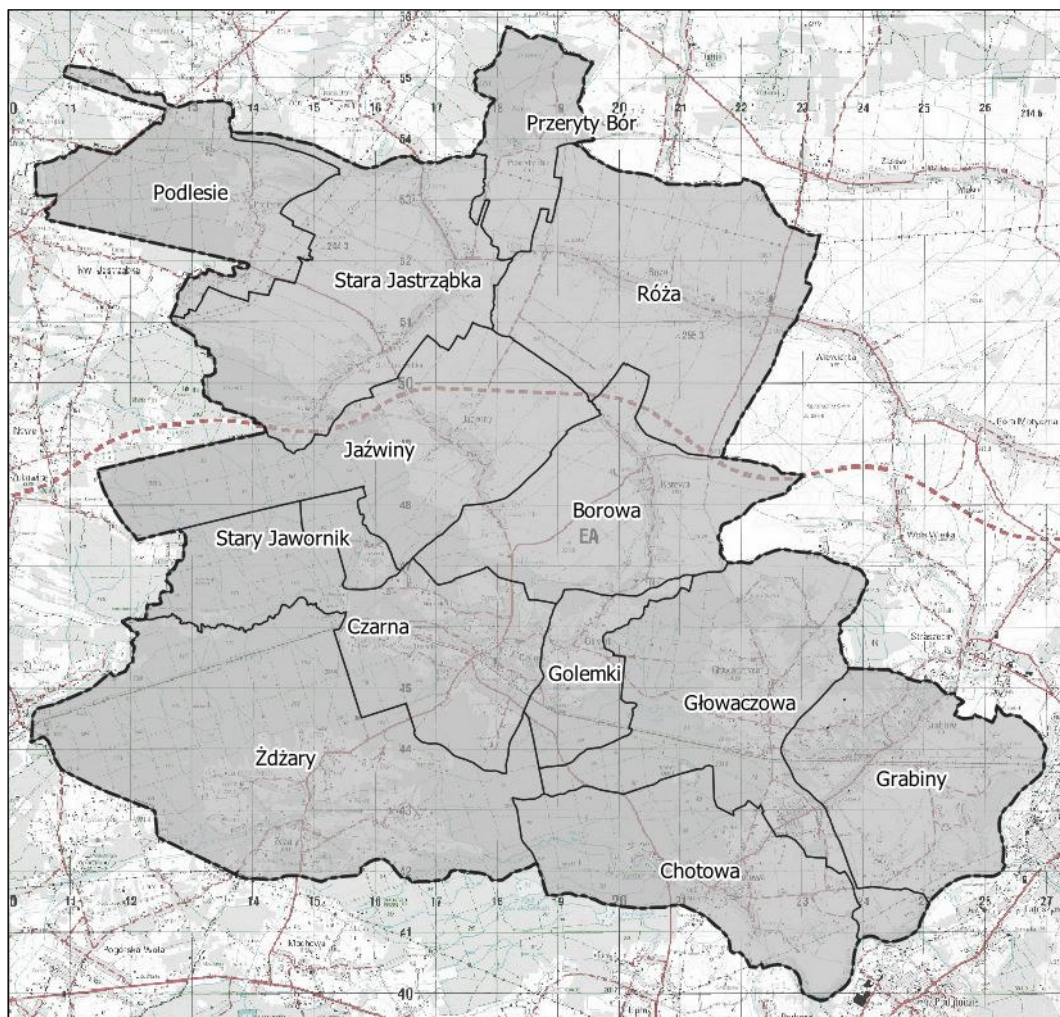
Granica z gminą Radomyśl Wielki, stanowi również granicę pomiędzy powiatem dębickim a powiatem mieleckim natomiast zachodnia granica gminy jest jednocześnie granicą z województwem małopolskim.

Ryc. 1. Położenie administracyjne

źródło: opracowanie własne

W skład gminy wchodzi 13 obrębów ewidencyjnych: Borowa, Chotowa, Czarna, Głowaczowa, Golemki, Grabiny, Stary Jawornik, Jażwiny, Podlesie, Przeryty Bór, Róża, Stara Jastrząbka, Żdżary.

Ryc. 2. Podział administracyjny gminy Czarna.
źródło: opracowanie własne.

2.2 Położenie fizyczno-geograficzne

Położenie obszaru opracowania na tle aktualnego podziału Polski (Solon i in. 2018).

Megaregion: Karpaty, Podkarpacie i Nizina Panońska (5)

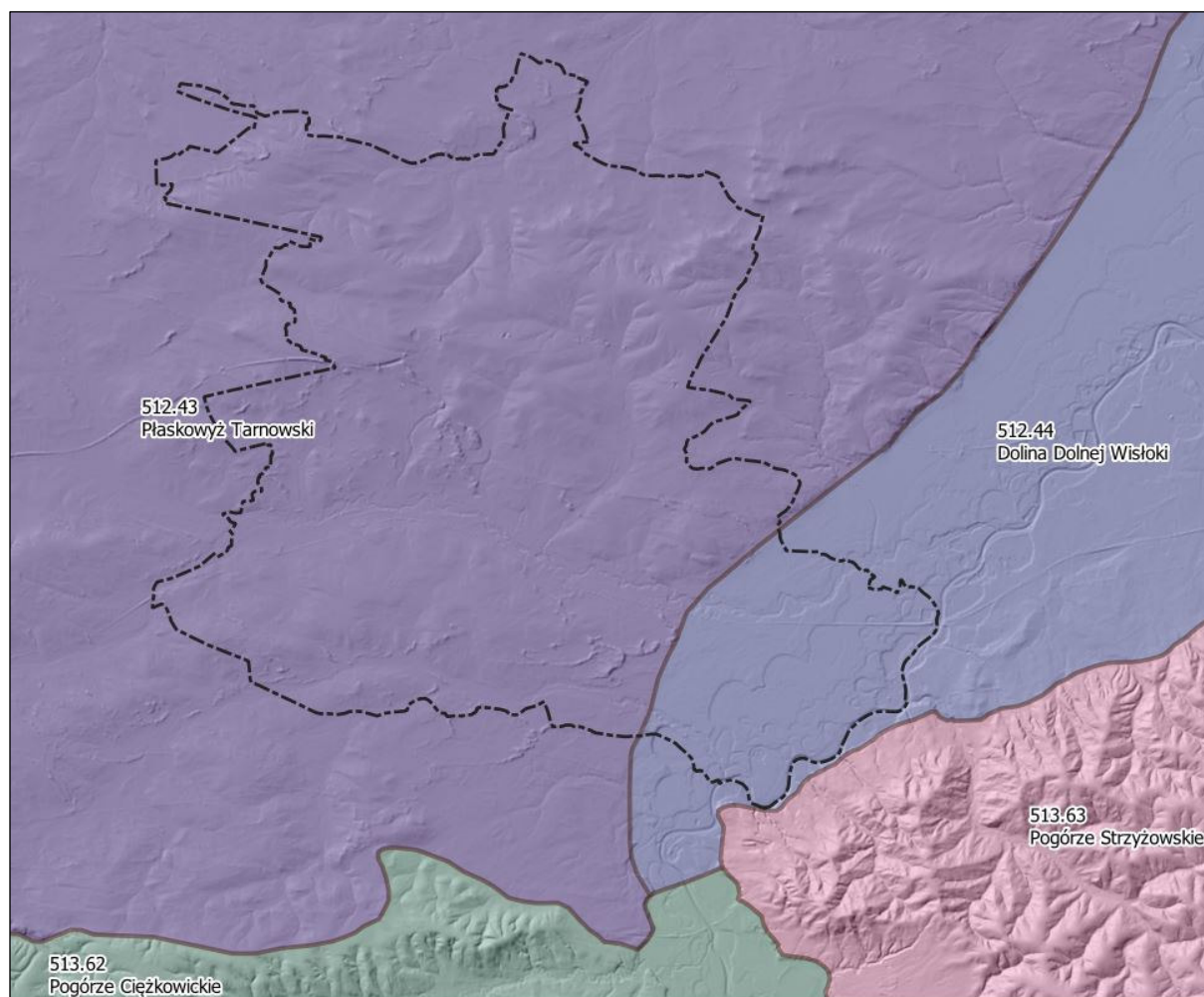
Provincia: Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem Zachodnim i Północnym (51)

Podprovincia: Podkarpacie Północne (512)

Makroregion: Kotlina Sandomierska (512.4-5)

Mezoregion: **Płaskowyż Tarnowski (512.43)**

Mezoregion: **Dolina Dolnej Wisłoki (512.44)**

Ryc. 3. Położenie fizyczno-geograficzne

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z geoportal.gov.pl

2.3 Użytkowanie i zagospodarowanie terenu objętego projektem POG

Dokumenty strategiczne gminy wskazują na problemy komunikacyjne w gminie ze względu na położenie przy autostradzie A4, która przecina obszar gminy, dzieląc ją na dwie części. Komunikacja między nimi zapewniona jest dzięki przejazdom pod autostradą oraz wiaduktom ponad nią, w ciągach dróg powiatowych i gminnych. Zjazd z autostrady jest znacznie oddalony, co utrudnia komunikację. Ponadto wskazuje się na utrudniony ruch samochodów ciężkich, utrudniony wywóz produktów rolnych oraz małą nośność mostów na drogach powiatowych. Autostrada przebiega przez obręby ewidencyjne: Stara Jastrząbka, Jażwiny, Róża i Borowa. Znajdują się tu także Miejsca Obsługi Podróżnych (MOP) Jastrząbka oraz Jawornik.

Ważnym elementem infrastruktury transportowej gminy jest linia kolejowa nr 91 Kraków Główny – Medyka. Aktualnie, po remoncie linii, na terenie gminy znajdują się: posterunek odgałęźny z przystankiem osobowym Czarna Tarnowska oraz przystanek osobowy Grabiny (PKP PLK 2025).

Gmina posiada powiązania komunikacyjne z miastem Dębica poprzez teren sąsiedniej gminy Żyraków. Gmina Czarna posiada również połączenia komunikacyjne z województwem małopolskim a szczególnie z najbliższym dużym ośrodkiem miejskim jakim jest Tarnów.

W strukturze użytkowania gruntów gminy Czarna dominują grunty rolne, które stanowią 57,8% całkowitej powierzchni gminy. Wśród użytków rolnych przeważają grunty orne, zajmujące 63,7%, podczas gdy użytki zielone stanowią 20% powierzchni użytków rolnych. Drugą co do wielkości grupą są grunty leśne, obejmujące lasy oraz zadrzewienia i zakrzewienia, które stanowią 36,3% powierzchni gminy. Grunty leśne skoncentrowane są głównie w południowej części gminy, a także stanowią zwarty kompleks w północno-zachodniej części gminy.

Grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują 5,1% powierzchni gminy, przy czym większa część z nich to tereny pod drogami. Pozostałą część powierzchni gminy stanowią grunty pod wodami (0,7%) oraz znikomy udział gruntów różnych.

Tab. 1. Struktura użytkowania gruntów w gminie Czarna.

Grunty rolne	8533,39 ha	57,8 %	użytki rolne	8434,37 ha	98,8 %	grunty orne	5369,87 ha	63,7 %	
						sady	8,75 ha	0,1 %	
						łąki trwałe	745,90 ha	8,8 %	
						pastwiska trwałe	863,70 ha	10,2 %	
						grunty rolne zabudowane	402,62 ha	4,8 %	
						grunty pod stawami	14,89 ha	0,2 %	
						grunty pod rowami	32,43 ha	0,4 %	
			grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych	996,21 ha	11,8 %				
suma użytki rolne					8434,37 ha	100,0 %			
nieużytki			99,02 ha	1,2 %					
suma gruntów rolnych				8533,39 ha	100,0 %				
Grunty leśne	5363,27 ha	36,3 %	lasy	5317,05 ha	99,1 %				
			grunty zadrzewione i zakrzewione	46,22 ha	0,9 %				
			suma gruntów leśne				5363,27 ha	100,0 %	
Grunty zabudowane i zurbanizowane	755,17 ha	5,1 %	tereny mieszkaniowe	165,79 ha	22,0 %				
			tereny przemysłowe	11,11 ha	1,5 %				
			inne tereny zabudowane	50,03 ha	6,6 %				
			zurbanizowane tereny niezabudowane lub w trakcie zabudowy	5,06 ha	0,7 %				
			tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	14,12 ha	1,9 %				
			użytki kopalne	0 ha	0,0 %				
			tereny komunikacyjne	509,06 ha	67,4 %	drogi	426,21 ha	83,7 %	
						tereny kolejowe	82,47 ha	16,2 %	
						inne tereny komunikacyjne	0,38 ha	0,1 %	
						grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych	0 ha	0,90 %	
suma terenów komunikacyjnych					509,06 ha	100,0 %			
suma gruntów zabudowanych i zurbanizowanych				755,17 ha	100 %				
Grunty pod wodami	105.52 ha	0,7 %	grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	92,39 ha	87,6 %				
			grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	13,13 ha	12,4 %				
suma gruntów pod wodami				105,52 ha	100,0 %				
Grunty różne	0,13 ha	0,1 %							
SUMA	14757,48 ha	100,0 %							

Źródło: Starostwo Powiatowe w Dębicy.

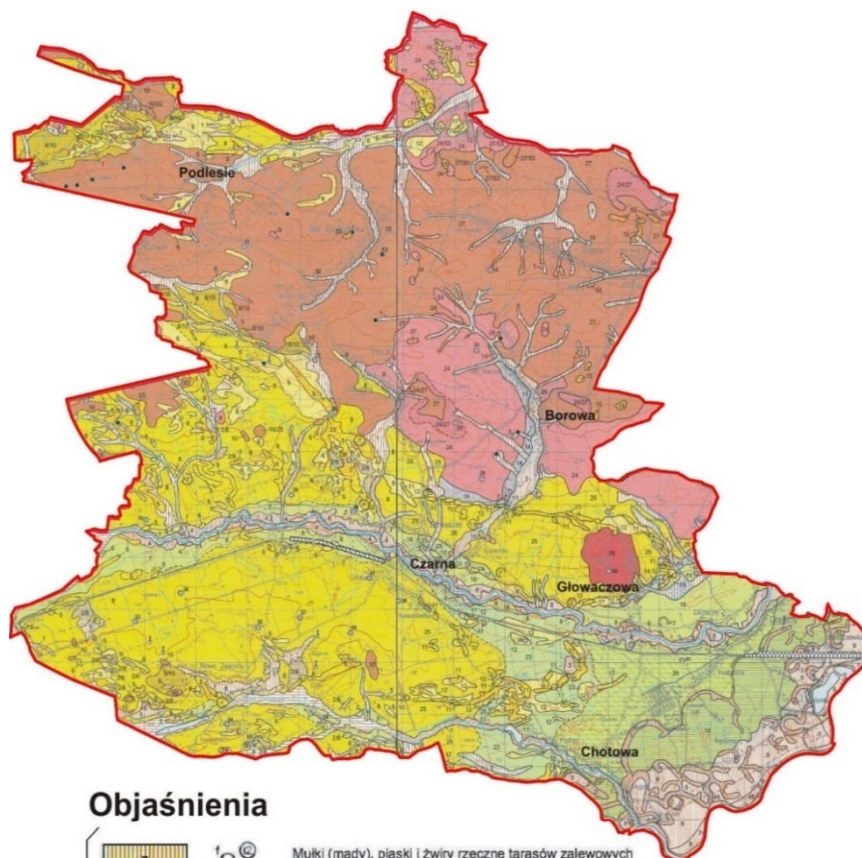
2.4 Budowa geologiczna i surowce mineralne

Obszar gminy leży w obrębie jednostki strukturalnej zwanej Zapadliskiem Przedkarpackim. Utworzyło się ono w miocenie w wyniku zalewów morskich. Pierwszy zalew miał miejsce w helwecie – tworzyły się wówczas osady ilaste, ułożone na osadach karbońskich. Drugi zalew morski wystąpił w dolnym tortonie a w jego wyniku wytworzyły się prawie wyłącznie skały ilaste. Trzeci zalew datowany także na torton przyszedł od wschodu i z tego okresu pochodzą osady ilaste znane jako iły krakowieckie. Z końcem miocenu, w wyniku ruchów dźwigających jakie nastąpiły w Karpatach, morze zajmujące Zapadlisko zostało zepchnięte ku północy. Następnie doszło do przzerwania połączenia z otwartym morzem i zbiornik sarmacki zaczął ulegać wysładzaniu. Powstały w nim osady piaszczyste i żwirowate reprezentujące dolny sarmat. Osady miocenijskie przykryte są warstwą fluwioglacjalnych osadów wieku plejstocenijskiego.

Utwory neogenu są reprezentowane przez kompleksy miocenijskich osadów morskich, wykształcone w postaci łupków i iłów krakowieckich z wkładkami mułowców i piasków wieku sarmat-miocen.

Na osadach neogenu zalegają utwory czwartorzędu, które są reprezentowane przez warstwy plejstocenu i holocenu. Plejstocen wykształcony jest w dolinie Wisłoki jako mady, mułki, a przede wszystkim piaski i żwiry budujące na obszarze badań terasę zalewową. Powstanie utworów plejstocenu związane jest ze zlodowaceniem południowopolskim.

Holocen, wykształcony jest jako mułki (namuły), piaski gliniaste, gliny i pyły, które budują terasę nadzalewową Wisłoki, a jego utwory „włożone” są w terasę nadzalewową (rędzinną). Osady holocenijskie występują ponadto w erozyjnych dolinkach cieków rozcinających wysoczyznę lub w obszarach starorzeczy Wisłoki.

Objaśnienia

HOŁOCEN	7	$f_{map} Q_{ch}$	Muły (mady), piaski i żwiry rzeczne tarasów zalewowych 0,5–3,5 m n.p. rzeki
	8	$f_{gmap} Q_{ch}$	Gliny, muły (mady), piaski i żwiry rzeczne tarasów zalewowych 3,5–6,0 m n.p. rzeki
	9	$f_{gmap} Q_{ch}$	Gliny, muły (mady), piaski i żwiry rzeczne tarasów nadzalewowych Wisłoki 7,0–10,0 m n.p. rzeki
	10	$f_{gmap} Q_{ch}$	Gliny, muły (mady), piaski i żwiry rzeczne tarasów nadzalewowych Wisłoki 9,0–10,0 m n.p. rzeki
	11	$p_p Q_{ch}$	Piaski eoliczne w wydmach
	12	$p_p Q_{ch}$	Piaski eoliczne
PLEJSTOCEN	19	$p_{zm} Q_p$	Piaski, żwiry i muły rzeczne tarasów nadzalewowych (Wisłoki) 11,0–12,0 m n.p. rzeki
	20	$mpz Q_p$	Muły, piaski i żwiry rzeczne tarasów nadzalewowych (Wisłoki) 12,0–15,0 m n.p. rzeki
	24	$g_{fz} p_z Q_p$	Piaski i piaski ze żwirami lodowcowe i wodnolodowcowe:
	24/21		na glinach zwałowych
	24/53		na łożach, ilach i mulowcach z wkładkami piaskowców (warstwach przeworskich)
	25	$f_{p} p_z Q_p$	Piaski i żwiry wodnolodowcowe
	26	$p_{zg} Q_p$	Piaski, żwiry i glazy moren czołowych
	27	$g_{zw} Q_p$	Gliny zwałowe:
MIOCEN	27/25		na piaskach i żwirach wodnolodowcowych
	27/53		na łożach, ilach i mulowcach z wkładkami piaskowców (warstwach przeworskich)
	53	$lmc M_{2-3}$	Łowce, ily i mulowce z wkładkami piaskowców (warstwy przeworskie)

Ryc. 4. Szkic budowy geologicznej gm. Czarna
źródło: geolog.pgi.gov.pl/

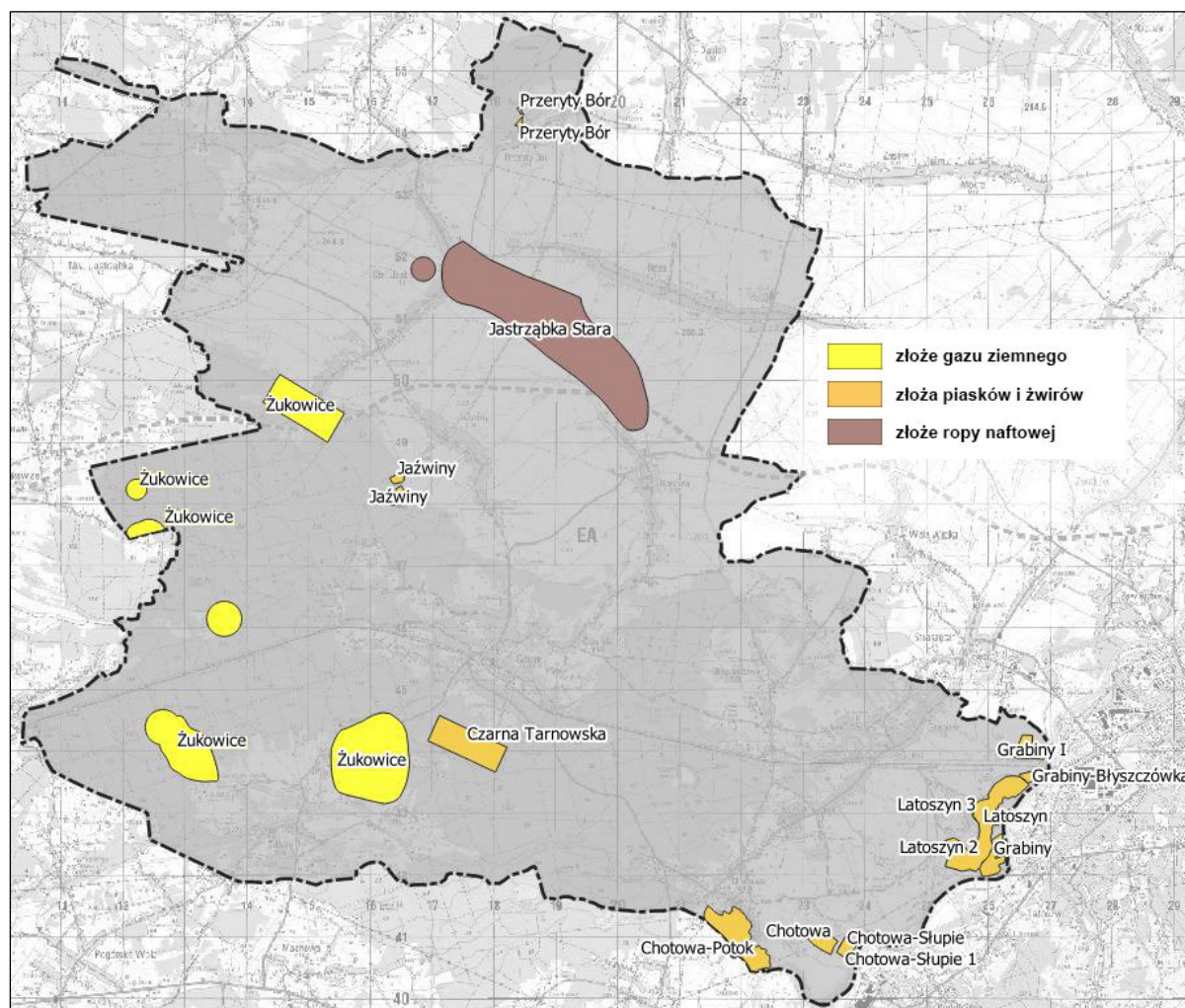
Złoża kopalin

Budowa geologiczna determinuje zasoby surowców mineralnych. W obrębie gminy udokumentowano przede wszystkim złoża kruszyw naturalnych, gazu ziemnego i ropy naftowej.

Na terenie gminy Żyraków udokumentowano 18 złóż kopalin. Zdecydowana większość z nich (16), to złoża kruszyw naturalnych. Złoża te zostały rozpoznane w obrębie kompleksu litologiczno-stratygraficznego czwartorzędu, piasków i żwirów rzecznych tarasów holoceniskich doliny Wisłoki a jedynie kilka z nich zlokalizowanych jest w obrębie Płaskowyżu Tarnowskiego. Największe skupisko tych złóż znajduje się na niskim, zalewowym tarasie doliny Wisłoki, w rejonie Chotowej oraz Grabin. Złoża te obejmują piaski i żwiry, które nie zawierają kopalin towarzyszących ani współwystępujących. Głównym składnikiem kruszywa są ziarna kwarcu. W nadkładzie, poza glebą, najczęściej występują gliny piaszczyste lub gliniaste, mułki i piaski zaglinione. Są to złoża częściowo zawadnione a zwierciadło wody występuje na głębokości od 3,0 do 5,5 m poniżej powierzchni terenu. Charakteryzują się podobnymi parametrami jakościowymi. Nie zawierają zanieczyszczeń obcych, a zanieczyszczenia organiczne pojawiają się tylko epizodycznie w ilościach śladowych. Pyły mineralne oraz związki siarki występują w niewielkich ilościach. Kruszywa z tych złóż znajdują szerokie zastosowanie zarówno w budownictwie, jak i drogownictwie. Płytkie występowanie wód podziemnych i eksploatacja prowadzona spod wody powodują, że podstawową formą zagospodarowania terenów pogórnich jest rekultywacja wodna. Rekultywacja terenu sprowadza się zatem do zabezpieczenia brzegów i uporządkowania otoczenia powstałych akwenów. Wykorzystanie zasobów kruszywa naturalnego doliny Wisłoki jest ograniczone przede wszystkim z uwagi na konieczność ochrony przyrody, ochrony przeciwpowodziowej oraz ochrony gleb.

Od wielu lat na obszarze gminy prowadzone są badania geologiczne związane z poszukiwaniami nowych złóż gazu ziemnego. Złoża ropy naftowej i gazu ziemnego znajdują się w utworach miocenu autochtonicznego i malmu. Ropa naftowa wraz z współtowarzyszącym gazem występuje w 3 horyzontach, natomiast sam gaz ziemny w 9 horyzontach, zarówno w warstwach miocenijskich, jak i w utworach malmu. Akumulacja ropy naftowej i gazu ziemnego nastąpiła w pułapkach typu stratygraficznego, natomiast nagromadzenia gazu ziemnego występują w pułapkach typu strukturalnego. Miąższość złóż miocenijskich waha się od 5 do 12 m. Gazowe złoża jurajskie mają większą miąższość, od 15 do 50 m. Gaz ziemny miocenijski zalega na głębokości 150-500 m. Jest to prawie czysty metan (zawartość 98,07-99,51%) o wartości opałowej dochodzącej do 9000 kcal/m³. Gaz ziemny występujący w osadach malmu jest gazem wysokometanowym, niskogazolinowym, o dużej zawartości azotu (7-9%). Ropa naftowa występująca w tych osadach jest ropą parafinową, bogatą w lekkie destylaty (Borys i in. 1969, Klęba i Patyk 1984).

Eksploatacja złóż ropy naftowej i gazu ziemnego, nie stwarza zagrożenia dla środowiska naturalnego. Po zakończeniu eksploatacji odwierty są likwidowane, a teren na bieżąco rekultywowany.

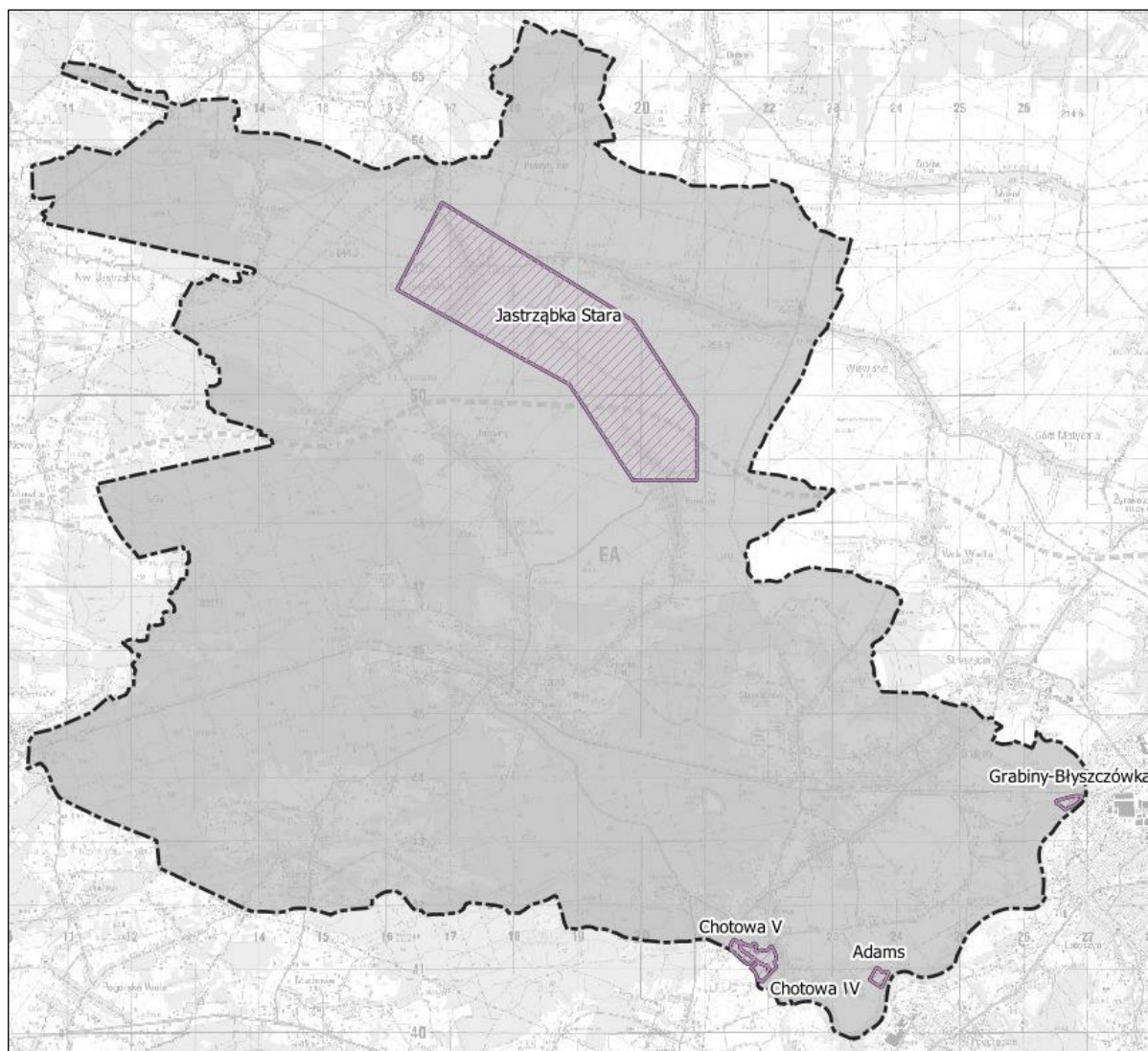
Ryc. 5. Złóża w gminie Czarna

źródło: opracowanie własne na podstawie Państwowego Instytutu Geologicznego - Państwowego Instytutu Badawczego

Tab. 2. Udokumentowane złoża kopalin w obrębie Gminy Czarna.

ID złoża	Nazwa złoża	Numer złoża na rysunku
ZŁOŻA PIASKÓW I ŻWIRÓW		
KN 20216	Przerety Bór (Pole A)	1
KN 20216	Przerety Bór (Pole B)	2
KN 7637	Jażwiny (Pole A)	3
KN 7637	Jażwiny (Pole B)	4
KN 1709	Czarna Tarnowska	5
KN 17436	Chotowa-Potok	6
KN 1729	Chotowa	7
KN 8111	Chotowa-Słupie	8
KN 13509	Chotowa-Słupie 1	9
KN 1710	Latoszyn	10
KN 15171	Latoszyn 2	11
KN 15722	Latoszyn 3	12
KN 15599	Grabiny	13
KN 16994	Grabiny-Błyszczówka	14
KN 18900	Grabiny I	15
ZŁOŻA ROPY NAFTOWEJ		
NR 4885	Jastrząbka Stara	16
ZŁOŻA GAZU ZIEMNEGO		
GZ 4627	Żukowice	17

źródło: PIG-PIB stan na 02.2025r.

Ryc. 6. Obszary i tereny górnicze

źródło: opracowanie własne na podstawie Państwowego Instytutu Geologicznego - Państwowego Instytutu Badawczego.

2.5 Rzeźba terenu

Teren gminy Czarna dzieli się na dwie wyraźnie zróżnicowane części, różniące się ukształtowaniem powierzchni. Większa część gminy należy do Płaskowyżu Tarnowskiego, który jest rozległą, lekko falistą równiną o stosunkowo niewielkich różnicach wysokości ok. 200 - 230 m n.p.m. Natomiast mniejsza, południowo-wschodnia część gminy, leżąca w Dolinie Dolnej Wisłoki, to płaska równina urozmaicona licznymi tarasami i osadami aluwialnymi. Dolina Wisłoki wywiera znaczący wpływ na charakter terenów sąsiednich. Tereny te są zdominowane przez dwie terasy nadzalewowe oraz terasę zalewową rzeki Wisłoki, co decyduje o specyficznym charakterze krajobrazu.

2.6 Wody podziemne i powierzchniowe

2.6.1 Wody podziemne

Budowa geologiczna determinuje zróżnicowanie wodonośności różnych struktur geologicznych i wydzielenie ewentualnego występowania użytkowego poziomu wodonośnego. Pod względem hydrogeologicznym, obszar gminy leży w regionie przedkarpackim (XIII) makroregionu południowego. W obszarze zapadliska przedkarpackiego występują wody zwykłe (słodkie), mineralne, lecznicze i potencjalnie lecznicze, a także wody geotermalne.

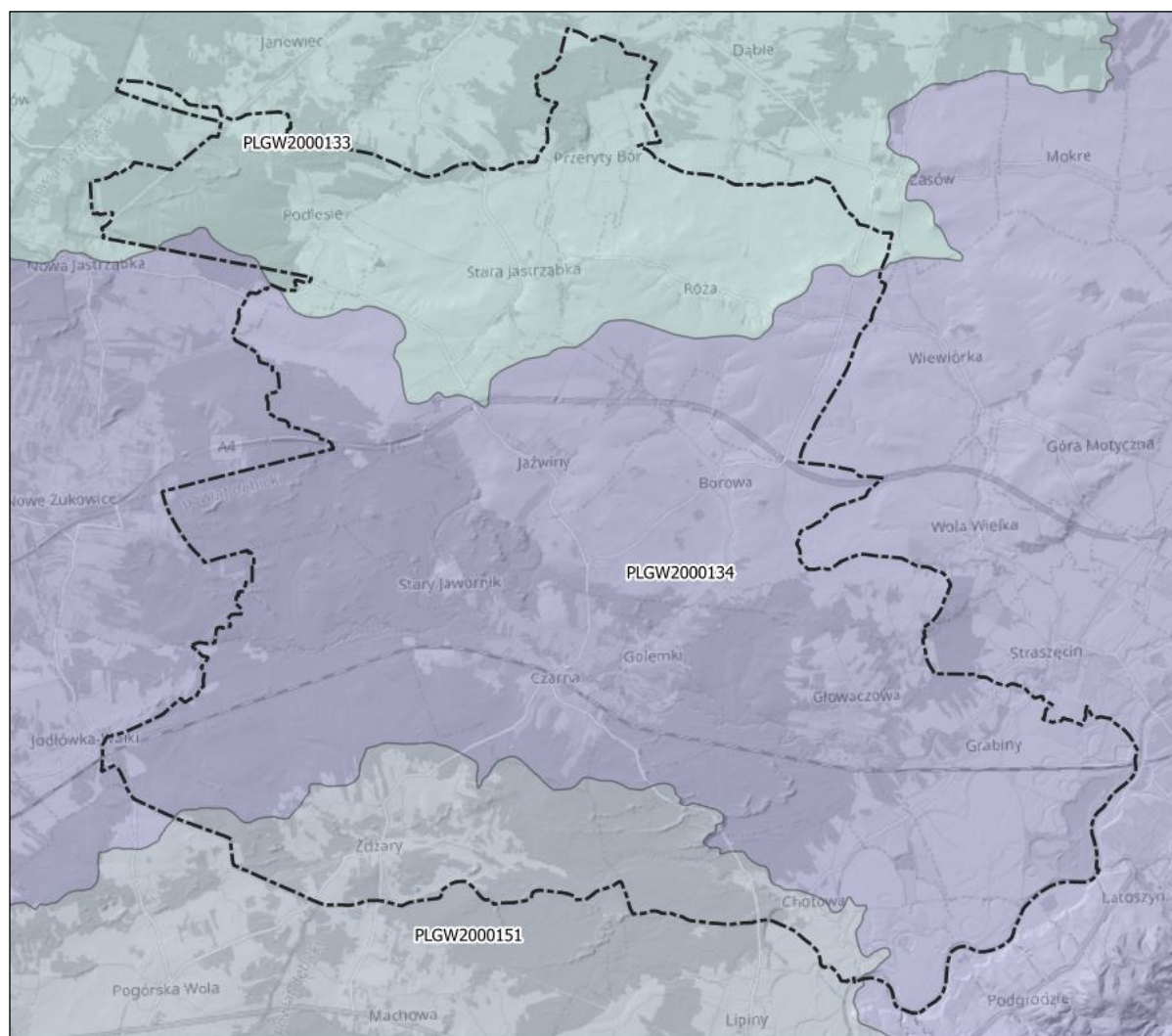
Czwartorzędowy poziom wodonośny jest dobrze rozpoznany. Budują go osady rzeczne doliny Wisłoki oraz mniejszych cieków, wykształcone w postaci żwirów i piasków. Miąższość utworów czwartorzędowych w dolinie Wisłoki w rejonie Dębicy dochodzi do 20,0 m, a współczynnik filtracji oscyluje wokół wartości 30,0 m/d. Zasilanie wód podziemnych odbywa się poprzez bezpośrednią infiltrację opadów atmosferycznych, a także infiltrację wód powierzchniowych. Najlepsze warunki infiltracji występują w obrębie terasów holocenów Wisłoki a więc tam, gdzie występują utwory charakteryzujące się wysoką przepuszczalnością. W związku z brakiem właściwości retencyjnych w tych osadach, poziom wodonośny w sąsiedztwie rzeki uzależniony jest ściśle od jej stanów. Występuje on na ogół na głębokości do 7 m p.p.t. Wody omawianego poziomu, związane z utworami żwirowo-piaszczystymi, stanowią ciągły horyzont o charakterze swobodnym. Użytkowym poziomem wodonośnym jest lokalny czwartorzędowy zbiornik wód podziemnych o charakterze porowym, wśród piaszczysto-żwirowych osadów tarasów Wisłoki.

Obszar opracowania leży w obrębie Jednolitych Części Wód Podziemnych: JCWPd GW2000133, GW2000134 i GW2000151. Obszar gminy leży poza granicami udokumentowanych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych.

Wody geotermalne i mineralne

Energia geotermalna jest to naturalne ciepło wnętrza Ziemi, zgromadzone w skałach oraz wypełniających je płynach. Składa się na nie ciepło jądra Ziemi, (gdzie temperatury osiągają nawet 6000°C), ciepło generowane podczas przemian pierwiastków promieniotwórczych reakcji chemicznych i przemian fazowych. Ponad 90% całkowitej ilości ciepła Ziemi zgromadzone jest w skałach, a około 10% w wodach i parach (Atlas 2012).

Według Atlasu Geotermalnego zapadliska przedkarpackiego (Atlas 2012), gmina Czarna leży w II strefie geotermalnej. Rejon gminy nie jest jednak wskazywany, jako szczególnie perspektywiczny, jeśli chodzi o wykorzystanie wód geotermalnych.

Ryc. 7. Położenie względem JCWPd

źródło: Państwowy Instytut Geologiczny-Państwowy Instytut Badawczy: <http://m.bazagis.pgi.gov.pl/cbdg>

2.6.2 Wody powierzchniowe

Obszar opracowania leży w regionie wodnym Górnej Wisły. Hydrograficznie niemal w całości leży w dorzeczu Wisłoki, ciekii II-go rzędu, która przybiera tu postać średnio meandrującej rzeki nizinnej. Jedynie północna część gminy należy do zlewni rzeki Breń. Dorzecze Wisłoki i Brenia rozdziela dział wodny drugiego rzędu, a ich dopływy oddzielają wododziały III rzędu. Powierzchniowe działy wodne rozdzielające poszczególne zlewnie rzek uchodzących do Wisłoki, w płaskim, pociętym rowami terenie, nie wszędzie dają się wyznaczyć w sposób niebudzący wątpliwości.

Rzeka Wisłoka jest głównym ciekim gminy. Przepływa z południa na północ gminy i uchodzi do Wisły, już poza terenem gminy w okolicach Połańca. Wisłoka jest prawym dopływem rzeki Wisły o powierzchni zlewni 4110,2 km². Zlewnia rzeki Wisłoki leży na terenie województwa małopolskiego i podkarpackiego. W normalnym rocznym cyklu hydrologicznym rzek tego regionu, zaznaczają się w ciągu roku dwa wezbrania: wiosenne w marcu lub kwietniu (związane z topnieniem pokrywy śnieżnej) oraz letnie w czerwcu i lipcu, spowodowane ulewnymi opadami. Maksima wezbrań letnich znacznie przewyższają maksima wiosenne. Następstwem szczególnie obfitych opadów letnich są gwałtowne, lecz krótkotrwałe wezbrania, powodujące duże zmiany w ukształtowaniu, a często i w przebiegu koryt. Warunki hydrometeorologiczne panujące w regionie określają m.in. okresy występowania wezbrań, typy reżimów rzecznych, wielkości odpływu jednostkowego, bilans wodny. W bilansie wodnym tego terenu występuje przewaga parowania nad odpływem. Dno rzeki Wisłoki jest głównie piaszczysto - żwirowe, a miejscami kamieniste z nielicznymi ukośnieniami do prądu występującymi naturalnymi progami z piaskowca a niekiedy z pojedynczymi głazami narzutowymi. Koryto jest również urozmaicone zwalonymi pniami drzew, z licznymi płosami, widoczne są przełamania spadku rzeki.

Pozostałe ciekii w obrębie gminy, które stanowią jednocześnie dopływy Wisłoki to: Grabinka i Chotowski Potok, które posiadają liczne drobne dopływy, oraz zasilane są przez system rowów melioracyjnych, odwadniających powierzchnię Płaskowyżu i doliny Wisłoki. Dopływy mają charakter rzek krainy lipienia (brzany). Szerokość koryt rzek i potoków jest bardzo różna i waha się średnio od 0,70 do 20 - 40 metrów. Głębokość jest również zmienna, zależna od wielkości rzeki i waha się od 0,15 do 3,5 m. Brzegi cieków są gęsto porośnięte drzewami i krzewami.

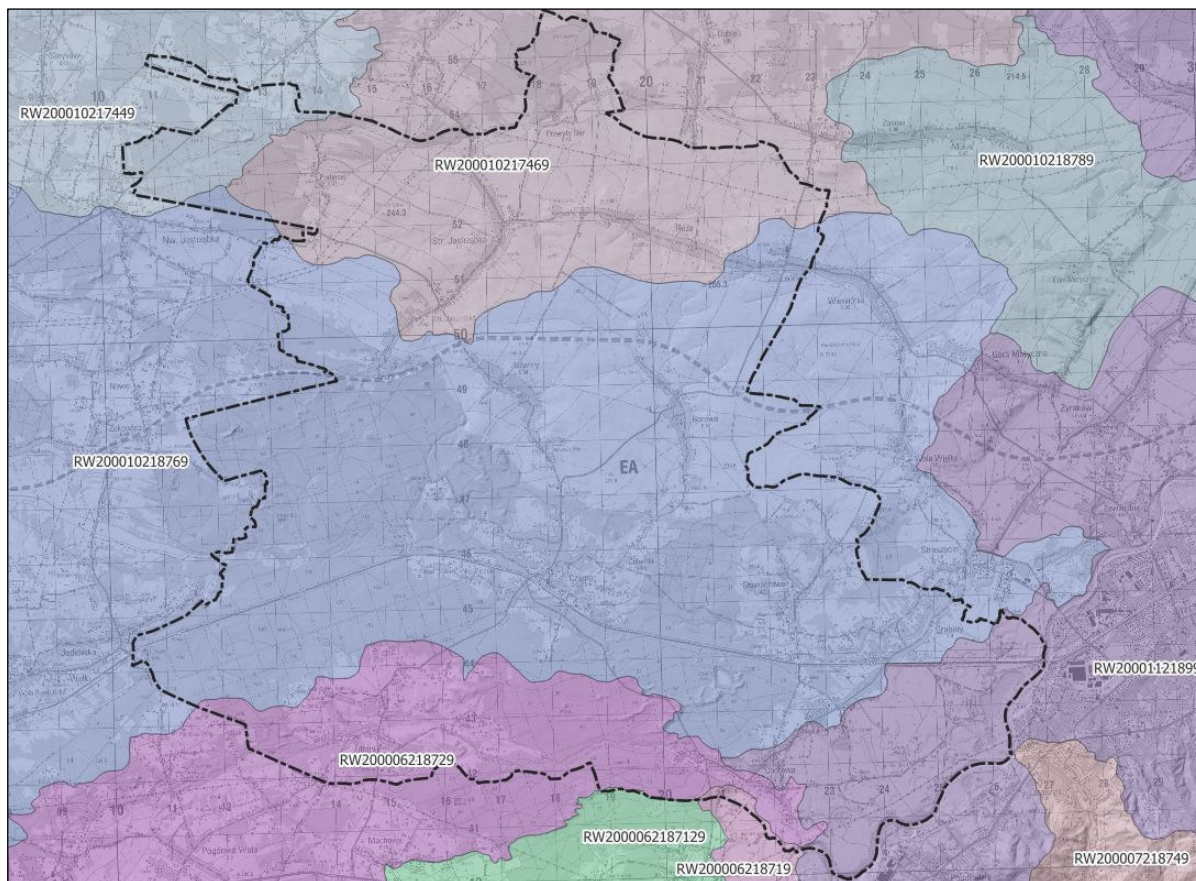
Na obszarze gminy Czarna charakterystyczną formą występowania wód powierzchniowych są podmokłości oraz zagłębienia bezodpływowe. Formacje te często występują w otoczeniu wałów wydmych, jak w przypadku rezerwatu „Torfy”. Zagłębienia bezodpływowe w dnie doliny Wisłoki są zlokalizowane głównie na terasie zalewowej oraz na niższej terasie nadzalewowej, w miejscach po dawnych starorzeczach.

Rozległy obszar okresowych i stałych podmokłości, związanych ze spływem wód gruntowych i powierzchniowych na Płaskowyżu i wodami opadowymi, ciągnie się w strefie przykrawędziowej u podnóża Wysoczyzny. Podmokłości te są szczególnie związane z obecnością mało przepuszczalnych utworów gliniastych, które występują w pobliżu powierzchni terenu, ograniczając odpływ wód gruntowych i powierzchniowych.

Istotnym elementem wód powierzchniowych obszaru gminy są zbiorniki poeksploatacyjne. Po zakończeniu eksploatacji pełnią one wieloraką rolę: krajobrazotwórczą, rekreacyjną lub hodowlą ryb do celów wędkarskich.

Jeszcze ważniejszą rolę dla rozrodu płazów i bezkręgowców wodnych, pełnią liczne niewielkie powierzchniowo i płytkie zbiorniki, zlokalizowane w różnych częściach gminy.

Obszar opracowania leży w obrębie pięciu zlewni Jednolitych Części Wód Powierzchniowych. Są to JCWP Nr: RW200010217449 Grabinka, RW200006218729 Chotowski Potok, RW200010217469 Zgórska Rzeka, RW200010217449 Upust, RW20001121899 Wisłoka od Chotowskiego Potoku do ujścia, RW200006218719 Wisłoka od Ropy do Pot. Chotowskiego.

Ryc. 8. Położenie względem JCWP
źródło: www.geoportal.gov.pl

Tab. 3. Parametry JCWP oraz JCWPd według Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (2023)

L.p.	Kod JCWP	Nazwa JCWP	Typ JCWP	Status	Cel środowiskowy		Aktualny stan JCWP	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Obszary chronione wymienione w zał. IV RDW oraz ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo Wodne
					Cel dla stanu/potencjału ekologicznego	Cel dla stanu chemicznego			
1	RW200010218769	Grabinka	PNp - Potok lub strumień nizinny piaszczysty	NAT - naturalna część wód	Umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [MMI]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	Dobry stan chemiczny	Zły stan wód	Zagrożona	JCWP nieprzeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi. JCWP nieprzeznaczona do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych. Cała zlewnia JCWP stanowi obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Jastrzębsko-Żdżarski Obszar Chronionego Krajobrazu, obszary Natura 2000 PLH180053 Dolna Wisłoka z Dopływami. Nie występują obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym
2	RW200010217469	Zgórska Rzeka	PNp - Potok lub strumień nizinny piaszczysty	SZCW - silnie zmieniona część wód	Umiarkowany potencjał ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot ogólny, azot amonowy, IO]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości)	Dobry stan chemiczny	Zły stan wód	Zagrożona	JCWP nieprzeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi. JCWP nieprzeznaczona do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych. Cała zlewnia JCWP stanowi obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Przecławski Obszar Chronionego Krajobrazu, Jastrzębsko-Żdżarski Obszar Chronionego Krajobrazu, Nie występują obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym.

3	RW200010217449	Upust	PNp - Potok lub strumień nizinny piaszczysty	SZCW - silnie zmieniona część wód	Umiarkowany potencjał ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot ogólny, azot amonowy, fosforany, BZT5 _o , IO]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D	Dobry stan chemiczny	Zły stan wód	Zagrożona	JCWP nieprzeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi. JCWP przeznaczona do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych. Cała zlewnia JCWP stanowi obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Jastrzębsko-Żdżarski Obszar Chronionego Krajobrazu. Nie występują obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym.
4	RW20001121899	Wisłoka od Chotowskiego Potoku do ujścia	RzN - Rzeka nizinna	NAT - naturalna część wód	Umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [EFI+PL/IBI_PL]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego Wisłoka w obrębie JCWP (dla łososia); zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych; zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego Wisłoka w obrębie JCWP (dla troci wędrowniej)	Stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), związki tributylocyny(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	Zły stan wód	Zagrożona	JCWP przeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi. JCWP nieprzeznaczona do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych. Cała zlewnia JCWP stanowi obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Mielecko-Kolbuszowsko-Głogowski Obszar Chronionego Krajobrazu, Przecławski Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszar Chronionego Krajobrazu Pogórza Strzyżowskiego, Jastrzębsko-Żdżarski Obszar Chronionego Krajobrazu, Natura 2000 PLH180053 Dolna Wisłoka z Dopływami, Natura 2000 PLH180049 Tarnobrzaska Dolina Wisły, Natura 2000 PLH180023 Las nad Braciejową, użytek ekologiczny PL.ZIPOP.1393.UE.1811073.80, PL.ZIPOP.1393.UE.1811073.81, PL.ZIPOP.1393.UE.1811073.82. Występują obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym: troć wędrowną (<i>Salmo trutta</i> m. trutta).

5	RW200006218719	Wisłoka od Ropy do Pot. Chotowskiego	RW_wap - Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym	SZCW - silnie zmieniona część wód	Umiarkowany potencjał ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [IO, EFI+PL/IBI_PL]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego Wisłoka w obrębie JCWP (dla łososia); zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych; zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego Wisłoka w obrębie JCWP (dla troci wędrowniej)	Stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), związki tributylocyny(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	Zły stan wód	Zagrożona	JCWP nieprzeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi. JCWP nieprzeznaczona do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych. Cała zlewnia JCWP stanowi obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Park Krajobrazowy Pasma Brzanki, Czarnorzecko-Strzyżowski Park Krajobrazowy, OChK Pogórza Strzyżowskiego, OChK Pogórza Ciężkowickiego (proj.), Jastrzębsko-Żdżarski OChK (proj.), obszar Natura 2000: Dolna Wisłoka z Dopływami PLH180053, Goleśz PLH180031, Wisłoka z dopływami PLH180052, Liwocz PLH180046, Występują obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym: Wisłoka (od ujścia do zapory w Krempnej) - troć wędrowną (<i>Salmo trutta m. trutta</i>).
6	RW200006218729	Chotowski Potok	RW_wap - Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym	NAT - naturalna część wód	Dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	Stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), związki tributylocyny(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	Zły stan wód	Zagrożona	JCWP nieprzeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi. JCWP nieprzeznaczona do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych. Cała zlewnia JCWP stanowi obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: rezerwat przyrody Słotwina, Jastrzębsko-Żdżarski Obszar Chronionego Krajobrazu, OChK Pogórza Ciężkowickiego (proj.), OChK Pogórza Ciężkowickiego, Jastrzębsko-Żdżarski OChK (proj.), obszar Natura 2000 Dolna Wisłoka z dopływami PLH180053. Występują obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym: Wisłoka (od ujścia do zapory w Krempnej) - troć wędrowną (<i>Salmo trutta m. trutta</i>).

7	RW2000062187129	Dopływ z Lipin	RW_wap - Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym	NAT - naturalna część wód	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot amonowy, IO]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D	dobry stan chemiczny	Zły stan wód	Zagrożona	JCWP nieprzeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi. JCWP nieprzeznaczona do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych. Cała zlewnia JCWP stanowi obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: OChK Pogórza Ciężkowickiego (proj.), Jastrzębsko-Żdżarski OChK (proj.) Nie występują obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym
---	-----------------	----------------	--	---------------------------------	--	----------------------	-----------------	-----------	--

L.p.	Kod JCWPd	Cele środowiskowe		Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Ocena stanu JCWPd	Obszary chronione wymienione w zał. IV RDW oraz ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo Wodne
1	GW2000133	Dobry stan chemiczny	Dobry stan ilościowy	Niezagrożona	dobry	JCWPd przeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, gdzie utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Parki narodowe 0, Rezerваты przyrody 0, Parki krajobrazowe 1, Natura 2000 – OSO 0, Natura 2000 – SOO 0, Obszary chronionego krajobrazu 7, Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe 0, Stanowiska dokumentacyjne 0, Użytki ekologiczne 0, Pomniki przyrody 0.
2	GW2000134	Stan chemiczny dobry	Stan ilościowy dobry	Niezagrożona	dobry	JCWPd przeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, gdzie utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Parki narodowe 0, Rezerваты przyrody 4, Parki krajobrazowe 1, Natura 2000 – OSO 1, Natura 2000 – SOO 3, Obszary chronionego krajobrazu 6, Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe 0, Stanowiska dokumentacyjne 0, Użytki ekologiczne 22, Pomniki przyrody 0.
3	GW2000151	Stan chemiczny dobry	Stan ilościowy dobry	Niezagrożona	dobry	JCWPd przeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, gdzie utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie: Parki narodowe 1, Rezerваты przyrody 3, Parki krajobrazowe 4, Natura 2000 – OSO 1, Natura 2000 – SOO 10, Obszary chronionego krajobrazu 7, Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe 0, Stanowiska dokumentacyjne 0, Użytki ekologiczne 8, Pomniki przyrody 0.

Charakterystyka Jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP), w granicach których zlokalizowany jest teren objęty projektem dokumentu poprzez wskazanie ustanowionych odstępstw od osiągnięcia celów środowiskowych:

JCWP - RW200010218769 „Grabinka”	
Dla danej JCWP zostało ustanowione odstępstwo z art. 4 ust. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej	
Termin osiągnięcia celu środowiskowego do 2027 r.; substancje priorytetowe wprowadzone dyrektywą 2013/39/UE - do 2039 r	
Podsumowanie	odstępstwo polegające na odroczeniu terminu osiągnięcia celów środowiskowych jest związane z tym, że nie są osiągnięte (lub są zagrożone) cele środowiskowe JCWP w zakresie wskaźników: azot ogólny, azot azotanowy, BZT5; bromowane difenyletery(b), heptachlor(b). Jest to spowodowane warunkami naturalnymi (wskazanymi w kolumnie pn. „Warunki naturalne uniemożliwiające osiągnięcie celów środowiskowych w perspektywie do końca 2027 r. (lub roku 2039 - dla substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE)”) a w odniesieniu do substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE – brakiem możliwości technicznych (w tym: niewystarczającymi danymi na temat źródeł zanieczyszczenia) i nieproporcjonalnością kosztów. Warunkiem odstępstwa jest pełne i terminowe wdrożenie programu działań (którego zakres i skuteczność określono w zestawach działań).
Dla danej JCWP zostało ustanowione odstępstwo z art. 4 ust. 5 Ramowej Dyrektywy Wodnej	
Podsumowanie	odstępstwo polegające na złagodzeniu celów środowiskowych jest związane z tym, że nie są osiągnięte cele środowiskowe JCWP w zakresie wskaźników: MMI, Jest to spowodowane czynnikami wskazanymi w zestawie kolumn pn. „Wskazanie dominującego rodzaju presji determinujących stan wód”, które trwale uniemożliwiają osiągnięcie celów środowiskowych. Presje trwale uniemożliwiające osiągnięcie celów środowiskowych zaspokajają ważne potrzeby społeczno-gospodarcze (określone w kolumnie pn. „Potrzeba społeczno-ekonomiczna zaspokajana przez źródło presji antropogenicznej determinującej na stan wód w stopniu zagrażającym osiągnięciu celów środowiskowych”) i na obecnym etapie stwierdza się brak alternatywnych opcji zaspokojenia tych potrzeb (zob. kolumna pn. „Uzasadnienie braku alternatywnych opcji”). Warunkiem odstępstwa jest pełne i terminowe wdrożenie programu działań (którego zakres i skuteczność określono w zestawach działań).
JCWP - RW200010217469 „Zgórska Rzeka”	
Dla danej JCWP zostało ustanowione odstępstwo z art. 4 ust. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej	
Termin osiągnięcia celu środowiskowego do 2027 r.	
Podsumowanie	odstępstwo polegające na odroczeniu terminu osiągnięcia celów środowiskowych jest związane z tym, że nie są osiągnięte (lub są zagrożone) cele środowiskowe JCWP w zakresie wskaźników: azot azotanowy, OWO. Jest to spowodowane warunkami naturalnymi (wskazanymi w kolumnie pn. „Warunki naturalne uniemożliwiające osiągnięcie celów środowiskowych w perspektywie do końca 2027 r. (lub roku 2039 - dla substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE)”) a w odniesieniu do substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE – brakiem możliwości technicznych (w tym: niewystarczającymi danymi na temat źródeł zanieczyszczenia) i nieproporcjonalnością kosztów. Warunkiem odstępstwa jest pełne i terminowe wdrożenie programu działań (którego zakres i skuteczność określono w zestawach działań).
Dla danej JCWP zostało ustanowione odstępstwo z art. 4 ust. 5 Ramowej Dyrektywy Wodnej	
Podsumowanie	odstępstwo polegające na złagodzeniu celów środowiskowych jest związane z tym, że nie są osiągnięte cele środowiskowe JCWP w zakresie wskaźników: azot ogólny, azot amonowy, IO. Jest to spowodowane czynnikami wskazanymi w zestawie kolumn pn. „Wskazanie dominującego rodzaju presji determinujących stan wód”, które trwale uniemożliwiają osiągnięcie celów środowiskowych. Presje trwale uniemożliwiające osiągnięcie celów środowiskowych zaspokajają ważne potrzeby społeczno-gospodarcze (określone w kolumnie pn. „Potrzeba społecznoekonomiczna zaspokajana przez źródło presji antropogenicznej determinującej na stan wód w stopniu zagrażającym osiągnięciu celów środowiskowych”) i na obecnym etapie stwierdza się brak alternatywnych opcji zaspokojenia tych potrzeb (zob. kolumna pn. „Uzasadnienie braku alternatywnych opcji”). Warunkiem odstępstwa jest pełne i terminowe wdrożenie programu działań (którego zakres i skuteczność określono w zestawach działań).
JCWP - RW200010217449 „Upust”	
Dla danej JCWP zostało ustanowione odstępstwo z art. 4 ust. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej	
Termin osiągnięcia celu środowiskowego do 2027 r.	

Podsumowanie	odstępstwo polegające na odroczeniu terminu osiągnięcia celów środowiskowych jest związane z tym, że nie są osiągnięte (lub są zagrożone) cele środowiskowe JCWP w zakresie wskaźników: fosfor ogólny, OWO. Jest to spowodowane warunkami naturalnymi (wskazanymi w kolumnie pn. „Warunki naturalne uniemożliwiające osiągnięcie celów środowiskowych w perspektywie do końca 2027 r. (lub roku 2039 - dla substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE)”) a w odniesieniu do substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE – brakiem możliwości technicznych (w tym: niewystarczającymi danymi na temat źródeł zanieczyszczenia) i nieproporcjonalnością kosztów. Warunkiem odstępstwa jest pełne i terminowe wdrożenie programu działań (którego zakres i skuteczność określono w zestawach działań).
Dla danej JCWP zostało ustanowione odstępstwo z art. 4 ust. 5 Ramowej Dyrektywy Wodnej	
Podsumowanie	odstępstwo polegające na złagodzeniu celów środowiskowych jest związane z tym, że nie są osiągnięte cele środowiskowe JCWP w zakresie wskaźników: azot ogólny, azot amonowy, fosforany, BZT5, IO. Jest to spowodowane czynnikami wskazanymi w zestawie kolumn pn. „Wskazanie dominującego rodzaju presji determinujących stan wód”, które trwale uniemożliwiają osiągnięcie celów środowiskowych. Presje trwale uniemożliwiające osiągnięcie celów środowiskowych zaspokajają ważne potrzeby społeczno-gospodarcze (określone w kolumnie pn. „Potrzeba społeczno-ekonomiczna zaspokajana przez źródło presji antropogenicznej determinującej na stan wód w stopniu zagrażającym osiągnięciu celów środowiskowych”) i na obecnym etapie stwierdza się brak alternatywnych opcji zaspokojenia tych potrzeb (zob. kolumna pn. „Uzasadnienie braku alternatywnych opcji”). Warunkiem odstępstwa jest pełne i terminowe wdrożenie programu działań (którego zakres i skuteczność określono w zestawach działań).
JCWP - RW20001121899 „Wisłoka od Chotowskiego Potoku do ujścia”	
Dla danej JCWP zostało ustanowione odstępstwo z art. 4 ust. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej	
Termin osiągnięcia celu środowiskowego do 2027 r.	
Podsumowanie	odstępstwo polegające na odroczeniu terminu osiągnięcia celów środowiskowych jest związane z tym, że nie są osiągnięte (lub są zagrożone) cele środowiskowe JCWP w zakresie wskaźników: bromowane difenyletery(b), rtęć(b). Jest to spowodowane warunkami naturalnymi (wskazanymi w kolumnie pn. „Warunki naturalne uniemożliwiające osiągnięcie celów środowiskowych w perspektywie do końca 2027 r. (lub roku 2039 - dla substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE)”) a w odniesieniu do substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE – brakiem możliwości technicznych (w tym: niewystarczającymi danymi na temat źródeł zanieczyszczenia) i nieproporcjonalnością kosztów. Warunkiem odstępstwa jest pełne i terminowe wdrożenie programu działań (którego zakres i skuteczność określono w zestawach działań).
Dla danej JCWP zostało ustanowione odstępstwo z art. 4 ust. 5 Ramowej Dyrektywy Wodnej	
Podsumowanie	odstępstwo polegające na złagodzeniu celów środowiskowych jest związane z tym, że nie są osiągnięte cele środowiskowe JCWP w zakresie wskaźników: EFl+PL/ IBI_PL; benzo(a)piren(w), związki tributylocyny(w). Jest to spowodowane czynnikami wskazanymi w zestawie kolumn pn. „Wskazanie dominującego rodzaju presji determinujących stan wód”, które trwale uniemożliwiają osiągnięcie celów środowiskowych. Presje trwale uniemożliwiające osiągnięcie celów środowiskowych zaspokajają ważne potrzeby społeczno-gospodarcze (określone w kolumnie pn. „Potrzeba społeczno-ekonomiczna zaspokajana przez źródło presji antropogenicznej determinującej na stan wód w stopniu zagrażającym osiągnięciu celów środowiskowych”) i na obecnym etapie stwierdza się brak alternatywnych opcji zaspokojenia tych potrzeb (zob. kolumna pn. „Uzasadnienie braku alternatywnych opcji”). Warunkiem odstępstwa jest pełne i terminowe wdrożenie programu działań (którego zakres i skuteczność określono w zestawach działań).
JCWP - RW200006218719 „Wisłoka od Ropy do Pot. Chotowskiego”	
Dla danej JCWP zostało ustanowione odstępstwo z art. 4 ust. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej	
Termin osiągnięcia celu środowiskowego do 2027 r.; substancje priorytetowe wprowadzone dyrektywą 2013/39/UE - do 2039 r.	
Podsumowanie	odstępstwo polegające na odroczeniu terminu osiągnięcia celów środowiskowych jest związane z tym, że nie są osiągnięte (lub są zagrożone) cele środowiskowe JCWP w zakresie wskaźników: bromowane difenyletery(b), heptachlor(b). Jest to spowodowane warunkami naturalnymi (wskazanymi w kolumnie pn. „Warunki naturalne uniemożliwiające osiągnięcie celów środowiskowych w perspektywie do końca 2027 r. (lub roku 2039 - dla substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE)”) a w odniesieniu do substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE – brakiem możliwości technicznych (w tym: niewystarczającymi danymi na temat źródeł zanieczyszczenia) i nieproporcjonalnością kosztów. Warunkiem odstępstwa jest pełne i terminowe wdrożenie programu działań (którego zakres i skuteczność określono w zestawach działań).
Dla danej JCWP zostało ustanowione odstępstwo z art. 4 ust. 5 Ramowej Dyrektywy Wodnej	

Podsumowanie	odstępstwo polegające na złagodzeniu celów środowiskowych jest związane z tym, że nie są osiągnięte cele środowiskowe JCWP w zakresie wskaźników: IO, EFI+PL/ IBI_PL; benzo(a)piren(w), związki tributylocyny(w). Jest to spowodowane czynnikami wskazanymi w zestawie kolumn pn. „Wskazanie dominującego rodzaju presji determinujących stan wód”, które trwale uniemożliwiają osiągnięcie celów środowiskowych. Presje trwale uniemożliwiające osiągnięcie celów środowiskowych zaspokajają ważne potrzeby społeczno-gospodarcze (określone w kolumnie pn. „Potrzeba społeczno-ekonomiczna zaspokajana przez źródło presji antropogenicznej determinującej na stan wód w stopniu zagrażającym osiągnięciu celów środowiskowych”) i na obecnym etapie stwierdza się brak alternatywnych opcji zaspokojenia tych potrzeb (zob. kolumna pn. „Uzasadnienie braku alternatywnych opcji”). Warunkiem odstępstwa jest pełne i terminowe wdrożenie programu działań (którego zakres i skuteczność określono w zestawach działań).
JCWP - RW200006218729 „Chotowski Potok”	
Dla danej JCWP zostało ustanowione odstępstwo z art. 4 ust. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej	
Termin osiągnięcia celu środowiskowego do 2027 r.; wskaźniki biologiczne-po 2027 r	
Podsumowanie	odstępstwo polegające na odroczeniu terminu osiągnięcia celów środowiskowych jest związane z tym, że nie są osiągnięte (lub są zagrożone) cele środowiskowe JCWP w zakresie wskaźników: IO, EFI+PL/ IBI_PL; OWO. Jest to spowodowane warunkami naturalnymi (wskazanymi w kolumnie pn. „Warunki naturalne uniemożliwiające osiągnięcie celów środowiskowych w perspektywie do końca 2027 r. (lub roku 2039 - dla substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE)”) a w odniesieniu do substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE – brakiem możliwości technicznych (w tym: niewystarczającymi danymi na temat źródeł zanieczyszczenia) i nieproporcjonalnością kosztów. Warunkiem odstępstwa jest pełne i terminowe wdrożenie programu działań (którego zakres i skuteczność określono w zestawach działań).
Dla danej JCWP zostało ustanowione odstępstwo z art. 4 ust. 5 Ramowej Dyrektywy Wodnej	
Podsumowanie	odstępstwo polegające na złagodzeniu celów środowiskowych jest związane z tym, że nie są osiągnięte cele środowiskowe JCWP w zakresie wskaźników: benzo(a)piren(w), związki tributylocyny(w). Jest to spowodowane czynnikami wskazanymi w zestawie kolumn pn. „Wskazanie dominującego rodzaju presji determinujących stan wód”, które trwale uniemożliwiają osiągnięcie celów środowiskowych. Presje trwale uniemożliwiające osiągnięcie celów środowiskowych zaspokajają ważne potrzeby społeczno-gospodarcze (określone w kolumnie pn. „Potrzeba społeczno-ekonomiczna zaspokajana przez źródło presji antropogenicznej determinującej na stan wód w stopniu zagrażającym osiągnięciu celów środowiskowych”) i na obecnym etapie stwierdza się brak alternatywnych opcji zaspokojenia tych potrzeb (zob. kolumna pn. „Uzasadnienie braku alternatywnych opcji”). Warunkiem odstępstwa jest pełne i terminowe wdrożenie programu działań (którego zakres i skuteczność określono w zestawach działań).
JCWP - RW2000062187129 „Dopływ z Lipin”	
Dla danej JCWP zostało ustanowione odstępstwo z art. 4 ust. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej	
Termin osiągnięcia celu środowiskowego do 2027 r.	
Podsumowanie	odstępstwo polegające na odroczeniu terminu osiągnięcia celów środowiskowych jest związane z tym, że nie są osiągnięte (lub są zagrożone) cele środowiskowe JCWP w zakresie wskaźników: azot ogólny, OWO, BZT5. Jest to spowodowane warunkami naturalnymi (wskazanymi w kolumnie pn. „Warunki naturalne uniemożliwiające osiągnięcie celów środowiskowych w perspektywie do końca 2027 r. (lub roku 2039 - dla substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE)”) a w odniesieniu do substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE – brakiem możliwości technicznych (w tym: niewystarczającymi danymi na temat źródeł zanieczyszczenia) i nieproporcjonalnością kosztów. Warunkiem odstępstwa jest pełne i terminowe wdrożenie programu działań (którego zakres i skuteczność określono w zestawach działań).
Dla danej JCWP zostało ustanowione odstępstwo z art. 4 ust. 5 Ramowej Dyrektywy Wodnej	
Podsumowanie	odstępstwo polegające na złagodzeniu celów środowiskowych jest związane z tym, że nie są osiągnięte cele środowiskowe JCWP w zakresie wskaźników: azot amonowy, IO. Jest to spowodowane czynnikami wskazanymi w zestawie kolumn pn. „Wskazanie dominującego rodzaju presji determinujących stan wód”, które trwale uniemożliwiają osiągnięcie celów środowiskowych. Presje trwale uniemożliwiające osiągnięcie celów środowiskowych zaspokajają ważne potrzeby społeczno-gospodarcze (określone w kolumnie pn. „Potrzeba społeczno-ekonomiczna zaspokajana przez źródło presji antropogenicznej determinującej na stan wód w stopniu zagrażającym osiągnięciu celów środowiskowych”) i na obecnym etapie stwierdza się brak alternatywnych opcji zaspokojenia tych potrzeb (zob. kolumna pn. „Uzasadnienie braku alternatywnych opcji”). Warunkiem odstępstwa jest pełne i terminowe wdrożenie programu działań (którego zakres i skuteczność określono w zestawach działań).

2.7 Warunki klimatyczne i jakość powietrza atmosferycznego

Obszar opracowania wchodzi w obręb podgórskiego regionu klimatycznego. Średnia roczna temperatura z wielolecia 1991-2020 wynosi tu około $+9^{\circ}\text{C}$. Średnia temperatura w ciągu lata kształtuje się na poziomie około $+18^{\circ}\text{C}$ a w ciągu zimy obniża się do ok. -1°C . Mróz występuje tu przez 50 - 70 dni a przymrozki przez 100 - 130 dni. Średnia wielkość opadów wynosi 750 - 800 mm. Pokrywa śnieżna zalega przez 60 - 80 dni, a długość okresu wegetacyjnego wynosi 210 - 220 dni. W ciągu roku przeważają wiatry południowo zachodnie. Roczne sumy nasłonecznienia wynoszą ok. 1700-1800 godzin. Warunki klimatyczne na terenie miejscowości są dość korzystne dla gospodarczych działań człowieka. Świadczą o tym długi okres wegetacyjny z dostateczną ilością opadów oraz ciepłe lata.

Zjawiska cyrkulacyjne na tym obszarze charakteryzują się wyraźną sezonowością. Od października do stycznia i w marcu występuje przewaga cyrkulacji zachodniej. Styczeń charakteryzuje spływ mas powietrza z kierunku południowo-wschodniego, a w lutym występuje przewaga wiatrów z południa. Na przełomie kwietnia i maja występuje zmiana kierunku adwekcji z zachodniej na północną. W lecie istotne znaczenie mają też adwekcje ze wschodu. Wrzesień jest miesiącem przejściowym z przewagą wiatrów z kierunku północno-zachodniego i południowego.

Wysokość opadów na obszarze dorzecza Górnej Wisły, w drugiej połowie XX wieku, nie wykazuje określonego kierunku (istotnego trendu) zmian. Wzrasta natomiast zmienność opadów wyrażona współczynnikiem zmienności będącym stosunkiem odchylenia standardowego do wartości średniej, co jest dowodem postępującej niestabilności naszego klimatu, a w praktyce przejawia się zwiększeniem częstości występowania zarówno okresów z niedostatkami jak i nadmiarami opadów.

Większa część gminy leży w obrębie korzystnego mezoklimatu wyższych teras rzecznych, charakteryzującego się stabilniejszymi warunkami termicznymi oraz korzystniejszą wentylacją. W tej części obszaru występują mniejsze wahania temperatury, a wilgotność powietrza jest bardziej zrównoważona, co sprzyja rozwojowi roślinności i stabilizacji warunków mikroklimatycznych. Mniejsza część gminy znajduje się w zasięgu mniej korzystnego mezoklimatu den dolin. Tereny te charakteryzują się większymi wahaniami temperatury i wilgotności powietrza, co jest wynikiem ograniczonej wentylacji oraz uwarunkowań topograficznych. W dolinach dochodzi do silniejszych procesów inwersji termicznych, co prowadzi do trudniejszych warunków klimatycznych, zwłaszcza w okresach zimowych a także zwiększonej zmienności wilgotności powietrza.

Oceny jakości powietrza odnoszone są do jednostek terytorialnych, nazywanych strefami. Obszar należy do strefy „podkarpackiej”. Roczna ocena została wykonana w oparciu o wyniki pomiarów przeprowadzonych w 2024 roku na stałych stacjach monitoringu.

Oceny dokonuje się z uwzględnieniem dwóch grup kryteriów ustanowionych ze względu na:

- ochronę zdrowia ludzi,
- ochronę roślin.

W ocenie dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia, uwzględnia się następujące zanieczyszczenia: SO_2 , NO_2 , CO , C_6H_6 , O_3 , pyłu zawieszonego PM_{10} ,

pyłu PM_{2,5} oraz ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀. W ocenie pod kątem ochrony roślin uwzględnia się: dwutlenek siarki SO₂, tlenki azotu NO_x i ozon O₃.

Strefy zalicza się do określonej klasy (A, C), w oparciu o ocenę poziomu wymienionych wyżej substancji w powietrzu. Określa się jedną klasę strefy ze względu na ochronę zdrowia i jedną klasę ze względu na ochronę roślin.

Kryteria zaliczenia strefy do określonej klasy:

- **Klasa strefy A** – poziom stężeń zanieczyszczenia nieprzekraczający poziomu dopuszczalnego/docelowego
- **Klasa strefy C** – poziom stężeń zanieczyszczenia powyżej poziomu dopuszczalnego/docelowego

Poniższe tabele przedstawiają wynikowe klasy jakości powietrza w strefie podkarpackiej w roku 2024 dla kryterium ochrony zdrowia i roślin.

Tab. 4. Klasyfikacja strefy podkarpackiej w zakresie jakości powietrza

	Klasa strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń – ochrona zdrowia ludzi											
zanieczyszczenia	SO ₂ ,	NO ₂	CO	C ₆ H ₆ ,	O ₃	PM ₁₀	PM _{2,5}	Pb	As	Cd	Ni	BaP
klasa	A	A	A	A	A	A	A1	A	A	A	A	C
	Klasa strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń – ochrona roślin											
zanieczyszczenia	SO ₂ ,				NO _x				O ₃			
klasa	A				A				A			

źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim w 2024 r. GIOŚ.

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w województwie podkarpackim jest emisja antropogeniczna pochodząca z sektora komunalno-bytowego (emisja powierzchniowa), mniejszy udział mają emisje z transportu (emisja liniowa) oraz działalności przemysłowej (emisja punktowa). Znaczący udział w stężeniach zanieczyszczeń w powietrzu na obszarze województwa ma ich napływ z obszaru Polski oraz Europy. Głównymi lokalnymi źródłami zanieczyszczeń są instalacje domów ogrzewanych indywidualnie oraz transport samochodowy, który wpływa na stężenia zanieczyszczeń zwłaszcza na obszarach bezpośrednio sąsiadujących z drogami o znacznym natężeniu ruchu. Przemysł zlokalizowany na obszarze województwa podkarpackiego, ze względu na dużą wysokość kominów, w znacznym stopniu eksportuje zanieczyszczenia poza granice województwa. Zakłady przemysłowe o istotnej emisji nieorganicznej lub emitowanej poprzez niskie emitery mogą również bezpośrednio wpływać na jakość powietrza w sąsiedztwie (Roczna ocena 2024).

2.8 Gleby

W ekosystemach lądowych, zarówno naturalnych, jak i ukształtowanych przez człowieka, gleba jest ogniwem łączącym podłoże geologiczne iżywioną część ekosystemu. Wiele podstawowych właściwości gleba dziedziczy od skały macierzystej, z której się wytworzyła, ale tempo i kierunek procesów glebotwórczych, a także ekologiczna i użytkowa wartość gleby zależą od wielu innych, równocześnie działających czynników środowiskowych: klimatu, stosunków wodnych, ukształtowania terenu, pokrywającej roślinności oraz działalności człowieka.

Warunki glebowe na analizowanym obszarze, są ściśle związane ze zróżnicowaniem i charakterem powierzchniowych utworów geologicznych i procesów glebotwórczych.

Na obszarze gminy Czarna występuje zróżnicowana pokrywa glebowa, obejmująca kilka głównych typów i podtypów gleb. Gleby brunatne dominują, zajmując około 31,7% powierzchni gminy, przy czym niemal w całości są to gleby brunatne wylugowane. Gleby bielcowe i pseudobielcowe stanowią kolejne 26,2%, występując na znacznych powierzchniach użytkowanych rolniczo. Mady rzeczne, zlokalizowane głównie w dolinie Wisłoki oraz w dolinach mniejszych cieków, obejmują łącznie około 4,4% powierzchni gminy. Czarne ziemie występują na całym obszarze gminy, pokrywając 2,9% jej powierzchni; wśród nich dominują czarne ziemie zdegradowane oraz gleby szare (ok. 84%), natomiast czarne ziemie właściwe stanowią pozostałe 16%. Gleby glejowe zajmują zaledwie 0,5% powierzchni gminy. Natomiast gleby murszowo-mineralne obejmują 1,3%, a gleby torfowe i murszowo-torfowe – 0,2% powierzchni.

Na obszarze gminy Czarna występuje bardzo ograniczona powierzchnia użytków rolnych klasy I, które zaliczane są do gleb najlepszych. Ich łączna powierzchnia wynosi jedynie 0,01 ha. Użytki rolne o jakości bardzo dobrej, reprezentujące gleby klasy II, stanowią jedynie 0,5% całkowitej powierzchni użytków rolnych. Użytki klasy III, uznawane za dobre, zajmują 18,3% powierzchni użytków rolnych. Największy odsetek powierzchni zajmują użytki rolne klasy IV, uznawane za średnie, które stanowią 47,6%. Użytki słabe, klasyfikowane do klasy V, zajmują 21,1% powierzchni, natomiast najslabsze użytki, przypisane do klasy VI, stanowią 12,5%.

Najlepsze grunty rolne na terenie gminy Czarna, zaklasyfikowane do klas I-III, występują głównie w północnej części gminy, w obrębach Stara Jastrząbka, Róża oraz w południowej części obrębu Przeryty Bór, jak również w północnej części obrębu Borowa. Gleby najwyższych klas koncentrują się także w dolinie Wisłoki, w południowo-wschodniej części gminy w obrębach Chotowa, Głowaczowa oraz Grabiny.

Kompleksy rolniczej przydatności, grupują różne gleby, wykazujące zbliżony skład i właściwości, a także porównywalną przydatność do uprawy określonej grupy roślin. Nazwy kompleksów pochodzą od podstawowych gatunków zbóż, będących najlepszymi roślinami wskaźnikowymi zapasu i dostępności wody oraz składników odżywczych w glebie. W przypadku gruntów ornych wyróżnia się 14 kompleksów, w tym 9 nizinnych, 4 górskie i 1 naddający się pod użytki zielone. Na terenie gminy występuje 9 kompleksów nizinnych i 1 kompleks górski. Najwyższy udział ma kompleks 4 - żytni bardzo dobry (pszenno-żytni) oraz 2 - pszenno dobry.

Dla gleb trwałych użytków zielonych wyróżniono 3 kompleksy przydatności rolniczej (1z, 2z i 3z), łącznie dla terenów nizinnych i górskich. Na rolniczą przydatność tych gleb, obok uziarnienia i zasobności chemicznej, wpływają warunki wodne, decydujące o składzie gatunkowym runi, liczbie pokosów oraz uzyskiwanym plonie siana. Użytki zielone są nieliczne, ale występują na terenie całej gminy a ich koncentracja występuje wzdłuż cieków.

2.9 Zasoby przyrodnicze i różnorodność biologiczna

Przyrodnicze komponenty środowiska abiotycznego (biotop) i ich zróżnicowanie przestrzenne, decydują o naturalnej szacie roślinnej i faunie, które tworzą biocenozy zróżnicowane gatunkowo, a tym samym odzwierciedlają bioróżnorodność gatunkową i ekosystemową. Różnorodność biologiczna

w krajobrazie jest zjawiskiem bardzo złożonym, gdyż obejmuje zarówno różnorodność genetyczną, gatunkową, jak i różnorodność ekosystemów.

Według geobotanicznego podziału Matuszkiewicza (2008a), obszar opracowania leży w:

Prowincji: Bałtyckiej

Podprowincji: Środkowoeuropejskiej

Dziale: Wyżyn Południowopolskich

Krainie: Kotliny Sandomierskiej

Okręgu: Niepołomicko-Tarnowskim

Podokręgu: **Doliny Dolnej Wisłoki**

Podokręgu: **Tarnowskim**

Potencjalna roślinność naturalna tego terenu to głównie: grąd subkontynentalny *Tilio-Carpinetum* oraz kontynentalne bory mieszane sosnowo-dębowe *Pino-Quercetum*. Poza tym również: nadrzeczne łągi wierzbowo-topolowe *Salici-Populetum* i suboceaniczny bór sosnowy *Leucobryo-Pinetum*.

Mapa potencjalnej roślinności naturalnej wskazuje na poziom bioróżnorodności tego terenu, jaki mógłby być osiągnięty na drodze naturalnej sukcesji pierwotnej lub wtórnej, gdyby oddziaływania człowieka zostały wyeliminowane a właściwa dla danego regionu roślinność mogła w pełni wykorzystać możliwości stwarzane przez zróżnicowane siedliska (Matuszkiewicz 2008b).

Roślinność rzeczywista obszaru gminy znacząco odbiega od roślinności potencjalnej. Pierwotnie prawie cały obszar gminy porastały lasy. Zasadzanie tego terenu w czasach prehistorycznych, rozpoczęło powolny proces karczowania i wypalania puszczy. Naturalne zbiorowiska leśne były zastępowane przez łąki, uprawy rolne, sady i ogrody przydomowe, co spowodowało wyniszczenie zbiorowisk pierwotnych albo daleko idącą ich degradację. Zdecydowana większość siedlisk grądowych została odlesiona i zamieniona na tereny rolnicze. Siedliska takie wyjątkowo dobrze nadają się do uprawy. Obecnie na obszarze gminy dominują ekosystemy przekształcone i intensywnie wykorzystywane przez człowieka, wśród których wydzielić można przede wszystkim agrocenozy i tereny zabudowane. Zmiany sposobu użytkowania terenu wpłynęły nie tylko na szatę roślinną, ale także na skład gatunkowy fauny.

Według regionalizacji przyrodniczo-leśnej, opracowanej przez Instytut Badawczy Leśnictwa, gmina Czarna leży w większej części w obrębie Krainy Małopolskiej (VI) i Mezuregionie Bocheńsko-Tarnowskim (VI.32) oraz w mniejszej południowo-wschodniej części w Mezuregionie Płaskowyżu Kolbuszowskiego (VI.33). W mezuregionie Bocheńsko-Tarnowskim przeważają krajobrazy naturalne peryglacialne równinne i faliste. W obrębie gminy również krajobrazy zalewowych den dolin – akumulacyjne, oraz tarasów nadzalewowych – akumulacyjne. Na całym terenie w rozproszeniu pojawiają się piaski eoliczne, lokalnie w niewielkich wydmach.

W mezuregionie Płaskowyżu Kolbuszowskiego dominują krajobrazy naturalne peryglacialne równinne i faliste. Rzadziej występują krajobrazy zalewowych den dolin oraz tarasów nadzalewowych. Powierzchnię budują plejstocenyjskie utwory geologiczne – gliny zwałowe, piaski i żwiry lodowcowe zlodowacenia południowopolskiego, występujące głównie w części środkowej

mezoregionu. Znacznie mniejsze obszary są zajęte przez, znajdujące się głównie w części południowej, plejstocenyjskie piaski i żwiry sandrowe zlodowacenia południowopolskiego. Doliny rzeczne oraz zagłębienia terenowe wypełniają holocenyjskie piaski, żwiry, mady rzeczne, torfy i namuły. Miejscami ukształtowały się tarasy nadzalewowe utworzone z plejstocenyjskich piasków, żwirów i mułków rzecznych zlodowacenia północnopolskiego, rzadziej środkowopolskiego. Sporadycznie występują piaski eoliczne, lokalnie w wydmach (dochodzących do 25 m wysokości względnej) oraz lessy. Krajobraz roślinny, o charakterze mozaiki, tworzą krajobrazy borów mieszanych i grądów w odmianie małopolskiej, borów mieszanych i grądów w odmianie małopolskiej w podwariancie z dużym udziałem łęgów jesionowo-olszowych i olsów oraz krajobraz grądowy w wariantcie z udziałem borów mieszanych (Zielony i Kliczkowska 2010). Terytorialnie obszar gminy leży w granicach Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe - Nadleśnictwo Dębica oraz częściowo Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska.

Bioróżnorodność flory

Obszar Kotliny Sandomierskiej cechuje się zróżnicowaną szatą roślinną a występowanie i rozmieszczenie zbiorowisk jest związane z jej terasową budową. Istniejąca roślinność, na skutek gospodarczej działalności człowieka, (osadnictwo, rolnictwo, budowa infrastruktury liniowej, eksploatacja kopalin), została na przeważającym obszarze zniszczona. Zastąpiona została roślinnością synantropijną, którą stanowi sukcesja roślinności na grunty odłogowane od lat osiemdziesiątych XX wieku. Roślinność ta, wykształcająca się na terenach przekształconych przez człowieka, stanowi układ nietrwały. Płaskowyż Tarnowski był pierwotnie pokryty gęstą puszcza leśną, z której obecnie pozostały tylko resztki.

Zbiorowiska leśne i zaroślowe

Najcenniejsze zbiorowiska leśne w obrębie gminy, zlokalizowane są w jej zachodniej i południowej części a także wzdłuż Wisłoki i jej głównych dopływów, objętych obszarem Natura 2000.

W obszarze Natura 2000 przeważają zbiorowiska lasów łęgowych (91E0). Zarówno nad Wisłoką jak i nad jej dopływami największe powierzchnie zajmują łęgi wierzbowe (91E0-1) zarówno w postaci dojrzałej *Salicetum albo-fragilis* jak i inicjalnej *Salicetum triandro-viminalis*. To drugie zbiorowisko występuje nad mniejszymi dopływami Wisłoki. Dominuje tu wierzba trójpręcikowa (*Salix triandra*) oraz wierzba wiciowa (*Salix viminalis*), którym towarzyszą gatunki takie jak kielisznik zaroślowy (*Calystegia sepium*), chmiel zwyczajny (*Humulus lupulus*), móżdga trzcinowata (*Phalaris arundinacea*) oraz pokrzywa zwyczajna (*Urtica dioica*). Występują tu także gatunki obce i inwazyjne, m.in. nawłóć kanadyjska (*Solidago canadensis*), słonecznik bulwiasty (*Helianthus tuberosus*) i kolczurka klapowana (*Echinocystis lobata*). Zbiorowisko to stanowi regeneracyjną fazę zbiorowiska wiklin nadrzecznych, jednak nie posiada w pełni wykształconej struktury przestrzennej.

Terasy Wisłoki w znacznym stopniu porośnięte są krzewiastymi formacjami wierzb wąskolistnych, pozostających w kompleksie przestrzennym z niżowymi ziołoroślami nadrzecznymi (6430-3) i pozostałościami, często w postaci szpalerów lub niewielkich kęp, łęgu topolowego *Populetum albae* (91E0-2), głównie z topolą czarną. Mniejsze powierzchnie zajmują inne zbiorowiska

łęgowe. Wąskimi pasami, nad dopływami Wisłoki, wraz z łęgami wierzbowymi, występują płaty niżowego łęgu olszowo-jesionowego *Fraxino-Alnetum* (91E0-3), wyraźnie podbagnionego, rozwijającego się na lokalnych wysiękach i w miejscach o utrudnionym odpływie wody. Rzadko towarzyszy mu podgórski łęg strumykowy *Carici remotae-Fraxinetum* (91E0-5). Łęgi w dolinach rzecznych mają podstawowe znaczenie siedliskotwórcze, także jako wyraźna zasłona i izolacja teras zalewowych i brzegów przed bezpośrednim oddziaływaniem antropogenicznym. W niektórych miejscach, na skraju doliny lub na wysokim brzegu, zwykle na niewielkich powierzchniach, znajdują się wilgotniejsze postaci łąk świeżych (6510-1), będących zbiorowiskami zastępczymi łęgów.

Poza obszarem Natura 2000, charakterystyczne są duże kompleksy leśne wraz z towarzyszącymi im łąkami i stawami śródlęsnymi. Lasy cechuje duży stopień naturalności. W drzewostanach dominuje sosna zwyczajna i dąb szypułkowy. Lasy charakteryzują się znacznym udziałem starodrzewi sosnowych powyżej 80 lat. Domieszkę tworzą brzoza, grab, olsza, modrzew, świerk, jodła, jesion oraz dąb czerwony. Zróżnicowanie budowy geologicznej i zmienność siedlisk powoduje, iż występują na tym obszarze różne zespoły roślinne. Największą powierzchnię porasta zespół kontynentalnego boru mieszanego *Pino - Quercetum*, również liczny jest grąd *Tilio - Carpinetum*. Mniejsze powierzchnie zajmuje śródlądowy bór wilgotny *Molinio - Pinetum*, ponadto na obrzeżach torfowisk występuje zespół boru bagiennego *Vaccinio uliginosi - Pinetum sylvestris*. Spotykane są również zespoły boru świeżego *Vaccinio myrtilli - Pinetum*, łęgu jesionowo-olszowego *Circae - Alnetum* oraz olsu *Carici elongatae - Alnetum*. Różnym zespołom roślinnym Jastrzębsko - Żdżarskiego OChK towarzyszy liczna i zróżnicowana roślinność runa, wśród której są gatunki chronione i rzadkie. Szczególnie cenne gatunki roślin naczyniowych są chronione w rezerwacie „Torfy”.

Istotnym siedliskiem, szczególnie dla wielu gatunków ptaków są czyźnie *Rubio fruticosi-Prunetum spinosae* z dominacją tarniny (*Prunus spinosa*), jeżyny krzewiastej (*Rubus fruticosus*) i głogu jednoszyjkowego (*Crataegus monogyna*). Gatunki towarzyszące to m.in. nawłóć późna (*Solidago gigantea*), wiechlina gajowa (*Poa nemoralis*) i bez czarny (*Sambucus nigra*). Choć zbiorowisko to nie jest szczególnie cenne florystycznie to stanowi ważne schronienie i żerowisko dla bezkręgowców, ptaków oraz drobnych ssaków.

Nie mniej ważne są zadrzewienia śródpolne z dominacją brzozy brodawkowatej (*Betula pendula*), topoli osiki (*Populus tremula*), dębu szypułkowego (*Quercus robur*) i innych gatunków drzew.

Miejscami spotyka się uprawy wierzby energetycznej, zdominowane przez wierzbę wiciową (*Salix viminalis*).

Zbiorowiska trawiaste i ziołoroślone

W obrębie gminy niewielki udział mają łąki świeże (*Arrhenatherion elatioris*), których skład gatunkowy jest zależny od sposobu użytkowania.

Czasem spotyka się zespół życicy i grzebienicy pospolitej *Lolio-Cynosuretum*, z dominującą tymotką łąkową (*Phleum pratense*), życicą roczną (*Lolium perenne*), kostrzewą czerwoną (*Festuca rubra*) oraz koniczyną białą (*Trifolium repens*) a także łąki świeże *Arrhenatheretum elatioris*, z

dominującym rajgrasem wyniosłym (*Arrhenatherum elatius*) oraz kupkówką pospolitą (*Dactylis glomerata*). Towarzyszą im m.in. krwawnik pospolity (*Achillea millefolium*) i mietlica polna (*Agrostis capillaris*). Na obszarach odłogowanych pojawia się nawłóć (*Solidago* sp.) oraz trzcinnik piaskowy (*Calamagrostis epigejos*). Ten ostatni tworzy czasem monogatunkowy i ubogi florystycznie zespół trzcinnika piaskowego *Calamagrostietum epigeji*.

Zbiorowiska synantropijne

Część obszaru gminy pokrywa roślinność ruderalna i segetalna z klasy *Stellarietea mediae*: upraw zbożowych *Centauretalia cyani*, okopowych *Polygono-Chenopodietalia*, terenów ruderalnych *Eragrostietalia*, *Sisymbrietalia*.

Na terenie gminy spotyka się m.in.: zespół wyki czteronasiennej *Vicietum tetraspermae*, charakteryzujący się obecnością wyki czteronasiennej (*Vicia tetrasperma*), stokłosy żytniej (*Bromus secalinus*) oraz przetacznika bluszczowego (*Veronica hederifolia*). Występuje na terenach upraw zbożowych oraz odłogach. Na gruntach ornych spotyka się zespół sporka i chwastnicy jednostronnej *Echinochloo-Setarietum*, z dominacją chwastnicy jednostronnej (*Echinochloa crus-galli*) oraz włósnicy zielonej (*Setaria viridis*).

Synantropizacja szaty roślinnej jest częścią kierunkowych zmian, jakie zachodzą na kuli ziemskiej pod wpływem działalności człowieka a objawiających się jako zastępowanie składników swoistych, czyli endemicznych przez nieswoiste, czyli kosmopolityczne. Zastępowanie składników rodzimych, czyli autochtonicznych przez przybyszów, czyli elementy allochtoniczne. Zastępowanie składników stenotopowych (o wąskiej amplitudzie ekologicznej) przez eurytopowe (o szerokiej amplitudzie ekologicznej). W efekcie oznacza to zastąpienie układów pierwotnych uwarunkowanych współdziałaniem czynników endogenicznych i egzogenicznych przez układy wtórne, uwarunkowane działaniem czynników głównie egzogenicznych.

Roślinność synantropijną cechuje duża dynamika zmian np. strukturze i składzie gatunkowym, będących wypadkową zmieniających się warunków środowiska i w znacznym stopniu przemian w działalności człowieka. Powierzchnia zajmowana przez zbiorowiska synantropijne stale wzrasta kosztem rodzimej, niegdyś rozpowszechnionej roślinności wiejskich przychaci i przydroży. Powstają też zupełnie dawniej nie znane zbiorowiska, np. na rozmaitych nieużytkach i gruntach porolnych.

W sąsiedztwie terenów zabudowanych i nad brzegami zbiorników wodnych pochodzenia antropogenicznego, dominują zbiorowiska z klasy *Artemisieta vulgaris*, reprezentowane przez takie gatunki jak: pokrzywa zwyczajna (*Urtica dioica*), bylica pospolita (*Artemisia vulgaris*), wrotycz zwyczajny (*Tanacetum vulgare*), przytulia czepna (*Galium aparine*), rudbekia naga (*Rudbeckia laciniata*), nawłóć późna (*Solidago gigantea*), nawłóć kanadyjska (*Solidago canadensis*). Zbiorowiska te występują na pierwotnych siedliskach grądów, buczyn, dąbrów, olsów i łągów.

Często spotykany jest zespół z rudbekii i nawłoci późnej *Rudbeckio-Solidaginetum*, z dominującą nawłocią późną (*Solidago gigantea*). Wśród gatunków towarzyszących występują: szczaw kędzierzawy (*Rumex crispus*), tymotka pospolita (*Phleum pratense*), wiechlina łąkowa (*Poa pratensis*) oraz krwawnik pospolity (*Achillea millefolium*). Zbiorowisko to wykształciło się na odłogowanych terenach rolnych, które nie są koszone. Charakteryzuje się ubogim składem

gatunkowym (około 7 gatunków) i silną dominacją nawłoci późnej. Jest to zbiorowisko inwazyjne a nawłoc późna, jako gatunek obcy, stanowi zagrożenie dla rodzimej roślinności, wypierając m.in. łąki świeże (*Arrhenatheretalia elatioris*). Wyróżnić można również zespół bylicy i wrotycza *Artemisia-Tanacetum vulgaris*, z dominującymi gatunkami, takimi jak wrotycz pospolity (*Tanacetum vulgare*), bylica pospolita (*Artemisia vulgaris*) oraz krwawnik pospolity (*Achillea millefolium*).

Zbiorowiska wodne i przywodne

Zbiorowiska roślinności wodnej należą do najbardziej naturalnych składników szaty roślinnej.

W obrębie gminy wyróżnić można 2 główne typy ekosystemów wodnych. Są to:

- ekosystemy wód płynących, gdzie główną rolę odgrywa rzeka Wisłoka oraz jej dopływy,
- ekosystemy wód stojących, w tym przede wszystkim zbiorników poeksploatacyjnych oraz stawów.

W wodach stojących odnaleziono gatunki wskazujące na zbiorowiska klasy *Potametea* i *Lemnetea*.

Zbiorowiska roślinne oraz cenne gatunki fauny, żyjące w dolinie Wisłoki, zaowocowały objęciem odcinka rzeki ochroną w ramach sieci Natura 2000. Walory przyrodnicze Obszaru zostały scharakteryzowane w punkcie 3.7.

Wyrobiska poeksploatacyjne, będące pozostałością eksploatacji kruszywa, są specyficznym ekosystemem wodnym. Po zakończeniu eksploatacji prowadzone są działania rekultywacyjne. Zwykle najpierw w zbiorniku rozwijają się glony, ale po pewnym czasie woda się oczyszcza a na brzegach rozwijają się zbiorowiska szuwarowe. Ichtyofauna jest zwykle efektem wprowadzania gatunków interesujących z wędkarskiego punktu widzenia, ale zbiorniki te pełnią ważną rolę dla szeregu ptaków wodnych. Zjawiska takie można obserwować w Grabinach.

Stawy rybne są istotnym elementem wód powierzchniowych oraz mają znaczenie dla lokalnego poziomu bioróżnorodności. Z uwagi na ich głębokość, roślinność i warunki termiczne, znacznie lepiej nadają się jako miejsca rozrodu płazów.

Nad brzegami rzek występują nitrofilne zbiorowiska welonowe *Convolvulion sepium*, zwane też inaczej zbiorowiskami dywanowymi. Często występującym gatunkiem w zespołach tego związku jest kielisznik zaroślowy (*Convolvulus sepium*).

Inwazyjne gatunki flory

Inwazyjne gatunki obce stanowią duże zagrożenie dla rodzimej flory gminy. Wypierają one gatunki miejscowe i przyczyniają się do zmniejszenia ogólnej bioróżnorodności (Tokarska-Guzik i in. 2012). Szczególne zagrożenie związane jest z wkraczaniem gatunków inwazyjnych w najbardziej wartościowe siedliska, którymi w obrębie gminy są pozostałości łągów wzdłuż Wisłoki. Istotne zagrożenie niesie za sobą rozprzestrzenianie się zespołu *Rudbeckio-Solidaginetium*, tworzonego przez ziołorośla obcego pochodzenia, o charakterze inwazyjnym.

Do gatunków inwazyjnych, występujących na terenie gminy, można zaliczyć:

- konyzę kanadyjską (*Conyza canadensis*),

- kolczurkę klapowaną (*Echinocystis lobata*),
- nawłóć kanadyjską (*Solidago canadensis*),
- nawłóć późną (*Solidago serotina*),
- niecierpka drobnokwiatowego (*Impatiens parviflora*),
- niecierpka gruczołowatego (*Impatiens glandulifera*),
- rdestowca ostrokończystego (*Reynoutria japonica*),
- klon jesionolistny (*Acer negundo*),
- czeremchę amerykańską (*Padus serotina*),
- dąb czerwony (*Quercus rubra*),
- robinie akacjową (*Robinia pseudoacacia*).

Bioróżnorodność fauny

Świat fauny jest zróżnicowany. Charakter użytkowania terenu wywiera wpływ na skład gatunkowy, poprzez możliwość zapewnienia odpowiednich terenów lęgowych oraz żerowiskowych.

Skład gatunkowy i rozmieszczenie fauny ukształtowały się pod wpływem wielu różnorodnych czynników, na ogół zgodnie z rozwojem szary roślinnej. Nizinny obszar Kotliny Sandomierskiej w obrębie gminy, pokryty jest polami uprawnymi z rozlokowanymi wśród nich zadrzewieniami śródpolnymi. W części południowej i zachodniej występują duże powierzchnie kompleksów leśnych. Pierwotna fauna uległa w dużym stopniu niszczącej działalności człowieka. Wobec znaczącego zmniejszenia powierzchni leśnej, liczba gatunków zwierząt lądowych uległa poważnej redukcji.

Bezkregowce:

Na terenie gminy zidentyfikowano m.in. następujące gatunki bezkręgowców: ślimak przydrożny (*Xerolenta obvia*), ślimak winniczek (*Helix pomatia*), wstężyk ogrodowy (*Cepaea hortensis*), biedronka dwukropka (*Adalia bipunctata*), biedronka siedmiokropka (*Coccinella septempunctata*), biegacz (*Carabus* sp.), bielinek bytomkowiec (*Pieris napi*), bzyg prążkowany (*Episyrphus balteatus*), doskwier pastwiskowy (*Aedes vexans*), grabarz pospolity (*Necrophorus vespillo*), hurtnica pospolita (*Lasius niger*), komar niemalaryczny (*Culex pipiens*), konik pospolity (*Chorthippus biguttulus*), konik wąsacz (*Chorthippus parallelus*), konik wszędobylski (*Chorthippus albomarginatus*), koziółka (*Tipula* sp.), listkowiec cytrynek (*Gonepteryx rhamni*), literówka jarzynówka (*Autographa gamma*), łątka dziewczeczka (*Coenagrion puella*), łątka wczesna (*Coenagrion pulchellum*), mściel natrawny (*Stenoderma laevigatum*), nartnik (*Gerris* sp.), ochotka (*Chironomus* sp.), ogrodniczka niszczylistka (*Phyllopertha horticola*), omomilek szary (*Cantharis fusca*), osa pospolita (*Vespa vulgaris*), pasikonik śpiewający (*Tettigonia cantans*), pasikonik zielony (*Tettigonia viridissima*), pienik ślinianka (*Philaenus spumarius*), piórónóg zwykły (*Platycnemis pennipes*), pluskolec (*Notonecta* sp.), pszczoła miodna (*Apis mellifera*), rusałka kratkowiec (*Araschnia levana*), rusałka osetnik (*Vanessa cardui*), rusałka pawik (*Inachis io*), rusałka pokrzywnik (*Aglais urticae*), ryjkowcowate (*Curculionidae*), skoczek zielony (*Omocestus viridulus*), skoczek zmienny (*Omocestus ventralis*), skorek pospolity (*Forficula auricularia*), śwędosz pajęczarz (*Anoplus viaticus*), szablak krwisty (*Sympetrum sanguineum*), szablak zwyczajny (*Sympetrum vulgatum*), świerszcz polny

(*Gryllus campestris*), tężnica wytworna (*Ischnura elegans*), trzmiel (*Bombus* spp.), turkuć podjadek (*Gryllotalpa gryllotalpa*), ważka czteroplama (*Libellula quadrimaculata*), wioślak (*Corixa* sp.), wtyk straszek (*Coreus marginatus*), wygłoba koniczynówka (*Euclidia glyphica*), zadomka polna (*Ectobius lapponicus*), zmięt żółty (*Rhagonycha fulva*), złotook (*Chrysopa* sp.), darownik przedziwny (*Pisaura mirabilis*), krzyżak łąkowy (*Araneus quadratus*), krzyżak ogrodowy (*Araneus diadematus*), kwadratnik trzcinowiec (*Tetragnatha extensa*), tygrzyk paskowany (*Argiope bruennichi*).

Ryby:

Rzeki, strumienie, starorzecza, stawy i inne zbiorniki wodne są środowiskiem życia gatunków fauny wodnej. W przeszłości należały do obfitujących w rozmaite gatunki ryb, jednak rzeki ubożeją ze względu na zanieczyszczenia i niewłaściwie zaprojektowane budowle wodne.

Najważniejszym obiektem przyrodniczym gminy pod względem występowania ichtiofauny jest oczywiście Wisłoka. Skład rybostanu tej rzeki był przedmiotem wielu badań na przestrzeni lat.

Pod względem ichtiologicznym obszar należy do krainy lipienia i brzany. Przedmiotami ochrony w Obszarze Natura 2000 jest 6 gatunków zwierząt z załącznika II Dyrektywy siedliskowej. Są to: boleń pospolity (*Aspius aspius*), brzana karpacka (*Barbus carpathicus*), koza (*Cobitis taenia*), głowacz białopletwy (*Cottus gobio*), minóg strumieniowy (*Lampetra planeri*), piskorz (*Misgurnus fossilis*).

W Wisłoce stwierdzano ponadto występowanie (Klich 2011) następujących gatunków ryb: brzanka (*Barbus poloponnesius*), kielb pospolity (*Gobio gobio*), kleń (*Leuciscus cephalus*), piekielnica (*Alburnoides bipunctatus*), świnka (*Chondrostoma nasus*), lipień (*Thymallus thymallus*), szczupak (*Esox lucius*), śliz (*Barbatula barbatula*).

Płazy i gady

Według danych zawartych w Atlasie Płazów i Gadów Polski (Głowaciński i Rafiński [red.] 2018), w obrębie gminy stwierdzano takie gatunki jak: ropucha szara (*Bufo bufo*), traszka zwyczajna (*Lissotriton vulgaris*), traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*), ropucha zielona (*Bufo viridis*), ropucha paskówka (*Epidalea calamita*), żaba wodna (*Pelophylax esculentus*), żaba jeziorkowa (*Pelophylax lessonae*), kumak nizinny (*Bombina bombina*), żaba trawna (*Rana temporaria*), żaba zwinka (*Rana dalmatina*), grzebiuszka ziemna (*Pelobates fuscus*), jaszczurka żyworodna (*Zootoca vivipara*), padalec zwyczajny (*Anguis fragilis*), zaskroniec zwyczajny (*Natrix natrix*), żmija zygzakowata (*Vipera berus*), jaszczurka zwinka (*Lacerta agilis*).

Ptaki

Zróżnicowanie siedlisk przyrodniczych przekłada się również na zróżnicowanie awifauny gminy, na terenie której zidentyfikowano następujące gatunki: bażant (*Phasianus colchicus*), bocian biały (*Ciconia ciconia*), cierniówka (*Sylvia communis*), czajka (*Vanellus vanellus*), dudek (*Upupa epops*), dymówka (*Hirundo rustica*), dzwonek (*Chloris chloris*), gąsiorek (*Lanius collurio*), gawron (*Corvus frugilegus*), gęsi (*Anser* sp.), grzywacz (*Columba palumbus*), kłaskawka (*Saxicola rubicola*), kos (*Turdus merula*), kruk (*Corvus corax*), krzyżówka (*Anas platyrhynchos*), kuropatwa (*Perdix*

perdix), łożówka (*Acrocephalus palustris*), mazurek (*Passer montanus*), modraszka (*Cyanistes caeruleus*), myszółów (*Buteo buteo*), oknówka (*Delichon urbica*), pliszka żółta (*Motacilla flava*), pokląskwa (*Saxicola rubetra*), pokrzywnica (*Prunella modularis*), potrzyszcz (*Emberiza calandra*), potrzos (*Emberiza schoeniclus*), przepiórka (*Coturnix coturnix*), pustulka (*Falco tinnunculus*), rudzik (*Erithacus rubecula*), rybitwa rzeczna (*Sterna hirundo*), sierpówka (*Streptopelia decaocto*), sieweczka rzeczna (*Charadrius dubius*), skowronek (*Alauda arvensis*), słowik szary (*Luscinia luscinia*), srokosz (*Lanius senator*), śmieszka (*Larus ridibundus*), śpiewak (*Turdus philomelos*), sroka (*Pica pica*), strzyżyk (*Troglodytes troglodytes*), szczygieł (*Carduelis carduelis*), trznadel (*Emberiza citrinella*), wróbel (*Passer domesticus*), zięba (*Fringilla coelebs*).

W ramach monitoringu żołą (MZO) w kwadracie obejmującym południowo-zachodnią część gminy zidentyfikowano 5 par tego rzadkiego gatunku.

Pola i użytki zielone są zazwyczaj zasiedlane przez bogatą faunę ptaków. W Polsce na losowo wskazanym kilometrze kwadratowym krajobrazu rolniczego gnieździ się z reguły 20-40 gatunków ptaków. Farmland Bird Indeks (FBI) to zagregowany indeks stanu populacji 22 gatunków ptaków typowych dla siedlisk krajobrazu rolniczego. Jest on traktowany jako wskaźnik „stanu zdrowia” ekosystemów użytkowanych rolniczo, stanowiących ok. 60% powierzchni naszego kraju. W latach 2000-2024 wykazano umiarkowany spadek wartości wskaźnika zmian liczebności ptaków krajobrazu rolniczego w skali kraju. Tempo spadku wynosiło około 1% na rok (21% w całym analizowanym okresie). Wartość wskaźnika w 2023 r. (0,7631) była jedną z niższych w ciągu ostatnich 5 lat. Relatywnie stabilna liczebność tej grupy ptaków utrzymywała się w OSOP Natura 2000 a na pozostałych powierzchniach odnotowano umiarkowany spadek liczebności (MPPL). Doliny karpaccich dopływów Wisły są kluczowymi siedliskami ptaków wodno-błotnych w Karpatach i Kotlinie Sandomierskiej.

Ssaki

Ssaki rejonu gminy są reprezentowane przez następujące gatunki: jeż europejski (*Erinaceus europaeus*), darniówka pospolita (*Microtus subterraneus*), kret europejski (*Talpa europaea*), ryjówka malutka (*Sorex minutus*), ryjówka aksamitna (*Sorex araneus*), karlik większy (*Pipistrellus nathusii*), nocek (*Myotis* sp.), borowiec wielki (*Nyctalus noctula*), mroczek (*Eptesicus* sp.), wiewiórka pospolita (*Sciurus vulgaris*), mysz leśna (*Apodemus flavicollis*), mysz zaroślowa (*Apodemus sylvaticus*), bóbr europejski (*Castor fiber*), nornik zwyczajny (*Microtus arvalis*), nornica ruda (*Myodes glareolus*), chomik europejski (*Cricetus cricetus*), mysz domowa (*Mus musculus*), mysz polna (*Apodemus agrarius*), piżmak (*Ondatra zibethicus*), szczur wędrowny (*Rattus norvegicus*), karczownik (*Arvicola amphibius*), badylarka (*Micromys minutus*), zając szarak (*Lepus europaeus*), kuna domowa (*Martes foina*), lis (*Vulpes vulpes*), tchórz zwyczajny (*Mustela putorius*), jenot (*Nyctereutes procyonoides*), borsuk (*Meles meles*), łasica łaska (*Mustela nivalis*), wydra (*Lutra lutra*), norka amerykańska (*Neovison vison*), kuna leśna (*Martes martes*), dzik (*Sus scrofa*), jelen szlachetny (*Cervus elaphus*), sarna (*Capreolus capreolus*), łos (*Alces alces*).

Ssaki reprezentowane są przez gatunki pospolite, szeroko rozpowszechnione w kraju i regionie. Nie stwierdzono obecności gatunków rzadkich i zagrożonych.

Gatunki inwazyjne fauny

Podobnie jak w przypadku roślin, również zwierzęta gatunków obcych rodzimej faunie, w pewnych warunkach uznaje się za gatunki inwazyjne. Na terenie gminy stwierdzono występowanie gatunków obcych dla fauny Polski:

- jenota (*Nyctereutes procyonoides*),
- bażanta (*Phasianus colchicus*).

2.10 Walory krajobrazowe i kulturowe

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu, wprowadziła definicję krajobrazu, jako postrzeganej przez ludzi przestrzeni, zawierającej elementy przyrodnicze lub wytwory cywilizacji, ukształtowanej w wyniku działania czynników naturalnych lub działalności człowieka. Ustawa o ochronie przyrody, zmieniona powyższą ustawą, określa także pojęcie walorów krajobrazowych, jako wartości przyrodnicze, kulturowe, historyczne, estetyczno-widokowe obszaru oraz związane z nimi rzeźbę terenu, twory i składniki przyrody oraz elementy cywilizacyjne, ukształtowane przez siły przyrody lub działalność człowieka.

Jednym z narzędzi prawnych, które mogą wpływać na kształtowanie krajobrazu, jest dokument audytu krajobrazowego, którego sporządzenie należy do kompetencji samorządu województwa. Efektem końcowym tego opracowania jest kompleksowa inwentaryzacja krajobrazów, występujących w regionie oraz sformułowanie wniosków dotyczących działań, mających na celu zachowanie walorów przyrodniczo-kulturowych najcenniejszych obszarów.

Dla województwa podkarpackiego sporządzono audyt krajobrazowy, który został uchwalony uchwałą Sejmiku Województwa Podkarpackiego nr XIII/218/25 z dnia 31 marca 2025 r.

Stosując typologię, opracowaną dla potrzeb przeprowadzania audytu krajobrazowego województw, w obrębie gminy Czarna można wyróżnić następujące krajobrazy:

- a) krajobrazy przyrodnicze** – kulturowo użytkowane, funkcjonujące głównie w wyniku działania procesów naturalnych, jedynie w różnym stopniu modyfikowanych przez działalność człowieka. Na terenie gminy Czarna zidentyfikowano następujące typy i podtypy krajobrazów:

Typ 2. Bagienno-łakowe - głównie bezleśne

- podtyp 2a. Z udziałem ekstensywnie użytkowanych łąk

Krajobrazy przyrzeczne związane z dolinami dużych i średnich rzek, w których tło krajobrazowe tworzą zbiorowiska roślinne nieleśne, w szczególności ekstensywnie użytkowanych łąk z rzędu *Molinietalia caerulae*, oraz torfowisk niskich i przejściowych *Scheuchzerio-Caricetea nigrae* i szuwarów lub turzycowisk *Phragmitetalia*, a także łąki świeże *Arrhenatheretalia elatioris* oraz starorzecza i inne obniżenia trwale lub czasowo wypełnione wodą. Stałym elementem (niewchodzącym do tła krajobrazowego) są różnej wielkości powierzchnie wilgotnych zarośli i lasów łęgowych oraz olsów. Przykładem takiego krajobrazu w gminie jest Dolina Wisłoki. Obszar ten jest częścią siedliskowego programu Natura 2000, co świadczy o jego znaczeniu dla ochrony różnorodności biologicznej. W krajobrazie tym

wyznaczony został korytarz ekologiczny, który sprzyja migracji gatunków i utrzymaniu ekosystemów. Fizjonomia tego krajobrazu obejmuje rzekę z naturalną roślinnością, które są kluczowe dla zachowania równowagi ekologicznej.

Typ 3. Leśne:

- podtyp 3a: Z przewagą siedlisk borowych

Tło krajobrazowe tworzą lasy (o powierzchni powyżej 100 ha) o następujących typach siedliskowych lasu): Bs, Bśw, Bw, BMśw, BMw, BMwyżśw, BMwyżw, BWG, BGśw, BMGśw, BMGw oraz grunty leśne czasowo odlesione i drogi leśne. Jest to jeden z dwóch dominujących krajobrazów gminy.

- podtyp 3b: Z przewagą siedlisk lasowych

Tło krajobrazowe tworzą lasy, które zajmują przeważającą część obszaru. W tym typie występuje niewielka ilość pól oraz sporadycznie rozmieszczona zabudowa, co podkreśla naturalny charakter terenu. Kompleksy leśne przyczyniają się do bogactwa bioróżnorodności w gminie, stanowiąc ważne siedliska dla wielu gatunków zwierząt oraz pełniąc istotne funkcje ekologiczne. Dodatkowo, tereny te sprzyjają różnorodnym aktywnościom na świeżym powietrzu.

- b) krajobrazy przyrodniczo-kulturowe** kształtują się w wyniku współdziałania procesów naturalnych oraz świadomych modyfikacji pokrycia terenu i struktury przestrzennej przez człowieka.

Typ 6. Wiejskie (rolnicze):

- podtyp 6b. Z przewagą wstęgowo ułożonych zespołów niewielkich pól ornych, łąk i pastwisk

Tłem krajobrazowym są grunty wykorzystywane rolniczo obecnie (grunty orne, łąki i pastwiska) lub w przeszłości (ugory i odłogi). Poszczególne pola mogą być zmiennej wielkości, ale ilościowo dominują działki ułożone równolegle o wydłużonym kształcie (stosunek dłuższego boku do krótszego najczęściej przekracza 15) i powierzchni najczęściej do 2 ha. Udział innych form pokrycia terenu może być zmienny (las, nieużytki bagienne i inne). Podtyp ten jest jednym z dominujących w krajobrazie gminy.

- podtyp 6c. Z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych, tworzących małe pola

Tłem krajobrazowym są grunty wykorzystywane rolniczo obecnie (grunty orne, łąki i pastwiska) lub w niedalekiej przeszłości (ugory i odłogi). Poszczególne pola mogą być różnej wielkości, ale ilościowo dominują działki ułożone mozaikowo („szachownica pól”) o kształcie zbliżonym do prostokąta i powierzchni najczęściej poniżej 3 ha. Udział innych form pokrycia terenu (las, nieużytki bagienne i inne poza terenami zabudowanymi) może być bardzo zmienny.

- podtyp 6g. Z przewagą terenów zabudowanych o charakterze wiejskim

Tłem krajobrazowym jest wyodrębniona z otoczenia intensywna i zwarta zabudowa o charakterze wiejskim, o układzie siedliska wraz z ogrodami przydomowymi, otoczona funkcjonującymi obszarami polnymi.

Typ 7. Mozaikowe

- podtyp 7a. z przewagą terenów porolnych

Tłem krajobrazowym jest mozaikowy układ form użytkowania terenu: sadów, nieużytków, zagajników (żadna z nich nie stanowi dominującej formy) oraz rozproszonej zabudowy: zakładów produkcyjnych, baz sprzętu, magazynów i składów oraz obiektów infrastruktury technicznej np. energetyki wiatrowej lub rozproszonej zabudowy mieszkaniowej.

- c) **krajobrazy kulturowe** – struktura i funkcja są w pełni ukształtowane przez działalność ludzką.

Typ 13. Górnicze:

- podtyp 13b: Tereny zakończonej wielkopowierzchniowej eksploatacji odkrywkowej.

Tłem krajobrazowym jest przekształcona powierzchnia ziemi, najczęściej pokryta świadomie kształtowaną roślinnością, w obrębie której mogą znajdować się kompleksy powyrobowiskowych zbiorników wodnych. Przekształcenie obejmuje ustabilizowane i kierunkowo rekultywowane wielkopowierzchniowe wyrobiska lub zespoły wyrobisk surowców skalnych, energetycznych, surowców chemicznych i metalicznych oraz kruszyw i piasku. Nowe formy i ukształtowanie terenu najczęściej nie odpowiadają wcześniejszym cechom charakterystycznym regionu.

W Audycie Krajobrazowym Województwa Podkarpackiego, na terenie gminy Czarna nie wyznaczono żadnego krajobrazu priorytetowego. Jednakże, w oparciu o art. 38a ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, wyodrębniono krajobraz oznaczony kodem 18-512.43-02, obejmujący tereny leśne z przewagą siedlisk borowych. W audycie krajobrazowym nie wskazano istotnych zagrożeń dla zachowania tego typu krajobrazu. Przedstawiono natomiast rekomendacje i wnioski dotyczące jego ochrony i kształtowania, które należy uwzględnić w Planie Ogólnym Gminy Czarna.

Zasoby kulturowe stanowią świadectwo historii i tradycji terenu. W gminie Czarna najważniejszymi obiektami stanowiącymi wartość kultury narodowej są:

- Obiekty wpisane do rejestru zabytków,
- Stanowiska archeologiczne,
- Obiekty wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Lista zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych (stan na 02.2025 r.) na podstawie danych z Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Tab. 5. Lista zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych.

I.p.	miejsowość	obiekt	chronologia	wykaz dokumentów
1	Chotowa	park	XIX w.	Rejestr zabytków nr A-285 z 03.07.1986
2	Przyborów	zespół dworsko-parkowy	data nieznana	Rejestr zabytków nr A-131 z 28.09.1977
		dwór	1893 r.	
		budynki gospodarcze	data nieznana	
		aleja dojazdowa	1. poł. XIX w.	
		park	1. poł. XIX w.	

Stanowiska archeologiczne

Gmina Czarna znajduje się na 7 arkuszach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP): 101-068, 101-069, 102-069, 102-070, 103-068, 103-069, 103-070. W granicach administracyjnych gminy znajduje się obecnie 155 zinwentaryzowanych stanowisk archeologicznych, o różnym stopniu wartości poznawczej, będących materialnymi śladami bytności człowieka na tym terenie w tym trzy stanowiska wpisane do rejestru zabytków.

Tab. 6. Zabytki archeologiczne z rejestru zabytków z terenu gminy Czarna (02.2025)

I.p.	miejsowość	obiekt	chronologia	wykaz dokumentów
1	Golemki	ślad osadniczy	epoka kamienia	A-671 z 22.12.1971 r.
2	Grabiny	depozyt	epoka żelaza	A-674 z 22.12.1971 r.
3	Grabiny	Ślad osadniczy	epoka kamienia	A-672 z 22.12.1971 r.

źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Tab. 7. Zestawienie ilości stanowisk archeologicznych w obrębach ewidencyjnych

Obręb ewidencyjny	Liczba stanowisk archeologicznych wg kart AZP
Borowa	23
Chotowa	9
Czarna	8
Głowaczowa	2
Golemki	37
Grabiny	3
Stary Jawornik	6
Jażwiny	14
Podlesie	26
Przeręty Bór	15
Róża	1
Stara Jastrząbka	11
Żdzary	23
Suma końcowa	155

źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Obiekty wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków

Gminna Ewidencja Zabytków (GEZ) to rejestr obiektów o szczególnym znaczeniu historycznym, architektonicznym lub kulturowym, prowadzonym przez gminę na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ewidencja ta pełni kluczową rolę w procesie ochrony dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym. Obejmuje zarówno zabytki nieruchome, takie jak budynki czy zabytkowe parki jak i obiekty ruchome.

Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Czarna obejmuje łącznie 47 obiektów. Wśród ujętych w ewidencji obiektów znajdują się m.in. obiekty sakralne, w tym trzy kościoły (w Borowej, Czarnej i

Starej Jastrzębce), trzy cmentarze (w Czarnej, Róży i Starej Jastrzębce), zespół dworsko-parkowy (w Chotowie Przyborów), budynki oraz kapliczki i figury przydrożne. Większość z tych zabytków pochodzi z XIX lub początku XX wieku.

Tab. 8. Zestawienie ilości obiektów z Gminnej Ewidencji Zabytków w obrębach ewidencyjnych

Obręb ewidencyjny	Liczba obiektów w gminnej ewidencji zabytków
Borowa	5
Chotowa	11
Czarna	11
Głowaczowa	4
Golemki	0
Grabiny	0
Stary Jawornik	0
Jaźwiny	5
Podlesie	0
Przeryty Bór	0
Róża	4
Stara Jastrzębka	5
Żdzary	2
Suma końcowa	47

Cmentarze wojenne

- Cmentarz wojenny nr 240 w Czarnej
- Cmentarz wojenny nr 241 w Róży
- Cmentarz wojenny nr 243 w Starej Jastrzębce

2.11 Hałas, vibracje oraz promieniowanie elektromagnetyczne

Działalność człowieka powoduje istotne zmiany w tzw. klimacie akustycznym. Jako hałas, według przepisów, rozumiemy każdy dźwięk, który w danych warunkach jest określany, jako szkodliwy, uciążliwy lub przeszkadzający, niezależnie od jego parametrów fizycznych. Podstawą prawną działań w zakresie ochrony środowiska przed hałasem stanowi ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. prawo ochrony środowiska, art. 112 stwierdza: „ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez: utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie, zmniejszenie poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany, zapobieganiu ich powstawaniu lub przenikaniu do środowiska”.

Należy pamiętać, iż prawo ochrony środowiska traktuje hałas, jako jedno z zanieczyszczeń środowiska i w związku z tym, poddaje go takim samym zasadom i obowiązkom jak w przypadku innych zanieczyszczeń. Bardzo często problem hałasu jest bagatelizowany, a jednocześnie badania naukowe wykazują, że dla przeciętnego człowieka hałas jest kilkakrotnie bardziej dokuczliwy niż np. zanieczyszczenie powietrza.

Pole elektromagnetyczne (PEM) jest naturalnym elementem natury i zawsze istniało w środowisku ziemskim. Jednak od początku XX wieku, w związku z rosnącym zapotrzebowaniem na energię elektryczną, nieustannie rozwijającymi się technologiami bezprzewodowymi, a także zmianami w stylu pracy i zachowaniach społecznych, środowisko coraz bardziej poddawane jest działaniu pola elektromagnetycznego, wytwarzanego przez sztuczne źródła. Obecnie człowiek pozostaje w nieprzerwanej ekspozycji na oddziaływanie pól elektromagnetycznych o różnych

częstotliwościach, pochodzących od wszelkiego rodzaju urządzeń i instalacji wykorzystywanych w przemyśle, jak i tych powszechnie używanych przez człowieka. Do najważniejszych źródeł promieniowania zaliczyć należy przede wszystkim stacje i linie energetyczne, nadajniki radiowe i telewizyjne oraz stacje bazowe telefonii komórkowej.

Dopuszczalne wartości parametrów fizycznych pól elektromagnetycznych, zostały określone w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Badania poziomów pól elektroenergetycznych prowadzi Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie. Wg danych za 2024 rok na terenie województwa podkarpackiego, nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego.

2.12 Zasoby środowiska chronione na podstawie przepisów szczególnych

Ochrona przyrody, w rozumieniu ustawy, polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody: dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową, zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, siedlisk przyrodniczych, siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt, krajobrazu, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień.

Celem ochrony przyrody jest: utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, zachowanie różnorodności biologicznej, zachowanie dziedzictwa geologicznego i paleontologicznego, zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody oraz kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody.

W obrębie gminy występują następujące formy ochrony przyrody:

Rezerwat przyrody „Torfy”

- Data uznania: 1987-09-30
- Powierzchnia [ha]: 11,9700
- Rodzaj rezerwatu: torfowiskowy
- Typ rezerwatu: florystyczny
- Podtyp rezerwatu: roślin zielnych i krzewinek
- Typ ekosystemu: torfowiskowy (bagienny)
- Podtyp ekosystemu: torfowisk wysokich

Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie stanowiska rosiczki okrągłolistnej (*Drosera rotundifolia*) oraz innych gatunków roślin związanych z biotopem torfowiska i boru bagiennego, a także miejsc lęgowych i ostoi rzadkich gatunków ptactwa wodno-błotnego.

Na obszarze chronionym występuje mozaika siedliskowa: od torfowiska wysokiego przez bór bagienny i wilgotny, roślinność przechodzi do boru świeżego i mieszanego. Przed II wojną światową

na terenie obecnego rezerwatu wydobywano torf. Jego nienaruszone, pierwotne pokłady zachowały się w centralnej części obszaru chronionego. Możemy tu zobaczyć torfowiska, na których masowo występuje owadożerna roślina – rosiczka okrągłolistna (*Drosera rotundifolia*).

W terenie spotykamy liczne, niewielkie jeziora oraz doły po wybieraniu torfu nie zajęte jeszcze przez roślinność. Tylko stawy w południowej części rezerwatu porośnięte są roślinnością wodną, z licznie występującymi turzycami (*Carex* spp.). W runie dominują: żurawina błotna (*Vaccinium oxycoccos*), bagno zwyczajne (*Rhododendron tomentosum*) i borówka bagienna (*Vaccinium uliginosum*).

Teren wokół torfowisk zajmuje bór bagienny. Jego drzewostan tworzy sosna (*Pinus sylvestris*) z domieszką brzozy omszonej (*Betula pubescens*), miejscami rosną skupiska wierzby (*Salix* spp.), a w poszyciu występuje kruszyna (*Frangula alnus*). Runo jest ubogie i panuje w nim trzęślica modra (*Molinia caerulea*) i borówka czarna (*Vaccinium myrtillus*). Od wschodniej i północnej strony bór bagienny graniczy z borem świeżym, w którym rosną charakterystyczne dla tego zespołu gatunki: modraczek siny (*Polygala amara*) i śmiałek pogięty (*Deschampsia flexuosa*).

Bogaty jest świat fauny. Żyje tu mnóstwo owadów, głównie ważek (*Odonata*), przedstawicieli płazów: żaba moczarowa (*Rana arvalis*) i żaba wodna (*Pelophylax esculentus*), oraz gady: jaszczurka zwinka (*Lacerta agilis*), zaskroniec zwyczajny (*Natrix natrix*) i żmija zygzakowata (*Vipera berus*). Te ostatnie zwierzęta upodobały sobie kępy mchów.

Znajdują się tu ostoje i miejsca lęgowe rzadkich gatunków ptactwa wodno-błotnego. Gnieździ się brodziec samotny (*Tringa ochropus*), obserwowano także przeloty jesienne brodziec leśnego (*Tringa glareola*) i brodziec krwawodziobego (*Tringa erythropus*). W pobliżu rezerwatu występuje bocian czarny (*Ciconia nigra*), kaczka krzyżówka (*Anas platyrhynchos*), cyranka (*Spatula querquedula*) i cyraneczka (*Anas crecca*). W części borowej pospolite są gatunki ptaków śpiewających i dziuplaków, głównie sikory (*Paridae*) i dzięcioły (*Picidae*). Z drapieżników częsty jest tu myszołów (*Buteo buteo*).

Teren rezerwatu odwiedzają sarny (*Capreolus capreolus*), jelenie (*Cervus elaphus*), dziki (*Sus scrofa*), a sporadycznie łosie (*Alces alces*). Przez rezerwat przebiega ścieżka przyrodniczo-leśna „Torfy”.

Obszar Natura 2000 „Dolna Wisłoka z Dopływami” PLH180053

Obszar zatwierdzony jako obszar mający znaczenie dla Wspólnoty decyzją Komisji Europejskiej 2011/64/UE [decyzja Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny, notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669; Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 33/146 z 08.02.2011]. Aktualny status prawny, powierzchnia obszaru oraz jego współrzędne geograficzne regulowane są na mocy Decyzji Wykonawczej Komisji (UE) 2024/433 z dnia 2 lutego 2024 r. w sprawie przyjęcia siedemnastego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny [notyfikowana jako dokument nr C(2024) 543)].

Na poziomie krajowym, obszar Dolna Wisłoka z Dopływami (PLH180053) jest objęty ochroną na podstawie Rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 2 września 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk.

Obszar obejmuje Wisłokę (2 odcinki: Podleszany - ujście Wielopolki w Brzeźnicy, Dębica - ujście Chotowskiego Potoku) oraz kilka bocznych dopływów:

- Breń Stary (na odcinku od mostu na trasie Gawłuszowice Ostrówek do ujścia);
- Młynówkę, Kanał Białoborski i Rudę (na odcinku od Dobrynina do ujścia);
- Tuszymkę (na odcinku od mostu w Cierpiszu do ujścia);
- Grabinkę i Czarną (od ujścia Jasionej w Żdżarach do ujścia);
- Potok Chotowski (od granicy województwa do ujścia);
- Wielopolkę (między Glinikiem a Wielopolem Skrzyńskim).

Ogółem składa się z pięciu odrębnych części. W obrębie gminy, obszar ten obejmuje w południowej części dolinę dopływu Grabinki, natomiast w północnej części, przy wschodniej granicy gminy, obejmuje dolinę rzeki Wisłoki.

W granicach obszaru Wisłoka ma charakter rzeki podgórskiej ze średniorocznymi przepływami od 24,9 m³/s do 35,7 m³/s przy ujściu do Wisły. W trakcie wezbrań przepływy dochodzą nawet do 1500 m³/s. Dno jest piaszczysto-żwirowe, miejscami kamieniste z progami skalnymi, niekiedy z pojedynczymi głazami. Głębokość dochodzi do 3,5 m, a szerokość do 50 m. Wzdłuż brzegów występują łęgi wierzbowe i wierzbowo- topolowe, na wyższych skarpach zastępowane przez fragmenty grądów. Miejscami do samego koryta dochodzą pola uprawne, łąki i pastwiska.

Na odcinku włączonym do obszaru koryto Wisłoki ma przeważnie naturalny charakter – liczne są meandry, odsypiska żwirowe, wyspy i kamieniska z siedliskami przyrodniczymi. Zróżnicowana jest dynamika przepływu – na przemian występują odcinki z szybszym prądem wody (bystrza) i odcinki głębsze, gdzie nurt zwalnia (płosa), co decyduje o bogactwie siedlisk wodnych, a tym samym ichtiofauny.

Pod względem ichtiologicznym obszar należy do krainy lipienia i brzany. Najliczniej występują tu: świnka, brzana, kleń, jaź, certa, a w dopływach – pstrąg potokowy, lipień, łosoś, troć wędrowną. Ogółem odnotowano tu 33 gatunki ryb i jeden gatunek minoga.

Przedmiotem ochrony obszaru jest siedlisko przyrodnicze 91E0, a także 11 gatunków zwierząt: 1096, 1149, 1130, 1163, 5264, 2484, 1145, 5339, 6144, 1146, 1032, wymienionych w I i II załączniku Dyrektywy siedliskowej:

- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe)
- 1130 Boleń pospolity (*Aspius aspius*)
- 5094 Brzana karpacka (*Barbus carpathicus*)
- 2484 Minóg ukraiński (*Eudontomyzon mariae*)
- 1145 Piskorz (*Misgurnus fossilis*)
- 5339 Różanka (*Rhodeus amarus*)
- 6144 Kiełb białopłetwy (*Romanogobio albipinnatus*)
- 1096 Minóg strumieniowy (*Lampetra planeri*)
- 1149 Koza (*Cobis taenia*)
- 1163 Głowacz Białopłetwy (*Cottus gobio*)
- 1146 Koza złotawa (*Sabanejewia aurata*)

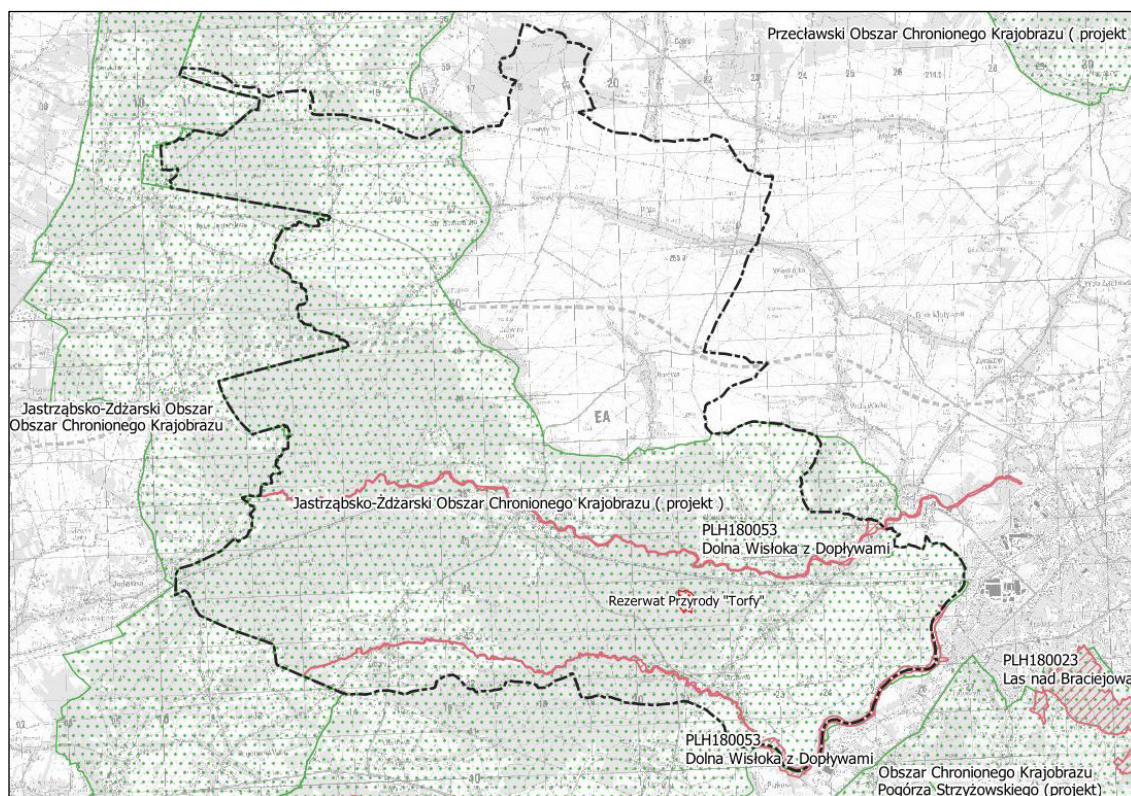
- 1032 Skójka gruboskorupowa (*Unio crassus*)

Dla Obszaru Natura 2000 Dolna Wisłoka z Dopływami PLH180053, ustanowiono Plan Zadań Ochronnych na podstawie Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 24 maja 2024 r. w sprawie ustanowienia tego planu (Dz. Urz. Woj. 2024.2622).

Jastrzębsko-Żdźarski Obszar Chronionego Krajobrazu - projektowany

Większa część gminy znajduje się w zasięgu Jastrzębsko-Żdźarskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, który został utworzony Rozporządzeniem Nr 23 Wojewody Tarnowskiego z dnia 28 sierpnia 1996 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu województwa tarnowskiego (Dz. Urz. z 1996 r. Nr 10, poz. 60). Rozporządzenie to stanowiło akt prawa miejscowego. W wyniku reformy administracyjnej przeprowadzonej z dniem 1 stycznia 1999 r. ww. obszar znalazł się na terenie woj. podkarpackiego. Rozporządzenie Nr 23/96 nie zostało ujęte w obwieszczeniu Wojewody Podkarpackiego z dnia 25 marca 1999 r. w sprawie wykazu aktów prawa miejscowego (Dz. Urz. Woj. Podk. poz. 100 z późn. zm.) oraz w obwieszczeniu Wojewody Podkarpackiego z dnia 27 lipca 2010 r. w sprawie uzupełnienia ogłoszonego wykazu aktów prawa miejscowego (Dz. Urz. Woj. Podk. poz. 1325 oraz z 2013 r. poz. 191). Wskutek powyższego, akt powołujący ww. formę ochrony przyrody, utracił swą moc prawną. Obecnie, zgodnie z obowiązującym stanem prawnym, nie można mówić o istnieniu Jastrzębsko-Żdźarskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, natomiast należy go traktować, jako projektowaną formę ochrony przyrody.

Część projektowanego Obszaru Chronionego Krajobrazu, obejmująca teren gminy Czarna, stanowi 74% jej całkowitej powierzchni.

Ryc. 9. Położenie w stosunku do obszarów chronionych

źródło: www.gdos.gov.pl

Pomniki Przyrody

Pomniki przyrody to obiekty przyrodnicze, które wyróżniają się swoją wyjątkową wartością naukową, kulturową lub historyczną. Mogą to być pojedyncze drzewa, głązy narzutowe, wodospady czy też grupy drzew, które posiadają unikalne cechy, wyróżniające je na tle innych obiektów przyrodniczych. Stanowią one istotny element krajobrazu, przyczyniają się do ochrony różnorodności biologicznej i są świadectwem przeszłości naturalnej danego terenu. Na terenie gminy Czarna zarejestrowany jest jeden pomnik przyrody, który stanowi aleja składająca się z różnych gatunków drzew, w tym dębów szypułkowych (*Quercus robur*), olszy czarnej (*Alnus glutinosa*), dębów czerwonych (*Quercus rubra*), lip drobnolistnych (*Tilia cordata*), robinii akacjowych (*Robinia pseudoacacia*), klonów zwyczajnych (*Acer platanoides*) oraz wiązów szypułkowych (*Ulmus laevis*). Aleja znajduje się w leśnictwie Wałki, w obrębie oddziałów 168 c, f, g, i, j, k, l. Została ona uznana za pomnik przyrody na mocy Rozporządzenia nr 4/95 Wojewody Tarnowskiego z dnia 15 maja 1995 roku.

W 2024 roku, po konsultacjach z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Rada Gminy Czarna podjęła uchwałę o zniesieniu statusu pomnika przyrody dla czterech pojedynczych drzew wchodzących w skład wspomnianej alei. Drzewa te to:

1. Dąb szypułkowy (*Quercus robur*), o obwodzie 190 cm, mierzony na wysokości 130 cm, rosnący na działce nr ewid. 1789/5 w miejscowości Żdżary (współrzędne geodezyjne X 243115.41; Y 657312.29).
2. Dąb szypułkowy (*Quercus robur*), o obwodzie 373 cm, mierzony na wysokości 130 cm, rosnący na działce nr 1868 w miejscowości Żdżary (współrzędne geodezyjne X 243418.86; Y 657293.63).
3. Klon pospolity (*Acer platanoides*), o obwodzie 155 cm, mierzony na wysokości 130 cm, rosnący na działce nr 1789/1 w miejscowości Żdżary (współrzędne geodezyjne X 243272.60; Y 657246.46).
4. Klon pospolity (*Acer platanoides*), o obwodzie 186 cm, mierzony na wysokości 130 cm, rosnący na działce nr 1789/1 w miejscowości Żdżary (współrzędne geodezyjne X 243271.43; Y 657241.40).

Decyzja o pozbawieniu tych drzew statusu pomnika przyrody została podjęta z uwagi na utratę ich wartości przyrodniczych, które były podstawą ustanowienia formy ochrony przyrody, a także z troski o zapewnienie bezpieczeństwa publicznego. Stan zdrowotny drzew oceniany jest jako średni, przy czym kilka egzemplarzy dębu zostało opanowanych przez choroby grzybowe.

Gmina Czarna aktualnie przeprowadza inwentaryzację pomnika przyrody i rozważa zmianę formy ochrony z powierzchniowej na indywidualną dla poszczególnych okazów drzew.

Tab. 9. Wykaz pomników przyrody na terenie Gminy Czarna.

Kod Inspire	Rodzaj tworu przyrody	Dane aktu prawnego o utworzeniu, ustanowieniu lub wyznaczeniu	Lokalizacja
		Dane pozostałych aktów prawnych	
PL.ZIPOP.1393.PP.1803032.137	Zadrzewienie oddziału 168 Lasów Państwowych.	Rozporządzenie nr 4/95 Wojewody Tarnowskiego z 15 maja 1995 r. Uchwała nr LXV/617/2024 Rady Gminy Czarna z dnia 26 stycznia 2024 r. w sprawie zniesienia	Wieś Żdżary, w pobliżu osady leśnej Żdżary, nadleśnictwo Dębica, Leśnictwo Wałki (Nr ew. 251).

		pojedynczych drzew ze statusu pomnika przyrody zadrzewienia oddz. 168 PL we wsi Żdżary, w pobliżu osady leśnej Żdżary, Nadleśnictwo Dębica, Leśnictwo Wałki, nr 251	
--	--	---	--

źródło: [http://crfop.gdos.gov.pl/\[02.2025\]](http://crfop.gdos.gov.pl/[02.2025])

Korytarze Ekologiczne

Rozwój cywilizacyjny wiąże się z zajmowaniem nowych terenów, niezbędnych do rozbudowy sieci osadniczej, wzrostem gęstości sieci infrastruktury powierzchniowej i liniowej oraz presją innych form oddziaływania człowieka na środowisko. Efektem tych procesów jest fragmentacja krajobrazu, polegająca na ciągłym dzieleniu płatów przyrodniczych barierami ekologicznymi na coraz to mniejsze części. Zanik i izolacja obszarów siedliskowych powoduje ograniczenie dyspersji, migracji i swobodnej wymiany genów wielu gatunków, co stanowi poważne zagrożenie dla bioróżnorodności. Odpowiedzią na proces fragmentacji siedlisk jest koncepcja ochrony korytarzy ekologicznych. Podstawowym zadaniem korytarzy jest zapewnienie ciągłości tras, umożliwiających przemieszczanie się organizmów pomiędzy płatami siedlisk.

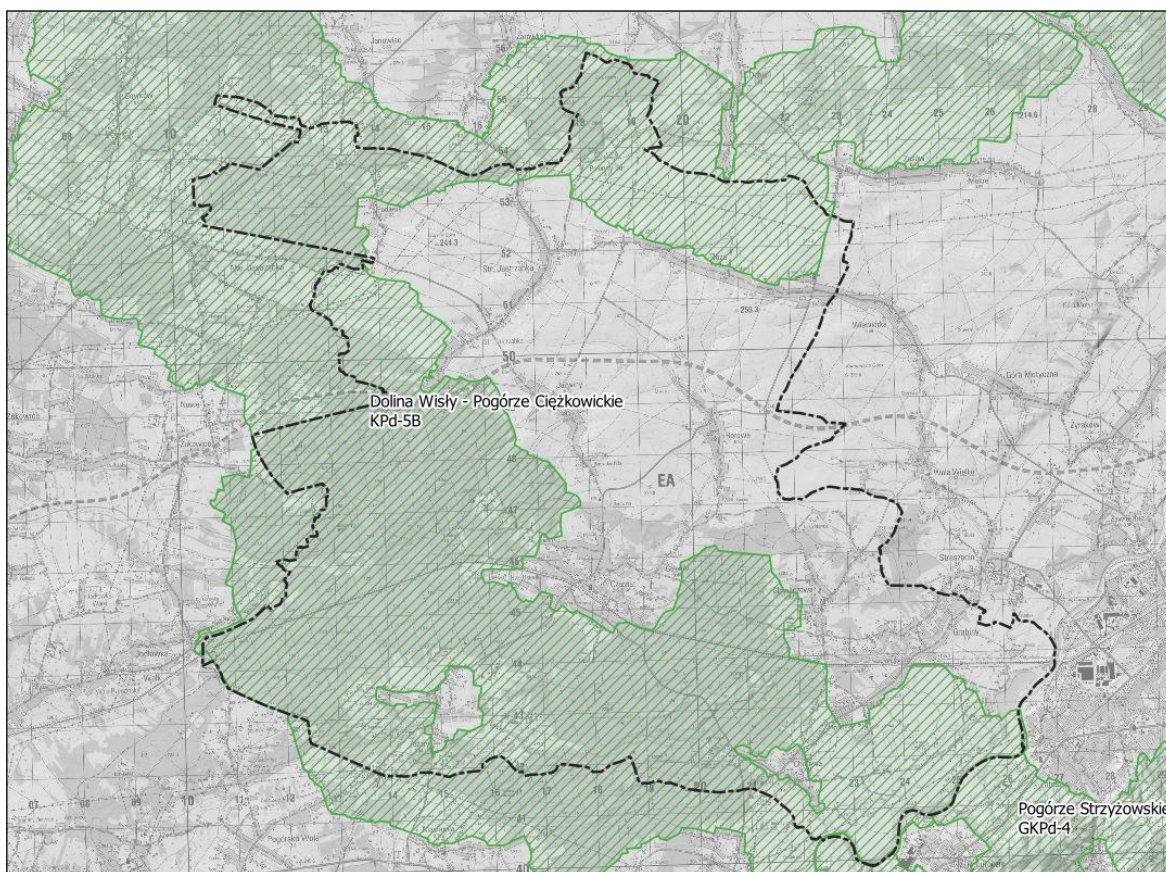
Najbardziej aktualna mapa, wskazująca sieć korytarzy ekologicznych w skali całej Polski, opracowana została przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży (obecnie Instytut Biologii Ssaków) pod kierownictwem prof. dr. hab. Włodzimierza Jędrzejewskiego. Głównym założeniem merytorycznym było opracowanie mapy korytarzy o charakterze multifunkcyjnym - przeznaczonych dla możliwie największej liczby gatunków i łączących różnorodne siedliska przyrodnicze, zwłaszcza podlegające ochronie w ramach sieci Natura 2000. Podstawowym celem opracowania mapy było stworzenie praktycznego narzędzia dla ochrony siedlisk i gatunków zagrożonych fragmentacją środowiska, wykorzystywanego w planowaniu przestrzennym i projektowaniu inwestycji liniowych (Jędrzejewski 2011).

W obrębie gminy leży część korytarza ekologicznego Dolina Wisły – Pogórze Ciężkowickie (KPd-5B) oraz bardzo niewielka część korytarza Pogórze Strzyżowskie (GKPd-4) (www.korytarze.pl [02.2025]).

Korytarze są strukturami niezwykle ważnymi w dzisiejszym, silnie zurbanizowanym świecie, w którym ekosystemy naturalne ulegają fragmentacji poprzez liczne bariery, blokujące możliwość swobodnego przemieszczania się zwierząt w ich obrębie:

Wspomniane bariery dzielimy na dwa rodzaje.

- **naturalne bariery ekologiczne:** (rzeki, pasma górskie), rozdzielają siedliska, uniemożliwiają lub utrudniają przemieszczanie się zwierząt. Należy pamiętać, że to co stanowi barierę dla jednej grupy zwierząt, stanowić może doskonały korytarz ekologiczny dla innej grupy (cieki wodne stanowiące barierę migracyjną dla drobnych ssaków i drogę wędrówek ichtiofauny).
- **bariery antropogeniczne:** stanowią przeszkodę i niebezpieczeństwo dla znacznej większości grup zwierząt (szlaki komunikacyjne, zwarta zabudowa miejscowości).

Ryc. 10. Położenie w stosunku do sieci proponowanych korytarzy ekologicznych

źródło: www.korytarze.pl [2012]

Obszary chronione na podstawie przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych Gleby wysokich klas bonitacyjnych

W obrębie obszaru opracowania występują gleby wysokich klas bonitacyjnych klasy II-III, podlegające ochronie na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Ochrona gruntów rolnych polega na ograniczaniu przeznaczenia ich na cele nierolnicze, zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej, powstającym wskutek działalności nierolniczej, rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele nierolnicze, zachowaniu torfowisk i oczek wodnych, jako naturalnych zbiorników wodnych, ograniczaniu zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

Przeznaczenie gruntów rolnych klas I-III na cele nierolnicze wymaga zgody ministra właściwego do spraw rolnictwa i rozwoju wsi, co odbywa się w ramach procedury uchwalania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Obowiązek ten nie dotyczy gruntów rolnych znajdujących się w granicach administracyjnych miast. Wyjątek stanowią również użytki rolne klas I-III położone na obszarze uzupełnienia zabudowy w rozumieniu przepisów o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Gleby organiczne

Gleby organiczne, w szczególności gleby torfowe oraz murszowe, które powstają w wyniku procesów gnilnych materii organicznej, w warunkach nadmiernego uwilgotnienia, występują na

teren gminy w kilku płatach rozmieszczonych w różnych częściach gminy. Ich łączna powierzchnia wynosi 217,15 ha, co stanowi 1,5% całkowitej powierzchni gminy.

Tereny leśne

Ze względu na rolę lasów w środowisku przyrodniczym, gospodarce i życiu społecznym kraju wyróżnia się:

- lasy gospodarcze - jako ogólnie chronione,
- lasy ochronne - jako szczególnie chronione.

Lasy pełnią ważną rolę w racjonalnym gospodarowaniu przestrzenią, zapewniającą równowagę krajobrazowo-ekologiczną. Polega ona na regulacji obiegu wody w przyrodzie, przeciwdziałaniu powodziom, lawinom, ruchom masowym (osuwiskom). Lasy chronią gleby przed erozją i krajobraz przed stepowaniem, ograniczają hałas i siłę wiatru oraz pyłowe i gazowe zanieczyszczenia powietrza, podnoszą i zachowują różnorodność biologiczną, kształtują lepsze warunki dla życia, zdrowia, turystyki i rekreacji, wpływają na rozwój kultury, nauki i edukacji ekologicznej, produkują drewno i dostarczają różnych pożytków runa leśnego a także stymulują pogłowie zwierzyny łownej, zapewniają miejsca pracy oraz warunkują rozwój turystyki. Warunki, jakie muszą spełniać lasy, by uzyskać charakter lasów ochronnych, określają przepisy odrębne.

Zwarte kompleksy leśne, będące własnością Skarbu Państwa, na terenie gminy Czarna częściowo pełnią funkcje lasów ochronnych. Największą powierzchnię wśród nich zajmują lasy pełniące funkcje wodochronne, obejmujące 2464,13 ha. Lasy te są zlokalizowane głównie w zachodniej części gminy, w obrębach Podlesie, Jażwiny, Satri Jawornik, Czarna, Żdźary, a także w południowej części gminy, w obrębach Golemki, Głowaczowa oraz Chotowa. Ponadto, około 22,87 ha lasów w obrębie Chotowa stanowią lasy ochronne, pełniące funkcję drzewostanów nasiennych.

Lasy wodochronne mają za zadanie utrzymanie i zwiększanie zdolności retencyjnej gleb leśnych, oczyszczanie wody w szczególnie aktywnym środowisku gleb leśnych, pełniącym rolę filtru biologicznego, zasilanie zbiorników wód podziemnych, ochronę cieków i zbiorników wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniem i zamulaniem, pełnienie funkcji regulatora powierzchniowego i glebowego spływu wody, regulatora wilgotności gleb terenów przyległych i położonych w niższej części zlewni oraz regulatora wilgotności powietrza i użytecznego obiegu wody w przyrodzie [Zasady hodowli... 2003].

Lasy ochronne w Nadleśnictwie Dębica zostały zatwierdzone na mocy decyzji Ministra Środowiska Nr DLP-I-611-.8.2015.ŁP z dnia 29 października 2015 r., zatwierdzającej Plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Dębica w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krakowie, na lata 2015-2024.

Lasy ochronne w Nadleśnictwie Dąbrowa Tarnowska zostały zatwierdzone na mocy decyzji Ministra Środowiska Nr DLP-I-611-.11.2016 z dnia 10 listopada 2016 r., zatwierdzającej Plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krakowie na lata 2016-2025.

Strefy ochronne ujęć wód

Strefy ochronne ujęć wód wyznacza się w celu ochrony zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem oraz zapewnienia wysokiej jakości wody pitnej dla mieszkańców. Ochrona ta obejmuje ograniczenie lub zakaz prowadzenia określonych działań na obszarze strefy, które mogłyby wpłynąć negatywnie na stan wód podziemnych i powierzchniowych. Dzięki strefom ochronnym minimalizuje się ryzyko zanieczyszczeń, pochodzących z działalności rolniczej, przemysłowej, komunalnej czy transportu, co zapewnia bezpieczną i stabilną eksploatację ujęć wodnych.

Strefy dzieli się na:

1. Bezpośrednią strefę ochronną – obejmującą obszar bezpośrednio wokół ujęcia, gdzie obowiązują ścisłe ograniczenia i zakazy działalności.
2. Pośrednią strefę ochronną – obejmującą większy obszar, gdzie kontroluje się działania mogące wpływać na jakość i ilość zasobów wodnych.

Strefa pośrednia zazwyczaj obejmuje większy obszar niż strefa ochrony bezpośredniej i może być różnie kształtowana w zależności od lokalnych warunków.

Wszystkie ujęcia wody służące ujmowaniu wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz do zaopatrzenia zakładów wymagających do swojej działalności wody wysokiej jakości, muszą posiadać strefę ochronną obejmującą teren ochrony bezpośredniej. Wymóg taki wynika obecnie z art. 121 ust. 3 ustawy z 20.07.2017 r. – Prawo wodne. Spod obowiązku posiadania takiej strefy ochronnej, wyłączone zostały jedynie ujęcia wody służące zwykłemu korzystaniu z wód, a więc w myśl art. 33 prawo wodne, zaspokojeniu potrzeb własnego gospodarstwa domowego oraz rolnego właściciela gruntu, na którym ujęcie to się znajduje, w ilości średniorocznie nieprzekraczającej 5 m³ na dobę.

Na obszarze gminy Czarna wyznaczone zostały strefy ochrony bezpośredniej dla ujęć wód podziemnych, zlokalizowanych na jej terenie. Dodatkowo, w granicach gminy ustanowiono strefy ochrony pośredniej dla ujęć wód podziemnych oraz powierzchniowych, które znajdują się poza jej obszarem administracyjnym. W gminie Czarna funkcjonują ujęcia wody pitnej, zlokalizowane w obrębach Żdżary, Czarna, Borowa, Głowaczowa oraz Chotowa, dla których wyznaczone zostały strefy ochrony bezpośredniej. Na obszarach objętych ochroną bezpośrednią obowiązują zakazy i nakazy określone w art. 127 i 128 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne.

Zgodnie z art. 127 i 128 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, teren ochrony bezpośredniej ujęcia wody winien być ogrodzony, zagospodarowany zielenią i może być użytkowany wyłącznie na cele związane z eksploatacją tego ujęcia. Na terenie tym mogą przebywać wyłącznie osoby zatrudnione przy obsłudze ujęcia wody, a przebywanie innych osób należy ograniczyć do minimum. Urządzenia służące do poboru wody, które usytuowane są na tym terenie, muszą być zabezpieczone przed przedostawaniem się do nich wód opadowych i roztopowych, a ścieki pochodzące z usytuowanych na tym terenie urządzeń sanitarnych, przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze ujęcia, winny być odprowadzane poza ten teren.

W miejscowości Borowa znajduje się strefa ochrony pośredniej ujęcia wody podziemnej, zlokalizowanego w miejscowości Wola Wielka, w gminie Żyraków. Strefa ochrony została

ustanowiona Rozporządzeniem nr 1/2024 Wojewody Podkarpackiego z dnia 26 stycznia 2024 roku, w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej w miejscowości Wola Wielka, gmina Żyraków i Czarna, powiat dębicki, województwo podkarpackie. Została ona następnie zmieniona Rozporządzeniem nr 15/2024 Wojewody Podkarpackiego z dnia 30 kwietnia 2024 roku.

Na terenie ochrony pośredniej która obejmuje obszar o całkowitej powierzchni 865,4 ha zabrania się:

- 1) wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi z wyłączeniem oczyszczalni przydomowych zlokalizowanych poza obszarami objętymi gminną kanalizacją sanitarną oraz wyłączeniem ścieków ze Stacji Uzdatniania Wody ujęcia wód podziemnych;
- 2) rolniczego wykorzystania ścieków;
- 3) przechowywania lub składowania odpadów promieniotwórczych;
- 4) stosowania nawozów naturalnych w postaci płynnej oraz nawozów i środków ochrony roślin za wyjątkiem substancji wprowadzonych do obrotu na podstawie zezwolenia ministra właściwego do spraw rolnictwa w drodze decyzji oraz dopuszczonych do stosowania w sposób niezagrażający zdrowiu ludzi, zwierząt lub środowisku zgodnie z rejestrem publikowanym w Biuletynie Informacji Publicznej;
- 5) lokalizowania zakładów przemysłowych oraz ferm chowu lub hodowli zwierząt;
- 6) lokalizowania magazynów produktów ropopochodnych oraz innych substancji niebezpiecznych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 poz. 54), a także rurociągów do ich transportu;
- 7) lokalizowania składowisk odpadów niebezpiecznych, innych niż niebezpieczne i obojętne i obojętnych;
- 8) mycia pojazdów mechanicznych z wyjątkiem myjni wyposażonych w bezodpływowe zbiorniki do gromadzenia ścieków przemysłowych;
- 9) urządzania parkingów, z wyjątkiem parkingów posiadających uszczelnioną nawierzchnię uniemożliwiającą przedostanie się wód opadowych i roztopowych do poziomów wodonośnych zasilających ujęcie oraz wyposażonych w system odprowadzania wód opadowych i roztopowych;
- 10) lokalizowania nowych ujęć wody z wyjątkiem wykonania studni zastępczych, awaryjnych oraz studni głębinowych do zwykłego korzystania z wód;
- 11) lokalizowania cmentarzy oraz grzebania martwych zwierząt;
- 12) wydobywania kopalin;
- 13) używania statków powietrznych do przeprowadzania zabiegów rolniczych;
- 14) lokalizowania nowych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko z wyłączeniem przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, dla których nie stwierdzono obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko oraz przedsięwzięć, dla których przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko wykaże brak negatywnego oddziaływania na wody podziemne.

Południowa część gminy Czarna znajduje się w strefie ochrony pośredniej ujęcia wody powierzchniowej, zlokalizowanego na rzece Wisłocy w km 58+180, w miejscowości Dębica, gmina

Dębica. Ujęcie to jest ujęciem powierzchniowym. Strefa ochrony została ustanowiona rozporządzeniem nr 14/2012 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej (RZGW) w Krakowie z dnia 17 grudnia 2012 r., dotyczącym ustanowienia strefy ochronnej dla ujęcia wody powierzchniowej rzeki Wisłoki w km 58+180 w miejscowości Dębica, gmina Dębica, powiat dębicki (Dz. Urz. Woj. Podk. z 2012 r. poz. 3189). Strefa ochrony została zmieniona rozporządzeniem nr 7/2015 Dyrektora RZGW w Krakowie z dnia 1 kwietnia 2015 r., zmieniającym wcześniejsze rozporządzenie w sprawie ustanowienia strefy ochronnej dla ujęcia wody powierzchniowej z rzeki Wisłoki w km 58+180 w miejscowości Dębica (Dz. Urz. Woj. Podk. z 2015 r. poz. 1066).

- 1) wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi, z wyłączeniem, spełniających warunki, określone w obowiązujących przepisach prawa:
 - a) wód opadowych i roztopowych, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 14 lit. c ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne,
 - b) oczyszczonych ścieków pochodzących z oczyszczalni komunalnych, przydomowych i przemysłowych,
 - c) ścieków pochodzących z obiektów chowu lub hodowli ryb łososiowatych lub ryb innych niż łososiowate, jeżeli wzrost zawartości poszczególnych substancji w wykorzystanych wodach przekracza: – Pięciodobowe biochemiczne zapotrzebowanie tlenu (BZT₅) 3 mg O₂/l, – Chemiczne zapotrzebowanie tlenu (ChZTCr) 7 mg O₂/l, – Zawiesiny ogólne 6 mg/l, – Azot ogólny 1 mg N/l, – Fosfor ogólny 0,1 mg P/l;
- 2) przechowywania lub składowania odpadów promieniotwórczych;
- 3) stosowania nawozów w odległości mniejszej niż 20 m od granicy terenu ochrony bezpośredniej ujęcia wody oraz 5 m od cieków wodnych;
- 4) lokalizowania baz paliw płynnych i rurociągów przesyłowych dalekosiężnych do transportu ropy naftowej i produktów ropopochodnych oraz substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, a także substancji priorytetowych określonych w przepisach wydanych na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne;
- 5) budowy torów kolejowych, dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych oraz mostów na ich ciągach, a także parkingów bez ujmowania wód opadowych i roztopowych w systemy kanalizacji deszczowej zamkniętej lub otwartej w postaci rowów izolowanych oraz bez urządzeń zapewniających oczyszczanie ich przed wprowadzaniem do wód i do ziemi, do poziomu wymaganego przepisami odrębnymi;
- 6) lokalizowania składowisk odpadów komunalnych, niebezpiecznych, innych niż niebezpieczne i obojętne oraz obojętnych;
- 7) prowadzenia ferm chowu lub hodowli zwierząt, bez posiadania zbiornika na gnojowicę i gnojówkę oraz szczelnej płyty gnojowej;
- 8) mycia pojazdów mechanicznych poza myjniami usługowymi, posiadającymi zamknięte obiegi wody;
- 9) realizowania budownictwa mieszkalnego oraz urządzania kempingów bez przyłączenia do kanalizacji zbiorczej, a w przypadku braku takiej kanalizacji, bez wyposażenia w szczelny zbiornik do gromadzenia ścieków lub przydomową oczyszczalnię ścieków na warunkach

określonych w przepisach odrębnych. Po zrealizowaniu systemu kanalizacji zbiorczej wprowadza się obowiązek przyłączenia do niej istniejących obiektów budownictwa mieszkalnego oraz kempingów w terminie nie dłuższym niż 2 lata od wykonania kanalizacji, a w przypadku urządzeń mających ważne pozwolenie wodnoprawne do czasu jego wygaśnięcia;

- 10) lokalizowania nowych cmentarzy oraz grzebania zwłok zwierzęcych w odległości mniejszej niż 150 m od studzien, źródeł i strumieni;
- 11) urządzania przydomów kiszonkowych i obornikowych bez szczelnej izolacji od podłoża;
- 12) stosowania środków ochrony roślin, które według zezwolenia na wprowadzanie środków ochrony roślin do obrotu są klasyfikowane jako niebezpieczne dla środowiska;
- 13) używania samolotów do przeprowadzania zabiegów rolniczych;
- 14) prowadzenia robót ziemnych w pasie do 50 m po obu stronach cieków bez wcześniejszego powiadomienia użytkownika ujęcia wody.

3 Informacje o zawartości, głównych celach POG oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami

3.1 Zakres terytorialny projektu POG

Granice obszaru objętego procedurą sporządzania planu ogólnego gminy (POG) obejmują cały teren Gminy Czarna w jej obowiązujących granicach administracyjnych, zgodnie z podjętą uchwałą nr VI/54/2024 z dnia 28 sierpnia 2024r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Czarna.

3.2 Główne cele i ogólna charakterystyka ustaleń zawartych w projekcie POG

Formalną podstawą dla sporządzania planu ogólnego Gminy Czarna jest uchwała Nr VI/54/2024 Rady Gminy Czarna z dnia 28 sierpnia 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego Gminy Czarna. Obszar opracowania planu ogólnego stanowią granice administracyjne Gminy Czarna.

Plan ogólny został sporządzony na podstawie przepisów Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 22 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2024 r., poz. 1775) oraz Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 2 maja 2024 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru uzupełnienia zabudowy w planie ogólnym gminy (Dz. U. z 2024 r., poz. 729).

W planie ogólnym gminy obligatoryjnie określa się strefy planistyczne oraz gminne standardy urbanistyczne. Fakultatywnie możliwe jest również wyznaczenie obszarów uzupełnienia zabudowy oraz obszarów zabudowy śródmiejskiej. Na terenie gminy Czarna, w ramach sporządzonego planu ogólnego, nie wyznaczono obszaru zabudowy śródmiejskiej.

Plan ogólny stanowi akt prawa miejscowego, co oznacza, że jego ustalenia są powszechnie obowiązujące na obszarze gminy. Plan ogólny gminy w zakresie stref planistycznych, gminnych standardów urbanistycznych i obszarów zabudowy śródmiejskiej uwzględnia się przy sporządzaniu

miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz stanowi podstawę prawną decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Ponadto plan ogólny gminy w zakresie obszarów uzupełnienia zabudowy stanowi podstawę prawną decyzji o warunkach zabudowy.

Plan ogólny gminy Czarna został opracowany w formie danych przestrzennych, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Takie rozwiązanie umożliwia jednoznaczną interpretację ustaleń planu oraz ich integrację z krajowymi systemami informacji przestrzennej.

Elementem dokumentacji planistycznej jest Uzasadnienie do planu ogólnego gminy Czarna, stanowiące obowiązkowy dokument towarzyszący projektowi planu. Jego celem jest wyjaśnienie przesłanek merytorycznych i formalnych przyjętych rozwiązań planistycznych oraz uzasadnienie ich zgodności z celami polityki przestrzennej gminy i obowiązującymi przepisami prawa. Dokument ten pełni kluczową rolę w procesie opracowania i uchwalania planu.

Należy jednak podkreślić, że Uzasadnienie do planu ogólnego nie stanowi części aktu prawa miejscowego i nie jest uchwalane przez Radę Gminy. Jego charakter jest wyłącznie informacyjny i wyjaśniający, co oznacza, że pełni funkcję dokumentu pomocniczego, służącego do interpretacji przyjętych w planie ogólnym rozwiązań oraz ich merytorycznego uzasadnienia.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową wyrażone w liczbie mieszkańców w Gminie Czarna wynosi 2578 osób. Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w strefach planistycznych SW, SJ i SZ, suma chłonności terenów niezabudowanych w tych strefach w całej gminie, w tym luk w istniejącej zabudowie, nie może być mniejsza niż 70% (w przypadku Gminy Czarna 1804,6 os.) oraz większa niż 130% wartości zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową w gminie (w przypadku Gminy Czarna 3351,4 os.).

Jednocześnie obowiązuje wyjątek pozwalający na wyznaczenie obszarów przekraczających 130% zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową w terenach obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, obszarów uzupełnienia zabudowy (OUZ) oraz obszarach z istniejącą zabudową o funkcji mieszkaniowej.

Wyznaczając strefy planistyczne w pierwszej kolejności uwzględniono obowiązujące na terenie gminy miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego ze szczególnym uwzględnieniem obszarów, na których określono przeznaczenie umożliwiające realizację funkcji mieszkaniowej.

Chłonność położonych na terenie Gminy Czarna obszarów przeznaczonych w planie miejscowym pod zabudowę o funkcji mieszkaniowej wynosi 997 osób.

W drugiej kolejności wyznaczono obszar uzupełnienia zabudowy w ramach istniejącej zabudowy wraz z uwzględnieniem jego poszerzenia.

Co do zasady do tych obszarów uzupełnienia zabudowy OUZ ma być ograniczone wydawanie decyzji o warunkach zabudowy. Wyjściowy OUZ został wyznaczony na powierzchni 7 906 823 m² a następnie poszerzony do obszaru o powierzchni 8 484 267 m² wyznaczony zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 2 maja 2024 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru uzupełnienia zabudowy w planie ogólnym gminy.

W ramach planu ogólnego Gminy Czarna wprowadzono następujące strefy planistyczne:

1. SW – strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną

2. SJ - strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną
3. SZ – strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową
4. SU – strefa usługowa
5. SP – strefa gospodarcza
6. SR – strefa produkcji rolniczej
7. SI – strefa infrastrukturalna
8. SN – strefa zieleni i rekreacji
9. SC – strefa cmentarzy
10. SG – strefa górnictwa
11. SO – strefa otwarta
12. SK – strefa komunikacyjna

Ze względu na charakter gminy nie wyznaczono strefy handlu wielkopowierzchniowego SH.

Poszczególne strefy planistyczne wydzielono głównie w oparciu o ewidencję gruntów i budynków wykorzystując istniejącą geometrię działek oraz kontury użytków gruntowych. Ponadto wyznaczając granice brano pod uwagę geometrię obiektów z dostępnych lub przekazanych baz danych (w myśl art. 13g ustawy), lokalne uwarunkowania oraz politykę przestrzenną gminy, jak również złożone wnioski mieszkańców.

Zgodnie z zasadami sporządzania planu ogólnego oprócz zakwalifikowania terenu do danej strefy możliwe jest wskazanie tzw. profilu dodatkowego uwzględniającego specyfikę danego terenu. Należy podkreślić, że profil funkcjonalny (podstawowy i dodatkowy) określa jedynie jakie funkcje będą dopuszczalne do wyznaczenia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy (w przypadku wyznaczenia OUZ). W planie ogólnym nie określa się proporcji między funkcjami wynikającymi w wskazanego profilu funkcjonalnego i nie ma to wpływu na udział tych funkcji w planowanym zagospodarowaniu. Szczegółowe warunki zagospodarowania będą do ustalenia na etapie opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub w trakcie wydawania decyzji o warunkach zabudowy.

Wybierając profil dodatkowy w planie ogólnym Gminy Czarna dla poszczególnych stref przeanalizowano indywidualny, lokalny charakter każdej wyodrębnionej jednostki przestrzennej oraz uwarunkowania, w tym wynikające z przepisów odrębnych.

W ramach wymaganych standardów urbanistycznych określone zostały:

- maksymalna nadziemna intensywność zabudowy,
- maksymalna wysokość zabudowy,
- maksymalny udział powierzchni zabudowy zgodnie z art. 13e ust. 2 ustawy o planowaniu w strefach planistycznych: SW, SJ, SZ, SU, SP, SR (czyli o których mowa w art. 13c ust. 2 pkt 1–7);

oraz

- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – w strefach planistycznych, dla których przepis przewiduje obligatoryjnie określenie tej powierzchni (czyli o których mowa w art. 13c ust. 2 pkt 1–10) – w niniejszym planie ogólnym to strefy: SW, SJ, SZ, SU, SP, SR, SI, SN, SC.

Dla stref SG, SO (z wyjątkiem 1SO i 13SO), SK nie określono udziału powierzchni biologicznie czynnej z uwagi na brak takiego wymogu.

Strefy planistyczne wyznaczone na obszarze Gminy Czarna zostały szczegółowo scharakteryzowane w Tabeli 5 stanowiącej załącznik do *Uzasadnienia do projektu planu ogólnego gminy Czarna*. Dla każdej ze stref, oprócz profilu podstawowego, określono również profil dodatkowy oraz przypisano odpowiednie gminne standardy urbanistyczne, które określają zasady kształtowania ładu przestrzennego i warunki zagospodarowania terenu.

3.3 Powiązania projektu POG z innymi dokumentami

Zgodnie z art. 13a, ust. 5, pkt 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. 2024, poz. 1130 ze zm.) plan ogólny w zakresie: stref planistycznych, gminnych standardów urbanistycznych oraz obszarów zabudowy śródmiejskiej, uwzględnia się przy sporządzaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Ponadto plan ogólny stanowić będzie podstawę prawną decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Dzięki wprowadzeniu takiego rozwiązania gmina będzie posiadała większy wpływ na delimitację i określanie terenów podlegających rozwojowi, uwzględniając lokalne uwarunkowania oraz względy ekonomiczne. Jest to niezbędne rozwiązanie, aby zapobiegać niekontrolowanemu rozlewaniu się zabudowy.

Jednocześnie zapisy planu ogólnego, jako dokumentu określającego politykę przestrzenną na poziomie lokalnym, muszą pozostawać w zgodzie z polityką przestrzenną prowadzoną na poziomie województwa, która z kolei powinna być spójna z krajową polityką przestrzenną. Wzajemna zgodność i hierarchiczne powiązanie tych dokumentów stanowi podstawę zintegrowanego i zrównoważonego kształtowania przestrzeni, a także umożliwia skuteczną realizację inwestycji o znaczeniu strategicznym w skali ogólnokrajowej.

W projekcie planu ogólnego uwzględniono uwarunkowania wynikające z jego powiązań z innymi dokumentami planistycznymi i strategicznymi, w szczególności z:

- **Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego:**

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego został przyjęty Uchwałą nr XLVIII/522/2002 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 30 sierpnia 2002 r. w sprawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego, zmieniony Uchwałą Nr XXXI/340/04 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 29 listopada 2004 r. w sprawie zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego oraz Uchwałą nr LIX/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r. zmieniającą uchwałę w sprawie uchwalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego jest zgodny ze Strategią rozwoju województwa podkarpackiego 2030.

Dla Gminy Czarna określone zostały:

- I. **Ponadlokalne elementy i formy zagospodarowania przestrzennego w nw. dziedzinach:**

1) Osadnictwo:

- Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym:
 - Wiejski Obszar Funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych.
- Obszar funkcjonalny o znaczeniu regionalnym:
 - Obszar Funkcjonalny Innowacyjnego Przemysłu.

2) Środowisko:

- Teren ochrony pośredniej ujęcia wody powierzchniowej: Dębica.
- Złoża kopalin strategicznych: gaz ziemny i ropa naftowa - Żukowice GZ 4627; Jastrząbka Stara NR 4885.
- Złoża pozostałych kopalin ważnych dla regionalnej gospodarki surowcowej: surowce skalne - Chatowa - Potok KN 17436, Czarna Tarnowska KN 1709, Latoszyn KN 1710.
- Rezerwat przyrody Torfy.
- Natura 2000 - specjalny obszar ochrony siedlisk: Dolna Wiśłoka z Dopływami PLH180053.
- Obszar szczególnego zagrożenia powodzią Q1% i Q10%.

3) Infrastruktura społeczno-gospodarcza:

- Obszary atrakcyjne inwestycyjnie

4) Komunikacja

- Autostrada A4 relacji: (Drezno) granica państwa (Niemcy) - Jędrzychowice - Krzyżowa - Legnica - Wrocław - Opole - Gliwice - Katowice - Kraków - Tarnów - Rzeszów - Korczowa - granica państwa (Lwów) z węzłem „Jarosław Wschód” (droga międzynarodowa E40 - sieć bazowa TEN-T),
- Przejścia górne dla zwierząt przez drogę szybkiego ruchu.
- Droga wojewódzka nr 984 relacji: Lisia Góra - Radomyśl Wielki - Mielec.
- Linia kolejowa o znaczeniu międzynarodowym nr 91 relacji: Kraków Główny Osobowy - Medyka - granica państwa (część magistrali kolejowej E30 - sieć bazowa TEN-T).

5) Infrastruktura techniczna

- Linie elektroenergetyczne: 400 kV (sieć TEN-E), 220 kV, 110 kV.
- Gazociąg o znaczeniu krajowym: DN 700 Sędziszów Młp. - granica województwa - Pogórska Wola (nowszy) (przewidziany do rozbudowy i przebudowy).
- Sieć szerokopasmowa eTEN.
- Sieć szerokopasmowa eTEN

II. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym. będące ustaleniami PZWP:

- Budowa sieci przesyłowej gazu ziemnego - gazociąg Hermanowice - Jarosław - Głuchów - Pogórska Wola - jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji - GAZ SYSTEM S.A. - zadanie inwestycyjne o nieustalonej lokalizacji (wskazana w PZWP orientacyjna lokalizacja znajduje się na terenie gminy Czarna).
- Modernizacja linii kolejowej E 30/C-E 30, odcinek Kraków-Rzeszów, etap I-II-Faza I - jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji - PKP PLK S.A. - inwestycja zrealizowana.

- Modernizacja linii kolejowej E 30/C-E 30, odcinek Kraków-Rzeszów, etap Ili-Faza Ii - jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji - PKP PLK S.A. - inwestycja zrealizowana.
- Modernizacja linii kolejowej E 30/C-E 30, odcinek Kraków- Rzeszów, etap Ili - jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji - PKP PLK S.A. - inwestycja zrealizowana.
- Budowa, rozbudowa, modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej - jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji - jednostka samorządu terytorialnego na terenie, której realizowane będzie zadanie.
- Przebudowa, rozbudowa, modernizacja oczyszczalni ścieków - jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji - jednostka samorządu terytorialnego na terenie, której realizowane będzie zadanie.

Informacja w zakresie innych zadań oraz istniejących i planowanych obiektach infrastruktury technicznej.

1. Na terenie Gminy Czarna istnieje infrastruktura regionalnej Sieci Szerokopasmowej Polski Wschodniej Województwa Podkarpackiego (SPWWP). Ze względu na obiekty SSPWWP istnieją ograniczenia w zagospodarowaniu w zakresie konieczności zachowania normatywnych parametrów usytuowania planowanych obiektów infrastruktury technicznej i uzbrojenia terenu względem istniejącej sieci.
2. Należy również zwrócić uwagę na zapisy Programu Strategicznego Rozwoju Transportu Województwa Podkarpackiego do roku 2030 przyjętego Uchwałą Nr 570/12169/24 z dnia 23 lutego 2024 r. przez Zarząd Województwa Podkarpackiego w szczególności w zakresie celów i kierunków rozwoju regionalnego systemu transportowego. Zgodnie z programem planowana jest przebudowa/rozbudowa DW 984 na odcinku granica województwa - Radomyśl Wielki - Piątkowiec

W sporządzanym planie ogólnym gminy należy również zamieścić informacje dotyczące zlokalizowanych na terenie gminy złóż kopalin oraz obszarów i terenów górniczych. Informacje w tym zakresie można uzyskać w Państwowym Instytucie Geologicznym - Państwowy Instytut Badawczy. Ponadto mając na względzie art. 72 ust.1 ustawy Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 ze zm.) informuję, że przy określaniu ustaleń planu ogólnego można wziąć pod uwagę zapisy:

- Programu ochrony powietrza dla strefy podkarpackiej - przyjętego uchwałą Sejmiku Województwa Nr LXIX/1184/23 z dnia 21 grudnia 2023 r.
- Programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa podkarpackiego na lata 2024-2028, który został przyjęty uchwałą Nr LXXIII/1258/24 Sejmiku Województwa Podkarpackiego w dniu 25 kwietnia 2024r. - zgodnie z art. 72 ust. 6a ustawy Prawo ochrony środowiska wymagania w zakresie ochrony przed hałasem określa się z uwzględnieniem programów ochrony środowiska przed hałasem.
- Wojewódzkiego programu przeciwdziałania zmianom klimatu i skutkom tych zmian z uwzględnieniem odnawialnych źródeł energii i gospodarki w obiegu zamkniętym przyjęty uchwałą Nr LX/1042/23 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 21 kwietnia 2023 r.

Zapisy planu ogólnego Gminy Czarna są zgodne z ustaleniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego. W POG uwzględniono przebieg autostrady A4, dróg wojewódzkich, linii kolejowej, gazociągów wysokoprężnych oraz linii elektroenergetycznych wysokich i największych napięć. Udokumentowane złoża kruszyw naturalnych uwzględniono wyznaczając dla nich strefę górnictwa SG.

- **Projekt Audyt Krajobrazowy Województwa Podkarpackiego:**

Dla województwa podkarpackiego sporządzono audyt krajobrazowy, który został uchwalony uchwałą Sejmiku Województwa Podkarpackiego nr XIII/218/25 z dnia 31 marca 2025 r. Audyt krajobrazowy identyfikuje, charakteryzuje oraz ocenia krajobrazy i na tej podstawie wyłania krajobrazy priorytetowe, czyli obszary szczególnie cenne dla społeczeństwa ze względu na swoje wartości przyrodnicze, kulturowe, historyczne, architektoniczne, urbanistyczne, ruralistyczne lub estetyczno-widokowe. Ponadto wskazuje zagrożenia dla krajobrazów oraz proponuje konkretne rozwiązania ochronne. Zgodnie z typologią zastosowaną w audycie krajobrazowym, na terenie gminy Czarna nie wyznaczono żadnego krajobrazem priorytetowym

Ustalenia zawarte w audycie krajobrazowym stanowiły istotną podstawę przy wyznaczaniu stref planistycznych w projekcie planu ogólnego. Wyniki audytu zostały uwzględnione na etapie delimitacji przestrzennej i przyporządkowania funkcji dominujących oraz zasad zagospodarowania w poszczególnych strefach. Uwzględnienie wartości krajobrazowych miało na celu zapewnienie zrównoważonego rozwoju przestrzennego, przy zachowaniu integralności i czytelności struktur krajobrazowych, a także ochronę elementów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego Gminy Czarna.

- **Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe Gminy Czarna**

Wyznaczone strefy planistyczne ujęte w projekcie POG są zgodne z kierunkami zagospodarowania określonymi w opracowaniu ekofizjograficznym.

W trakcie prac nad wyznaczaniem stref wzięto pod uwagę zidentyfikowane w opracowaniu ekofizjograficznym uwarunkowania i wytyczne.

- **Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego**

Wyznaczając strefy planistyczne w pierwszej kolejności uwzględniono obowiązujące na terenie gminy miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego ze szczególnym uwzględnieniem obszarów, na których określono przeznaczenie umożliwiające realizację funkcji mieszkaniowej. Plany miejscowe obejmują znikome tereny o łącznej powierzchni ok. 441,81 ha (2,99 % powierzchni gminy).

4 Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem

W dłuższej perspektywie czasowej nie przewiduje się znaczącego negatywnego oddziaływania skutków realizacji analizowanego projektu POG na środowisko.

Stan środowiska na obszarze projektu POG, opisany został w rozdziale 2 niniejszej prognozy.

5 Potencjalne zmiany stanu środowiska przy braku realizacji POG

Jednym z głównych założeń nowelizacji ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jest wygaszenie obowiązywania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i zastąpienie go planem ogólnym. Z uwagi na zawarte w znowelizowanej ustawie terminy graniczne obowiązywania studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zachowają moc do czasu uchwalenia planu ogólnego gminy, jednak nie dłużej niż do 30 czerwca 2026 r. Plan ogólny będzie aktem prawa miejscowego. Zapisy planu ogólnego uwzględniane będą przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ponadto plan ogólny stanowić będzie podstawę prawną decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Dzięki wprowadzeniu takiego rozwiązania gmina będzie posiadała większy wpływ na delimitację i określanie terenów podlegających rozwojowi, uwzględniając lokalne uwarunkowania oraz względy ekonomiczne. Jest to niezbędne rozwiązanie, aby zapobiegać niekontrolowanemu rozlewaniu się zabudowy. Brak uchwalenia planu ogólnego do 30 czerwca 2026 r. skutkować będzie niemożnością podejmowania nowych procedur planistycznych, w tym uchwalania planów miejscowych oraz wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Zaniechanie uchwalenia planu ogólnego w wyznaczonym terminie może doprowadzić do paraliżu procesów inwestycyjnych, a w konsekwencji — do zahamowania rozwoju gminy.

Dotychczasowy stan zagospodarowania obszaru nie zawiera obiektów ani takich rodzajów użytkowania, które przy niezmienionym w zasadniczy sposób funkcjonowaniu, mogłyby powodować niepożądane przekształcenia lub degradację środowiska. Zakładając utrzymanie obecnego poziomu zainwestowania i zagospodarowania nie ma podstaw do przewidywania oddziaływań, które mogłyby prowadzić do degradacji wartości środowiska w porównaniu do stanu obecnego.

6 Istniejące problemy ochrony środowiska, istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu

Problemy ochrony środowiska powinny być rozwiązywane już na etapie formułowania koncepcji zagospodarowania przestrzennego. Planowanie przestrzenne uwzględniające potrzebę zachowania walorów przyrodniczych, w tym obszarów i obiektów objętych ochroną prawną, może istotnie przyczynić się do utrzymania środowiska w dobrym stanie i zapewnienia jego prawidłowego funkcjonowania. Ma to szczególne znaczenie w kontekście wyznaczania nowych obszarów funkcjonalnych, zwłaszcza w rejonach o wrażliwych komponentach przyrodniczych.

Presja antropogeniczna na środowisko glebowo-wodne

Zagrożenie dla środowiska glebowo-wodnego może wynikać zarówno z intensyfikacji użytkowania rolniczego, jak i z postępującej urbanizacji. Wzrost powierzchni terenów zabudowanych i infrastruktury technicznej powoduje uszczelnienie powierzchni gruntu, ograniczenie naturalnej retencji oraz zwiększenie odpływu powierzchniowego, co może prowadzić do erozji, zanieczyszczeń oraz wzrostu ryzyka lokalnych podtopień.

Niedostateczny stopień skanalizowania

Infrastruktura kanalizacyjna gminy Czarna znajduje się w fazie rozbudowy, ze szczególnym naciskiem na objęcie siecią miejscowości dotychczas jej pozbawionych.

Sieć kanalizacyjna w gminie Czarna rozwija się stopniowo, obejmując zarówno centralne, jak i bardziej rozproszone obszary. W miejscowościach Czarna, Grabiny i Przyborów istnieją funkcjonujące sieci kanalizacyjne z odprowadzeniem ścieków do lokalnych oczyszczalni. W ostatnich latach zrealizowano budowę nowych odcinków kanalizacyjnych, m.in.:

W miejscowości Czarna – 107,5 m.

W miejscowości Golemki – 89 m.

W miejscowości Głowaczowa – przepompownia ścieków

Oczyszczalnia ścieków w Czarnej obsługuje centralne części gminy. Oczyszczalnia w Starej Jastrzębce: Aktualizacja projektu oczyszczalni obejmuje etapową realizację dla Starej Jastrzębki, Przerytego Boru i Róży. Ponadto gmina wspiera budowę przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach zabudowy rozproszonej, udzielając dotacji. W 2023 roku zrealizowano 13 takich instalacji.

Niewłaściwa eksploatacja indywidualnych systemów może jednak prowadzić do zanieczyszczenia wód gruntowych i powierzchniowych, powodując degradację środowiska wodnego oraz zagrożenia sanitarne. W związku z tym konieczna jest dalsza rozbudowa sieci kanalizacyjnej oraz wzmocnienie nadzoru nad funkcjonowaniem systemów indywidualnych.

Zagrożenia powodziowe

Na terenie Gminy Czarna występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią od rzek: Wisłoki i Grabinki, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%) oraz obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%). W obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, występuje istniejąca zabudowa. Są to prawdopodobnie obiekty, które były zrealizowane przed opracowaniem map zagrożenia powodziowego. Na terenie gminy nie występują wały przeciwpowodziowe.

Zanieczyszczenie powietrza

Do istotnych problemów środowiskowych w skali wojewódzkiej, które dotyczą również gminy Czarna, należy zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym (PM10 i PM2,5), szczególnie w sezonie grzewczym. Zjawisko to nasila się w rejonach zwartej zabudowy mieszkaniowej, gdzie występuje duży udział indywidualnych źródeł ogrzewania opartych na paliwach stałych. Problem ten ma charakter ponadlokalny i wymaga zintegrowanych działań w ramach polityki antysmogowej.

7 Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia analizowanego projektu POG

Przy formułowaniu ustaleń analizowanego projektu POG miały zastosowanie cele ochrony środowiska, ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu.

Cele ochrony środowiska na szczeblu międzynarodowym i wspólnotowym:

Strategiczne dokumenty krajowe uwzględniają międzynarodowe konwencje i umowy ratyfikowane przez Polskę takie jak m.in.:

- Konwencja o różnorodności biologicznej, sporządzona w Rio de Janeiro dnia 09.05.1992 r. wraz z Protokołem Kartageńskim o bezpieczeństwie biologicznym do Konwencji o różnorodności biologicznej.
- Konwencja o ochronie dzikiej fauny i flory europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych, sporządzona w Bernie dnia 19 września 1996 r.
- Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, sporządzona w Bonn dnia 23 czerwca 1979 r.
- Porozumienie o ochronie nietoperzy w Europie, podpisane w Londynie dnia 4 grudnia 1991 r.
- Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzona w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r. wraz z Protokołem z Kioto do Ramowej Konwencji ONZ w sprawie zmian klimatu z 11 grudnia 1997 roku oraz Porozumienia paryskiego, przyjętego w Paryżu w dniu 12 grudnia 2015 r.
- Konwencja o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzona w Espoo dnia 25 lutego 1991 r.
- Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska sporządzona w Aarhus dnia 25 czerwca 1998 r.
- Agenda 2030 na rzecz Zrównoważonego Rozwoju (ONZ) – uwzględniono dążenie do racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody, przeciwdziałania zmianom klimatu oraz ochrony różnorodności biologicznej;
- Europejski Zielony Ład (European Green Deal) – plan ogólny nie promuje rozwiązań kolidujących z celem osiągnięcia neutralności klimatycznej, przeciwnie – zakłada ograniczanie rozpraszania zabudowy, wspieranie obszarów zagospodarowanych oraz racjonalne wykorzystanie istniejącej infrastruktury;
- Dyrektywa Siedliskowa 92/43/EWG i Dyrektywa Ptasia 2009/147/WE – w dokumencie planistycznym nie przewiduje się inwestycji mogących istotnie oddziaływać na obszary Natura 2000; lokalizacja funkcji przestrzennych odbywa się z poszanowaniem wartości przyrodniczych.

Cele krajowe:

- Polityka Ekologiczna Państwa 2030 z perspektywą do 2050 r. – plan ogólny wspiera kierunki zrównoważonego rozwoju przestrzennego, zachowania krajobrazu, korytarzy ekologicznych i poprawy jakości środowiska;
- Krajowy Plan Działań na rzecz Energii i Klimatu – dokument nie wskazuje lokalizacji mogących znacząco zwiększyć emisję zanieczyszczeń. Poprzez preferowanie zwartej zabudowy i zagospodarowanie terenów z dostępem do infrastruktury technicznej, przyczynia się do ograniczenia emisji ze źródeł rozproszonych;

- Krajowa Polityka Miejska oraz Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 – założenia planu ogólnego są zgodne z ideą zachowania spójności terytorialnej, przeciwdziałania suburbanizacji i promowania policentrycznego rozwoju.

Cele regionalne:

- Program Ochrony Środowiska Województwa Małopolskiego – plan uwzględnia wskazania dotyczące konieczności ochrony zasobów przyrodniczych (las, cieki wodne, obszary cenne przyrodniczo), poprawy efektywności energetycznej i adaptacji do zmian klimatu;
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa – dokument zachowuje spójność z ustaleniami dokumentów strategicznych wyższego rzędu, w tym dotyczącymi obszarów funkcjonalnych, sieci osadniczej oraz ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Cele i priorytety ochrony środowiska zostały uwzględnione:

- poprzez unikanie lokalizacji funkcji przestrzennych w obszarach szczególnie wrażliwych przyrodniczo lub narażonych na zagrożenia środowiskowe (np. powódzie, osuwiska, obszary chronione),
- przez preferowanie zwartej, oszczędnej przestrzennej zabudowy i ograniczenie rozlewania się zabudowy,
- przez zrównoważone gospodarowanie przestrzenią i zachowanie ciągłości elementów struktury przyrodniczej (np. korytarzy ekologicznych),
- przez stosowanie gminnych standardów urbanistycznych ograniczających presję na środowisko (m.in. minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej, kontrola intensywności zabudowy).

8 Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko będące skutkiem realizacji ustaleń projektu POG

Przedmiotem oceny w prognozie są ustalenia projektu planu ogólnego gminy Czarna. Dokument ten opracowano z uwzględnieniem uwarunkowań rozwoju przestrzennego, określonych w art. 13b ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Na tej podstawie, zgodnie z art. 13a ust. 4 wspomnianej ustawy, wyznaczono strefy planistyczne, ustalono gminne standardy urbanistyczne oraz określono obszary uzupełnienia zabudowy.

Ustalenie stref funkcjonalnych w projekcie Planu Ogólnego Gminy Czarna skutkuje ograniczonym oddziaływaniem na środowisko przyrodnicze. Wynika to głównie z faktu, że znaczna część wskazanych obszarów pokrywa się z istniejącym zagospodarowaniem lub przewiduje jedynie jego uzupełnienie, co istotnie ogranicza skalę potencjalnych przekształceń przestrzennych oraz ingerencji w środowisko naturalne.

Planowane kierunki rozwoju przestrzennego, skoncentrowane są przede wszystkim na funkcji mieszkaniowej (strefy SJ i SZ), które charakteryzują się umiarkowanym poziomem oddziaływania na środowisko. Zakres przewidywanych zmian nie wskazuje na zagrożenie dla lokalnej równowagi ekologicznej. Choć niektóre oddziaływania – zwłaszcza związane z trwałą zabudową – mogą mieć charakter bezpośredni i długoterminowy, to przy wykorzystaniu nowoczesnych, proekologicznych

technologii (takich jak systemy retencji, rozwiązania niskoemisyjne czy zielona infrastruktura) ryzyko przekroczenia dopuszczalnych norm środowiskowych należy ocenić jako niskie.

Przy wyznaczaniu stref gospodarczych uwzględniono wyniki analizy aktualnego zagospodarowania terenu, lokalnych uwarunkowań przestrzennych i funkcjonalnych, ustalenia obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (w tym strefy 12SP) oraz wnioski zgłoszone w trakcie opracowywania Planu Ogólnego. Dokument ten nie przewiduje wyznaczania nowych, niezainwestowanych terenów pod funkcje gospodarcze, lecz jedynie niewielkie poszerzenie istniejących obszarów o charakterze produkcyjnym, co umożliwia ich racjonalny rozwój przy zachowaniu ciągłości funkcjonalnej i przestrzennej dotychczasowych terenów zainwestowanych.

Do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko lub mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko należy zaliczyć możliwość realizacji inwestycji zlokalizowanych w strefie górnictwa (SG), a także przedsięwzięć uwzględnionych w części stref w profilu dodatkowym, takich jak elektrownie słoneczne. Realizacja tych inwestycji na dalszym etapie będzie lub może wymagać przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Charakter planu ogólnego jako aktu prawa miejscowego o ograniczonej szczegółowości – skupionego na wyznaczaniu stref planistycznych i określaniu ogólnych zasad zagospodarowania powoduje, że nie stanowi on bezpośredniego instrumentu realizacyjnego inwestycji, lecz pełni funkcję kierunkową i koordynującą politykę przestrzenną na poziomie lokalnym. W odniesieniu do wyznaczonych stref gospodarczych oraz innych stref inwestycyjnych wskazanych w projekcie a także profili dodatkowych, na etapie sporządzania planu ogólnego brak jest możliwości jednoznacznego określenia oddziaływań na środowisko. Wynika to z braku szczegółowych informacji dotyczących rodzaju planowanych przedsięwzięć, ich skali, technologii oraz parametrów technicznych. Ocena ewentualnych negatywnych skutków będzie możliwa dopiero na późniejszych etapach planowania przestrzennego, tj. w ramach sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub w procedurze uzyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Należy podkreślić, że przedsięwzięcia kwalifikowane jako mogące znacząco oddziaływać na środowisko, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. z 2019 r., poz. 1839 z późn. zm.), podlegają obowiązkowi przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na środowisko (OOŚ) w ramach uzyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W przypadku przedsięwzięć z tzw. katalogu fakultatywnego (z grupy II), organ właściwy może odstąpić od przeprowadzenia OOŚ, jeśli na podstawie analizy karty informacyjnej przedsięwzięcia (KIP) uzna, że inwestycja nie będzie powodować znaczącego oddziaływania na środowisko. W ramach raportu oddziaływania na środowisko dokonuje się szczegółowej analizy m.in. zakresu i skali wpływu planowanej inwestycji na środowisko, a także zgodności z przepisami prawa ochrony środowiska. W

przypadku stwierdzenia potencjalnie istotnych negatywnych skutków, raport powinien zawierać propozycje działań minimalizujących lub eliminujących te oddziaływania.

Na rysunku prognozy oddziaływania na środowisko przedstawiono analizę potencjalnych oddziaływań na środowisko opartą na strefach planistycznych, uwzględniając przede wszystkim możliwe przeznaczenia terenów wynikające z profili podstawowych. Z uwagi na różnorodność dopuszczonych funkcji w ramach poszczególnych stref, a także ich profile dodatkowe, szczegółowa ocena wpływu na konkretne komponenty środowiska będzie możliwa dopiero po doprecyzowaniu sposobu zagospodarowania terenów na etapie planów miejscowych.

Przyjęto następujący podział poszczególnych stref, w rejonie których gospodarowanie przestrzenią będzie skutkowało różnym wpływem na środowisko:

1. Strefy o najmniejszym wpływie na środowisko: SO - strefa otwarta, SC – strefa cmentarzy.

Do kategorii tej przypisano 2 strefy, których profil podstawowy umożliwia przyszłe gospodarowanie przestrzenią, z zachowaniem wysokiego odsetka terenów biologicznie czynnych i zasadniczo ich ochronę przed zainwestowaniem, co będzie niewątpliwie sprzyjało ochronie bioróżnorodności, uwarunkowań krajobrazowych, wód, gleb oraz powietrza.

▪ **SO – strefa otwarta**

Profil podstawowy: teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej.

W jej zasięgu znalazły się kompleksy leśne, tereny rolnicze oraz fragmenty dolin cieków wodnych wraz z rzekami przepływającymi przez teren gminy. W granicach strefy SO zlokalizowano również niezainwestowane obszary należące do sieci Natura 2000, rezerwat przyrody „Torfy” oraz większość powierzchni projektowanego obszaru chronionego krajobrazu. Jej wyznaczenie sprzyja ochronie bioróżnorodności, w tym poprzez zachowanie siedlisk przyrodniczych i ich ochronę przed fragmentacją. Ponadto pełni istotną funkcję w ochronie walorów krajobrazowych oraz w redukowaniu presji działalności człowieka na środowisko.

W części stref SO dopuszczono możliwość lokalizacji elektrowni słonecznych. Realizacja tego typu inwestycji, w zależności od ich skali i lokalnych uwarunkowań, może wymagać jednak przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Z punktu widzenia ochrony klimatu oraz jakości powietrza, dopuszczenie odnawialnych źródeł energii w ramach profilu funkcjonalnego strefy otwartej należy uznać za rozwiązanie korzystne. Inwestycje tego typu przyczyniają się do redukcji emisji zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych pochodzących ze źródeł konwencjonalnych, a tym samym wspierają realizację celów polityki energetyczno-klimatycznej. Z tego względu część stref otwartych, mimo dopuszczenia możliwości lokalizacji elektrowni słonecznych, została zaliczona do stref o najmniejszym potencjalnym wpływie na środowisko. Należy jednak podkreślić, że rzeczywisty

poziom oddziaływania zależęć będzie od skali i sposobu realizacji poszczęólnych przedsięwzięć, co na etapie planu ogólnego nie podlega jednoznacznej ocenie.

SC – strefa cmentarzy

Profil podstawowy: teren cmentarza, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej

Cmentarze mogą oddziaływać na środowisko, m.in. w zakresie wpływu na wody powierzchniowe i podziemne oraz środowisko glebowe. Ze względu jednak na obowiązujące przepisy regulujące ich lokalizację, a także niewielką skalę wyznaczonej strefy, ich funkcjonowanie nie powinno generować istotnej presji środowiskowej. Z punktu widzenia przyrodniczego, zadrzewienia i zieleni cmentarna pełni istotną funkcję ekologiczną, stanowiąc siedliska oraz miejsca żerowania dla wielu gatunków fauny, w szczególności ptaków.

Jednakże, na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu przeznaczonego pod rozbudowę cmentarza, konieczne będzie sporządzenie opinii geotechnicznej, opartej na wynikach badań podłoża gruntowego. Działanie to ma na celu weryfikację zgodności planowanej lokalizacji z obowiązującymi przepisami, rozporządzeniem Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze (Dz.U. Nr 52, poz. 315).

2. Strefy o umiarkowanym wpływie na środowisko, zależnym od skali i sposobu realizacji zainwestowania: SW (strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną), SJ (strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną), SZ (strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową), SU (strefa usługowa), SN (strefa zieleni i rekreacji).

Do tej kategorii zaliczono pięć stref, w których profil podstawowy przewiduje możliwość kształtowania przestrzeni głównie pod funkcje mieszkaniowe oraz usługowe a także zieleni urządzonej i rekreacji. Zakłada się, że realizacja przeznaczeń określonych zarówno w profilach podstawowych, jak i dodatkowych, może wiązać się z pewnym stopniem ingerencji w środowisko przyrodnicze. Jednakże przewidywana skala potencjalnych oddziaływań wynikających z dopuszczonego zagospodarowania nie powinna prowadzić do istotnych negatywnych skutków dla środowiska. Oddziaływanie na środowisko w powyższych strefach ma charakter lokalny i kompensowany — związany głównie z uszczelnieniem powierzchni, emisją niską z indywidualnych źródeł ciepła czy wzrostem ruchu lokalnego, przy jednoczesnym utrzymaniu funkcji zieleni przydomowej i ogrodów, które pełnią rolę biologicznie czynnych enklaw.

▪ SW - strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną

Profil podstawowy: teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej

W strefie tej znalazły się 3 tereny zainwestowane. Strefa została zakwalifikowana do stref o umiarkowanym wpływie na środowisko głównie z uwagi na parametry intensywności

zabudowy: maksymalnego udziału zabudowy (40%), wysoka maksymalna wysokość zabudowy (20m) oraz udział powierzchni biologicznie czynnych (30%).

- **SJ - strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną**

Profil podstawowy: teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej

Strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ) charakteryzuje się umiarkowanym oddziaływaniem na środowisko, wynikającym z lokalizacji i rodzaju dopuszczonych funkcji. Strefy te obejmują głównie obszary istniejącej zabudowy, co ogranicza presję na nowe, niezainwestowane tereny o potencjalnych walorach przyrodniczych. W ich granicach znajdują się również wolne przestrzenie, umożliwiające kontrolowany rozwój zabudowy w przyszłości.

- **SZ - strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową**

Profil podstawowy: teren zabudowy zagrodowej, teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej.

Wyznaczono ją głównie w rejonach istniejącej zabudowy zagrodowej, a także w formie rozproszonych enklaw na terenie całej gminy. Ze względu na specyfikę układu osadniczego, największe skupiska strefy zlokalizowane są w północnej części gminy. Charakter funkcjonalny omawianego obszaru nie wskazuje na możliwość wystąpienia istotnych negatywnych oddziaływań na środowisko.

- **SU - strefa usługowa**

Profil podstawowy: teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej.

Została ona zlokalizowana zarówno w obrębie istniejących terenów zabudowanych, jak i na obszarach dotychczas wolnych od inwestycji. Jej wyznaczenie stwarza możliwości rozwoju działalności usługowej, ukierunkowanej na podniesienie jakości zagospodarowania terenów mieszkaniowych oraz na wzmocnienie roli lokalnych usług publicznych. Skala oraz charakter potencjalnych oddziaływań środowiskowych w tej strefie będą uzależnione od przyszłych, szczegółowych ustaleń dotyczących sposobu zagospodarowania poszczególnych działek. Niemniej, na obecnym etapie nie przewiduje się wystąpienia znaczących, negatywnych skutków dla środowiska naturalnego.

- **SN – strefa zieleni i rekreacji**

Profil podstawowy: teren zieleni urządzonej, teren plaży, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej.

Wyznaczenie tej strefy pozwala zachować wysoki udział powierzchni biologicznie czynnych, jednocześnie umożliwiając w przyszłości rozwój zagospodarowania przestrzennego. Potencjalne formy zainwestowania wynikające z przypisanych funkcji nie należą do przedsięwzięć o istotnym i negatywnym wpływie na środowisko.

3. Strefy o potencjalnie znaczącym oddziaływaniu na środowisko, zależnym od skali i sposobu realizacji zainwestowania: SG (strefa górnictwa), SP (strefa gospodarcza), SR (strefa produkcji rolniczej), SI (strefa infrastrukturalna), SK (strefa komunikacyjna)

- **SG - strefa górnictwa**

Profil podstawowy: teren górnictwa i wydobywania, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej.

Zlokalizowana jest w miejscach udokumentowanych złóż kruszyw naturalnych. Część z nich została już przeznaczona pod inwestycje w obowiązujących MZPZ, co stanowi podstawę do ich włączenia do strefy. Oddziaływania na środowisko, wynikające z wydobywania złóż mogą być wielorakie, związane z emisją pyłów, hałasu, przekształcenia terenu, degradację gleb, oddziaływanie na wody podziemne oraz wzrost natężenia ruchu.

- **SP - strefa gospodarcza**

Profil podstawowy: teren produkcji, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej.

Na terenie gminy wyznaczono 15 stref gospodarczych. Część z nich została już przeznaczona pod inwestycje w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Obszary te są w większości zainwestowane, a ich granice jedynie nieznacznie poszerzono w celu umożliwienia dalszego, rozwoju funkcji gospodarczych.

- **SR - strefa produkcji rolniczej**

Profil podstawowy: teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren wielkotowarowej produkcji rolnej, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej.

Działalność w tej strefie może wiązać się z potencjalnie znaczącym oddziaływaniem na środowisko, obejmującym m.in. emisję zanieczyszczeń do powietrza (pyły, gazy z procesów hodowlanych), wpływ zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych, a także oddziaływania akustyczne i zapachowe. Skala wpływu na środowisko uzależniona jest od intensywności prowadzonej produkcji, stosowanych technologii oraz przestrzegania dobrych praktyk rolniczych i zasad ochrony środowiska.

- **SI - strefa infrastrukturalna**

Profil podstawowy: teren infrastruktury technicznej, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych.

Potencjalne znaczące oddziaływania na środowisko mogą wystąpić w sytuacji niewłaściwej eksploatacji obiektów infrastrukturalnych lub w przypadku awarii, prowadząc m.in. do zanieczyszczenia gleb, wód powierzchniowych i podziemnych.

- **SK - strefa komunikacyjna**

Profil podstawowy: teren autostrady, teren drogi ekspresowej, teren drogi głównej ruchu przyspieszonego, teren drogi głównej, teren komunikacji kolejowej i szynowej, teren komunikacji kolei linowej, teren komunikacji wodnej, teren komunikacji lotniczej, teren obsługi komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej.

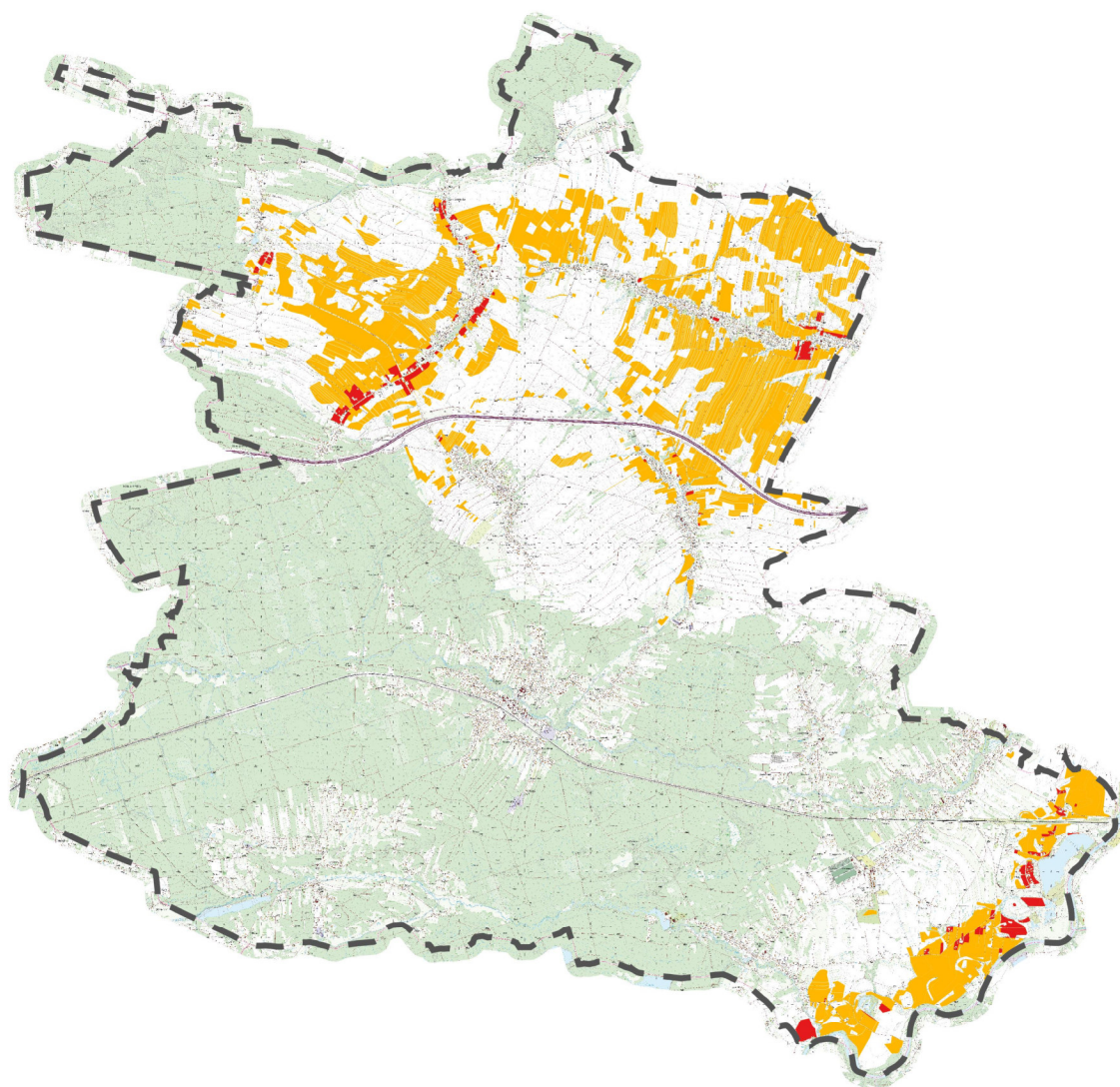
Strefa została wskazana w rejonie istniejących ciągów komunikacyjnych, będących źródłem emisji hałasu oraz zanieczyszczeń powietrza, głównie spalin i pyłów komunikacyjnych. Wskazanie tej strefy odzwierciedla oraz formalizuje istniejący stan zagospodarowania.

8.1 Powierzchnia ziemi i gleby

Zmiana rzeźby terenu uwarunkowana jest procesami naturalnymi i oddziaływaniami antropogenicznymi. Przemiany związane z działalnością człowieka wiążą się ściśle z rozwojem osadnictwa, rolnictwa i komunikacji.

Na obszarze gminy Czarna występuje bardzo ograniczona powierzchnia użytków rolnych klasy I, które zaliczane są do gleb najlepszych. Ich łączna powierzchnia wynosi jedynie 0,01 ha. Użytki rolne o jakości bardzo dobrej, reprezentujące gleby klasy II, stanowią jedynie 0,5% całkowitej powierzchni użytków rolnych. Użytki klasy III, uznawane za dobre, zajmują 18,3% powierzchni użytków rolnych. Część gruntów wysokich klas II-III – 85,02 ha, znajduje się w strefach związanych z potencjalnym nierolniczym zainwestowaniem.

W przypadku zmiany ich przeznaczenia na cele nie rolnicze, wymagane będzie uzyskanie zgody ministra właściwego do spraw rolnictwa i rozwoju wsi, uzyskiwanej w toku procedury uchwalania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Z obowiązku tego wyłączone są grunty klas I–III położone w granicach administracyjnych miast oraz zlokalizowane w obszarach uzupełnienia zabudowy, zgodnie z przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

- grunty chronione w strefie otwartej lub w strefach przeznaczonych pod zainwestowanie rolnicze (SZ, SR)
- grunty chronione w strefach przeznaczonych pod zainwestowanie nierolnicze

Ryc. 11. Części stref związanych z nierolniczym zainwestowaniem wyznaczonym na gruntach rolnych klas I-III – pomarańczowym kolorem oznaczono grunty rolne klas II-III, czerwonym kolorem oznaczono strefy związane z nierolniczym zainwestowaniem (planowanym zagospodarowaniem).

źródło: Uzasadnienie do planu ogólnego Gminy Czarna.

Strefy górnictwa (SG) wyznaczone w projekcie planu ogólnego, zostały określone na podstawie udokumentowanych złóż kruszyw naturalnych oraz obowiązujących obszarów i terenów górniczych, a także obowiązujących planów miejscowych. Ich uwzględnienie w strukturze przestrzennej gminy jako stref SG, umożliwia w przyszłości ubieganie się o koncesję na wydobycie surowców mineralnych, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa geologicznego i górniczego.

Z perspektywy oddziaływań środowiskowych, eksploatacja złóż kruszyw naturalnych w formie odkrywkowej wiąże się z ingerencją w środowisko przyrodnicze. Kopalnie odkrywkowe obejmują znaczne powierzchnie, a prowadzone w ich obrębie prace skutkują przekształceniem rzeźby terenu oraz zniszczeniem pierwotnych struktur geologicznych.

Przygotowanie złoża do eksploatacji obejmuje m.in. usunięcie warstwy glebowej znad stropu złoża, natomiast właściwa faza eksploatacyjna wiąże się z wybieraniem urobku z niszy wyrobiska, jego załadunkiem i transportem. W trakcie prac mogą powstawać skarpy i nasypy o zboczach narażonych na erozję powierzchniową, zsuwy i osypywanie, szczególnie w obrębie wyrobisk oraz zwałowisk.

Eksploatacja może również wywierać pośredni wpływ na właściwości gleb w sąsiedztwie, zwłaszcza w wyniku zwiększonego parowania z powierzchni otwartych zbiorników poeksploatacyjnych. Efektem może być wzrost dopływu wód gruntowych do zbiornika i jednocześnie obniżenie poziomu wilgotności w okolicznych glebach, co w konsekwencji prowadzić może do pogorszenia ich zdolności produkcyjnych.

Działalność górnicza generuje odpady na każdym etapie realizacji przedsięwzięcia, zarówno podczas udostępniania złoża, eksploatacji, jak i likwidacji kopalni. Wśród odpadów występują również odpady niebezpieczne, takie jak zużyte akumulatory, filtry olejowe, oleje (silnikowe, przekładniowe, smarowe) oraz opony. Wszystkie tego typu odpady powinny być magazynowane w wydzielonych, zabezpieczonych miejscach poza terenem eksploatacji, a następnie przekazywane do wyspecjalizowanych podmiotów posiadających odpowiednie zezwolenia na ich transport, odzysk lub unieszkodliwienie.

Uwzględnienie stref górnictwa w planie ogólnym nie przesądza o rozpoczęciu eksploatacji, jednak stanowi ważny element planowania przestrzennego, zapewniający możliwość zagospodarowania potencjału zasobów w przyszłości, przy jednoczesnej konieczności oceny wpływu na środowisko na kolejnych etapach procedur planistycznych i inwestycyjnych.

W granicach stref planistycznych, wyznaczonych w planie ogólnym, przewidziano tereny inwestycyjne, które obejmują zarówno istniejącą zabudowę, jak i tereny niezabudowane, przeznaczone pod realizację nowych obiektów budowlanych.

Realizacja ustaleń planu ogólnego prowadzić będzie do przekształcenia struktury powierzchni ziemi, w szczególności poprzez zmniejszenie udziału powierzchni biologicznie czynnej na rzecz terenów zabudowanych. Prace ziemne, towarzyszące realizacji nowych obiektów budowlanych i infrastruktury, skutkować mogą zaburzeniami profilu glebowego oraz zanieczyszczeniem gleby materiałami budowlanymi. Górne warstwy gleby będą usuwane, przemieszczane lub mieszane z obcymi materiałami, takimi jak gruz, co prowadzić może do pogorszenia jej właściwości fizycznych i biologicznych.

Powstanie zabudowy wiązać się będzie również z trwałym pokryciem terenu nawierzchniami nieprzepuszczalnymi oraz przekształceniem struktury gruntu w strefie oddziaływania fundamentów. Prace budowlane mogą prowadzić do degradacji właściwości fizycznych gleby w otoczeniu inwestycji. Nacisk wywierany przez ciężki sprzęt i pojazdy budowlane może spowodować zniszczenie systemu kapilarnego gleby, który odpowiada za retencję wody. Ponadto, jakość gleby może ulec pogorszeniu na skutek kumulacji zanieczyszczeń, w tym metali ciężkich i węglowodorów pochodzących ze spalin emitowanych przez maszyny budowlane.

W związku z potencjalnym zagrożeniem dla jakości podłoża gruntowego, konieczne jest odpowiednie zorganizowanie placów budowy. Należy zapewnić skuteczne zabezpieczenie podłoża

przed przenikaniem związków ropopochodnych oraz innych substancji szkodliwych. Rekomendowane jest również zabezpieczenie dróg dojazdowych i placów manewrowych przed wtórną emisją pyłową, zwłaszcza w okresach bezdeszczowych, co przyczyni się do ograniczenia negatywnego wpływu inwestycji na środowisko glebowe.

Realizacja ustaleń planu ogólnego spowoduje również wzrost ilości odpadów. W miejscach przeznaczonych do zainwestowania w okresie realizacji inwestycji będą powstawać odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej. Na terenach związanych z działalnością rolniczą, będą powstawać odpady z rolnictwa, sadownictwa i przetwórstwa żywności. W zrealizowanych obiektach usługowych i produkcyjnych powstawać mogą odpady komunalne oraz odpady przemysłowe, a ich rodzaj zależny będzie od charakteru prowadzonej działalności produkcyjnej i usługowej.

Gospodarka odpadami w gminie Czarna prowadzona jest zgodnie z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami oraz lokalnym Regulaminem utrzymania czystości i porządku. Na terenie gminy funkcjonuje również Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK). Wzrost ilości odpadów w wyniku realizacji ustaleń planu ogólnego nie powinien powodować znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko, o ile gospodarka odpadami będzie prowadzona zgodnie z obowiązującymi standardami środowiskowymi i przepisami prawa.

W odniesieniu do dopuszczonych w planie ogólnym elektrowni słonecznych należy stwierdzić, że ich oddziaływanie na powierzchnię ziemi i glebę jest ograniczone i w większości przypadków nieinwazyjne, zwłaszcza w porównaniu do innych form zagospodarowania terenu. Instalacje fotowoltaiczne nie wymagają głębokich fundamentów ani znacznej ingerencji w strukturę gleby, co ogranicza zakres trwałych przekształceń środowiska glebowego. Podsumowując wpływ instalacji fotowoltaicznych na powierzchnię ziemi i glebę ma charakter punktowy, odwracalny i ograniczony przestrzennie, przy czym jego skala zależy od przyjętych rozwiązań projektowych oraz sposobu przygotowania i utrzymania terenu inwestycji.

8.2 Jakość powietrza atmosferycznego i warunki klimatyczne

Projekt planu ogólnego gminy nie określa szczegółowych ustaleń w zakresie systemu zaopatrzenia w ciepło i energię elektryczną, gdyż kwestie te są przedmiotem regulacji na poziomie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Obecny system zaopatrzenia w ciepło opiera się głównie na indywidualnych źródłach, w tym na urządzeniach grzewczych wykorzystujących paliwa stałe. Jednym z kluczowych wyzwań pozostaje poprawa efektywności energetycznej oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza w okresie grzewczym. W odpowiedzi na te problemy gmina realizuje działania mające na celu modernizację i wymianę źródeł ciepła, a także wspiera rozwój odnawialnych źródeł energii, w szczególności pomp ciepła i instalacji fotowoltaicznych.

W obrębie wskazanych w planie ogólnym stref planistycznych dopuszczono tereny inwestycyjne, które obejmują zarówno istniejącą zabudowę jak i tereny wolne od zabudowy, na których planowane jest powstanie nowych obiektów budowlanych. W zasięgu wskazanych stref planistycznych (SW, SJ, SZ, SU, SP, SI, SG, SN), w profilu podstawowym, ujęto tereny, w rejonie

których na mocy przyszłych działań planistycznych, możliwy będzie rozwój zainwestowania. Na etapie realizacji nowych inwestycji, źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza będą pojazdy i maszyny budowlane o napędzie spalinowym, wykorzystywane przy budowie obiektów kubaturowych oraz realizacji infrastruktury towarzyszącej, w tym technicznej i drogowej. Emisja na etapie budowy, będzie miała charakter niezorganizowany i krótkotrwały, tj. ograniczony do czasu prowadzenia prac budowlanych. Przewiduje się, że realizacja poszczególnych inwestycji będzie rozłożona w czasie, a zatem jednostkowe efekty emisji nie będą się kumulowały.

Powstanie nowej zabudowy wiąże się ze wzrostem zapotrzebowania na energię i ciepło. Planowane zwiększenie terenów zabudowy, ogrzewanych w znacznej mierze z indywidualnych źródeł ciepła, wpłynie na zwiększenie emisji gazów i pyłów do powietrza. Będzie to oddziaływanie bezpośrednie, o charakterze sezonowym, zależnym od warunków atmosferycznych, lokalne. Skala i rodzaj oddziaływania zależne będą od rodzaju zastosowanych rozwiązań technicznych. Z uwagi na coraz większą sprawność stosowanych urządzeń oraz wzrastającą izolacyjność cieplną, współczesne budynki są proporcjonalnie mniej energochłonne w stosunku do starszego budownictwa. Ponadto, wprowadzenie minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej (nawet na poziomie ustawowo minimalnym) w obszarach zabudowy zmniejsza kumulację zanieczyszczeń.

Wpływ na jakość powietrza atmosferycznego będzie uzależniony od rodzaju inwestycji przewidzianych w związku z poszerzeniem terenów przeznaczonych do pełnienia funkcji gospodarczej (strefa SP). Planowane przedsięwzięcia mogą stanowić źródło emisji zanieczyszczeń do powietrza w istotnym zakresie lub generować jedynie emisję o charakterze znikomym (np. w przypadku hal magazynowych czy składów materiałów). Na etapie sporządzania prognozy nie jest możliwe precyzyjne określenie rzeczywistego poziomu oddziaływania przyszłych inwestycji. W projekcie Planu Ogólnego wyznaczone strefy gospodarcze obejmują w większości obszary już zagospodarowane, na których funkcjonujące obecnie przedsiębiorstwa nie generują znaczących uciążliwości dla środowiska. Ze względu na położenie części stref SP w bliskim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej oraz realizowaną przez gminę politykę zrównoważonego rozwoju przestrzennego, nie przewiduje się lokalizacji inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w tym przedsięwzięć mogących w istotny sposób pogorszyć jakość powietrza atmosferycznego.

Rozwój terenów przeznaczonych do zainwestowania będzie generował dodatkowy ruch samochodowy. Zwiększy się natężenie ruchu wzdłuż istniejących dróg, prowadzących do nowych terenów zabudowy mieszkaniowej. Można spodziewać się, że docelowo będzie to ruch głównie osobowy, natomiast w fazie realizacji inwestycji będzie to także ruch samochodów ciężarowych.

Powstanie nowych obiektów w strefach gospodarczych, usługowych jak również rozpoczęcie eksploatacji kopalni w wyznaczonych strefach górnictwa, będzie wiązało się ze wzrostem natężenia ruchu drogowego, zwłaszcza pojazdów ciężarowych. Skala tego oddziaływania będzie zależna od specyfiki planowanych inwestycji, które determinują zarówno liczbę, jak i typ pojazdów obsługujących dany obiekt, teren. Wzmożony ruch może generować dodatkowe obciążenia dla infrastruktury transportowej oraz potencjalnie wpływać na jakość środowiska, w tym emisję hałasu i zanieczyszczeń powietrza.

Z punktu widzenia ochrony powietrza atmosferycznego, jako korzystne należy ocenić dopuszczenie terenów związanych z odnawialnymi źródłami energii (teren elektrowni słonecznej) w profilach funkcjonalnych części stref planistycznych SO. Odnawialne źródła energii przyczyniają się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń ze źródeł konwencjonalnych.

W projekcie planu ogólnego gminy Czarna uwzględniono występowanie udokumentowanych złóż kopalin. Dla złóż kopalin oraz obszarów i terenów górniczych – wskazano strefy górnictwa (SG).

Eksploatacja w strefie górnictwa i wydobywania (SG) może wiązać się z emisją zanieczyszczeń powietrza, głównie pyłowych i gazowych. Główne źródła emisji to maszyny robocze (koparki, ładowarki, spycharki) oraz transport ciężarowy. Emisje pyłów mineralnych mogą pochodzić zarówno z wywiewania cząstek z wyrobisk i zwałowisk, jak i z tzw. pylenia wtórnego, generowanego przez ruch pojazdów, szczególnie na drogach wywozowych.

Zwiększone zapylenie może występować głównie w okresach długotrwałej, bezdeszczowej pogody. Ze względu na rodzaj kopaliny i technologię wydobywania, nie przewiduje się jednak przekroczenia dopuszczalnych stężeń pyłu w powietrzu. W celu ograniczenia uciążliwości środowiskowych zaleca się stosowanie zraszania dróg oraz transport kruszywa pojazdami wyposażonymi w plandeki.

Wpływ projektu planu ogólnego na warunki klimatyczne, może się przejawiać poprzez emisję zanieczyszczeń, emisję ciepła traconego w procesach technologicznych i ogrzewania budynków, zakłócenie naturalnej równowagi ciepło – wilgotnościowej i radiacyjnej na skutek zwiększonego udziału sztucznego podłoża i tym samym wpływem na klimat w postaci skumulowanej z innymi terenami w skali globalnej.

Jednakże wprowadzenie w życie ustaleń projektu planu ogólnego gminy Wietrzychowice nie powinno powodować istotnego, negatywnego wpływu na lokalne warunki klimatyczne. Mając na względzie potrzebę przeciwdziałania zmianom klimatu i adaptacji do ich skutków, dokument planistyczny przewiduje działania służące zarówno ograniczaniu emisji i negatywnych oddziaływań, jak i wzmacnianiu zdolności adaptacyjnych, w tym:

- Zachowanie i ochrona terenów zielonych, w tym dolin rzecznych, które pełnią funkcję naturalnych buforów klimatycznych,
- Wyznaczenie strefy otwartej (SO), która w naturalny sposób wspiera przewietrzanie terenu i ogranicza nadmierną zabudowę, umożliwiając migrację powietrza;
- Ograniczenie rozpraszania zabudowy oraz preferencja dla zwartego zagospodarowania, co umożliwia efektywniejsze wykorzystanie istniejącej infrastruktury technicznej, zmniejsza zapotrzebowanie na nowe tereny inwestycyjne oraz redukuje emisję zanieczyszczeń z transportu;
- Określenie minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej dla poszczególnych stref planistycznych stanowi instrument kształtowania ładu przestrzennego i ochrony środowiska, sprzyjający infiltracji wód opadowych, ograniczeniu nadmiernej intensywności zabudowy.

8.3 Wody podziemne i powierzchniowe

Projekt planu ogólnego nie zawiera szczegółowych ustaleń w zakresie zaopatrzenia w wodę, jak również odprowadzania ścieków oraz wód opadowych i roztopowych. Zagadnienia te pozostają w kompetencjach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny uwzględniać lokalne warunki środowiskowe oraz zapewniać zgodność z zasadami zrównoważonego gospodarowania zasobami wodnymi.

Chociaż plan ogólny nie przewiduje bezpośrednich regulacji w zakresie ochrony wód, jego struktura przestrzenna może pośrednio przyczyniać się do poprawy stanu wód poprzez ograniczenie ryzyka niekontrolowanej zabudowy i promowanie ładu przestrzennego. Nowa zabudowa, przewidziana w ramach stref planistycznych, będzie wymagała doprowadzenia infrastruktury technicznej – w tym sieci wodociągowej i kanalizacyjnej – co przy zachowaniu szczelności instalacji kanalizacyjnych nie powinno stanowić zagrożenia dla wód gruntowych i powierzchniowych.

Zabudowa terenów oraz zwiększenie udziału nieprzepuszczalnych nawierzchni może jednak lokalnie zaburzyć naturalne warunki infiltracji wód opadowych do warstw wodonośnych, wpływając na obniżenie poziomu wód gruntowych. Efekty te będą bardziej odczuwalne w strefie gospodarczej (SP), natomiast ich skala w strefach SJ, SZ i SU będzie znacząco mniejsza. Nie przewiduje się jednak, aby potencjalne zmiany powodowały znaczące oddziaływanie na wody podziemne i powierzchniowe, zarówno w ujęciu lokalnym, jak i regionalnym.

W celu ograniczenia negatywnego wpływu urbanizacji na zasoby wodne, wskazane jest stosowanie rozwiązań sprzyjających retencji wody w obrębie działek, takich jak nawierzchnie przepuszczalne (np. ażurowe) oraz systemy rozsączania i infiltracji wód opadowych. Tam, gdzie warunki gruntowo-wodne nie pozwalają na rozsączanie, zaleca się magazynowanie wody opadowej w zbiornikach do ponownego wykorzystania.

Realizacja zapisów planu ogólnego wiązać się będzie ze wzrostem poboru wody oraz zwiększeniem ilości ścieków, głównie komunalnych, pochodzących z nowej zabudowy mieszkaniowej oraz obiektów powstałych w strefach usługowych, gospodarczych, gdzie dodatkowo mogą powstawać ścieki o składzie zależnym od profilu działalności.

Projekt planu ogólnego, z uwagi na swój ramowy i strategiczny charakter, nie przewiduje wyodrębniania otulin biologicznych cieków i zbiorników wodnych w formie odrębnych stref planistycznych. Tereny te są najczęściej ujmowane w ramach stref otwartych (SO), a w przypadkach, gdy znajdują się w obrębie stref przeznaczonych do zainwestowania, ich funkcje są uwzględniane w ramach profilu dodatkowego. W zapisach tych przewiduje się możliwość wyznaczenia terenu zieleni naturalnej, terenu lasu oraz teren wód. Szczegółowe rozwiązania przestrzenne, w tym precyzyjne określenie funkcji oraz parametrów zagospodarowania terenów w bezpośrednim sąsiedztwie wód powierzchniowych, będą przedmiotem opracowań planistycznych niższego rzędu, tj. miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy. Projekt planu ogólnego, zgodnie z jego ustawową funkcją, określa kierunkowe przeznaczenie terenów oraz zasady polityki przestrzennej gminy w sposób ogólny, zapewniając jednocześnie podstawy do dalszych, bardziej szczegółowych rozstrzygnięć planistycznych.

W strefie górnictwa i wydobywania (SG), eksploatacja złóż kruszywa może wpływać na lokalne stosunki hydrologiczne i hydrogeologiczne. Nie przewiduje się jednak, aby powodowały znaczące oddziaływanie na wody podziemne i powierzchniowe, ze względu na ograniczoną skalę planowanej eksploatacji, czasowy charakter prowadzenia robót górniczych oraz możliwość skutecznego zastosowania działań minimalizujących wpływ na środowisko wodne.

Wyznaczenie poszczególnych stref planistycznych oraz określenie ich profili funkcjonalnych zostało przeprowadzone z uwzględnieniem istniejących uwarunkowań hydrologicznych i hydrogeologicznych występujących na terenie Gminy Czarna. Kluczowe aspekty związane z gospodarką wodną obejmują następujące kwestie:

- Ujęcia wody i ich strefy bezpośrednie – wyznaczone na terenie Gminy Czarna strefy ochronne ujęć wody, z uwagi na małą powierzchnię ujęć wraz ze strefami bezpośrednimi – poniżej 5000 m², uwzględniono w ramach stref otwartych (SO), z wyjątkiem części ujęć, które ujęto w strefie infrastrukturalnej (3SI), strefie produkcji rolniczej (4SR, 9SR) oraz strefie usługowej (1SU).
- Koncentracja zabudowy została ukierunkowana na obszary o rozwiniętej infrastrukturze technicznej, co sprzyja ochronie jakości wód podziemnych i powierzchniowych. Takie podejście minimalizuje ryzyko rozpraszania zabudowy na obszarach o znaczeniu przyrodniczym i hydrologicznym, umożliwiając zachowanie równowagi między rozwojem przestrzennym a ochroną środowiska wodnego.
- Obszary szczególnego zagrożenia powodzią zostały uwzględnione poprzez wyznaczenie przede wszystkim strefy otwartej (SO). Ze względu na występowanie istniejącej zabudowy, w granicach stref zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie raz na 100 lat (Q1%) i raz na 10 lat (Q10%) wyznaczono również strefy wielofunkcyjne z zabudową zagrodową (SZ) oraz strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ). Do strefy częściowo zainwestowanej w granicach zagrożenia powodzią należy strefa 5SI. Strefy górnictwa (SG), zlokalizowane w dolinie Wisłoki i Potoku Chotowskiego, w przeważającej części również znajdują się w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią.
- Rzeka Wisłoka oraz dwa główne ciekі wodne na terenie gminy – Grabinka i Potok Chotowski – zostały objęte strefą otwartą (SO). Wyznaczenie ich w ramach tej strefy sprzyja ochronie wartości przyrodniczych i hydrologicznych, zachowaniu naturalnych korytarzy ekologicznych oraz ograniczeniu presji inwestycyjnej na tereny wodne.
- Lasy pełniące funkcję wodochronną zlokalizowane są w przeważającej części w strefie otwartej (SO), co sprzyja zachowaniu ich naturalnych funkcji ochronnych i retencyjnych. Jedynie niewielki fragment tych lasów obejmuje strefa infrastrukturalna (3SI).

W związku z pismem Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska o znaku: WOOŚ.410.4.176.2025.AB.9 z dnia 31 grudnia 2025 r., w którym wskazano na konieczność przedstawienia analizy zgodności wyznaczonych w projekcie planu ogólnego stref planistycznych z zakazami obowiązującymi w:

1. w strefie ochronnej ujęcia wody powierzchniowej z rzeki Wisłoki w km 58+180 w miejscowości Dębica (rozporządzenie nr 14/2012 Dyrektora Regionalnego Zarządu

Gospodarki Wodnej w Krakowie z dnia 17 grudnia 2012 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody powierzchniowej z rzeki Wisłoki w miejscowości Dębica, gmina Dębica, powiat dębicki (Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego z 2012 r. poz. 3189 ze zm.).

2. w strefie ochronnej ujęcia wody podziemnej w miejscowości Wola Wielka, ustanowionej rozporządzeniem nr 1/2024 Wojewody Podkarpackiego z dnia 26 stycznia 2024 roku, w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej w miejscowości Wola Wielka, gmina Żyraków i Czarna, powiat dębicki, województwo podkarpackie (Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego z 2024 r., poz. 673 ze zm.).

wyjaśnia się, co następuje:

Należy podkreślić, że plan ogólny gminy – ze względu na swój ogólny, strategiczny charakter – wyznacza jedynie ramy funkcjonalno-przestrzenne, nie precyzując szczegółowych rozwiązań technicznych i parametrów zabudowy. Analiza wyznaczonych stref planistycznych prowadzi do wniosku, że nie pozostają one w sprzeczności z zakazami obowiązującymi w strefach ochrony pośredniej.

W odniesieniu do zakazu, o którym mowa w pkt 10 § 4 rozporządzenia nr 14/2012, tj. zakazu lokalizowania nowych cmentarzy oraz grzebania zwłok zwierzęcych w odległości mniejszej niż 150 m od studni, źródeł i strumieni, przeprowadzono analizę przestrzenną w odniesieniu do wyznaczonej w projekcie planu strefy 8SC (teren cmentarza). Analizę oparto na danych przestrzennych pochodzących z Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k) oraz z bazy GSUD_BDOT500, na podstawie których ustalono lokalizację najbliższych studni, źródeł oraz cieków (strumieni) w otoczeniu strefy 8SC. Przeprowadzona analiza wykazała, że w promieniu 150 m od granic strefy 8SC nie występują studnie, źródła ani strumienie. W konsekwencji strefa 8SC nie łamie zakazu określonym w pkt 10 § 4 rozporządzenia nr 14/2012.

W odniesieniu do zakazów określonych odpowiednio w pkt 12 (dotyczącego wydobywania kopalin) oraz pkt 11 (dotyczącego lokalizowania cmentarzy) rozporządzenia nr 1/2024 należy wskazać, że w granicach strefy ochrony pośredniej nie wyznaczono stref górnictwa (SG) ani stref cmentarzy (SC), przeznaczonych pod lokalizację nowych lub rozbudowę istniejących cmentarzy. Tym samym ustalenia projektu planu ogólnego pozostają w zgodności z ww. zakazami.

Pozostałe zakazy ustanowione w strefach ochrony pośredniej mają charakter szczegółowy i odnoszą się do konkretnych rozwiązań technicznych, technologicznych oraz sposobów zagospodarowania poszczególnych nieruchomości – materii, której plan ogólny z natury rzeczy nie reguluje. Dotyczy to w szczególności zakazów: wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi, rolniczego wykorzystania ścieków, stosowania nawozów naturalnych w postaci płynnej, lokalizowania magazynów substancji niebezpiecznych, urządzania parkingów bez uszczelnionej nawierzchni, mycia pojazdów bez bezodpływowych zbiorników na ścieki czy lokalizowania nowych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Weryfikacja zgodności z tymi zakazami nastąpi na dalszym etapie planowania przestrzennego – w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, które jako akty prawa miejscowego będą mogły wprowadzić konkretne nakazy, zakazy i ograniczenia dostosowane do specyfiki poszczególnych terenów, a

każdorazowa realizacja inwestycji będzie podlegała ocenie w ramach właściwych procedur administracyjnych, w tym postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko.

Analizowany projekt dokumentu nie wprowadza ustaleń, które mogłyby skutkować nieosiągnięciem celów środowiskowych jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) i jednolitych części wód podziemnych (JCWPd), ani powodować negatywnego wpływu na ich stan jakościowy lub ilościowy. Ustalenia Planu Ogólnego mają charakter kierunkowy i nie zawierają szczegółowych regulacji odnoszących się bezpośrednio do zasad ochrony wód powierzchniowych i podziemnych. Pomimo braku takich szczegółowych zapisów, plan poprzez właściwe kształtowanie struktury przestrzennej i wyznaczanie odpowiednich funkcji terenów w sposób pośredni sprzyja ochronie zasobów wodnych. Regulacja gospodarki przestrzennej ogranicza ryzyko chaotycznej, rozproszonej zabudowy oraz niekontrolowanego uszczelniania powierzchni między innymi poprzez wskazanie minimalnej powierzchni biologicznie czynnej.

Kluczowe znaczenie dla skutecznej ochrony wód będzie jednak miało opracowanie i realizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które – na poziomie szczegółowym – powinny uwzględniać lokalne uwarunkowania hydrologiczne i hydrogeologiczne, obszary szczególnej ochrony wód. Uwzględnienie tych aspektów umożliwi precyzyjne określenie zasad gospodarowania przestrzenią w sposób zapewniający ochronę ilościową i jakościową zasobów wodnych, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

W ostatnim okresie obserwuje się znaczny wzrost liczby wniosków o wydanie decyzji o warunkach zabudowy (WZ), co wynika z faktu, iż w niedługim czasie planowane jest uchwalenie Planów Ogólnych, które wprowadzą nowe zasady kształtowania i porządkowania przestrzeni. Dokumenty te stanowią narzędzie ograniczające rozproszoną zabudowę, sprzyjając koncentracji funkcji osadniczych oraz racjonalnemu wykorzystaniu istniejącej infrastruktury technicznej.

Po przyjęciu Planu Ogólnego gmina uzyska podstawę do opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP), które będą musiały zachować zgodność z jego ustaleniami. W konsekwencji, uchwalenie nowych planów miejscowych spowoduje utratę mocy decyzji o warunkach zabudowy niezgodnych z przyjętym modelem zagospodarowania przestrzennego oraz ze strefami funkcjonalnymi określonymi w Planie Ogólnym.

Na etapie sporządzania Planu Ogólnego nie analizuje się indywidualnych decyzji o warunkach zabudowy, gdyż ich uwzględnienie prowadziłoby do utrwalenia chaosu przestrzennego oraz utraty spójności systemu planistycznego. Celem Planu Ogólnego jest uporządkowanie struktury przestrzennej gminy, przy jednoczesnym zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju i ochrony zasobów środowiska, w tym wód powierzchniowych i podziemnych.

Ograniczenie rozproszonej zabudowy ma kluczowe znaczenie dla ochrony zasobów wodnych, gdyż minimalizuje presję antropogeniczną na obszary o wysokiej infiltracji, ogranicza zjawisko uszczelniania powierzchni terenu oraz zmniejsza ryzyko niekontrolowanego odprowadzania ścieków. Koncentracja zabudowy w wyznaczonych strefach umożliwia efektywne planowanie systemów kanalizacyjnych i retencyjnych, co przekłada się na poprawę jakości wód i stabilizację stosunków wodnych w zlewni.

W tym kontekście uchwalenie Planu Ogólnego oraz zgodnych z nim planów miejscowych będzie stanowić istotny krok w kierunku zrównoważonego gospodarowania przestrzenią, które sprzyja zarówno ładowi przestrzennemu, jak i długofalowej ochronie zasobów wodnych.

8.4 Zasoby przyrodnicze i poziom różnorodności biologicznej

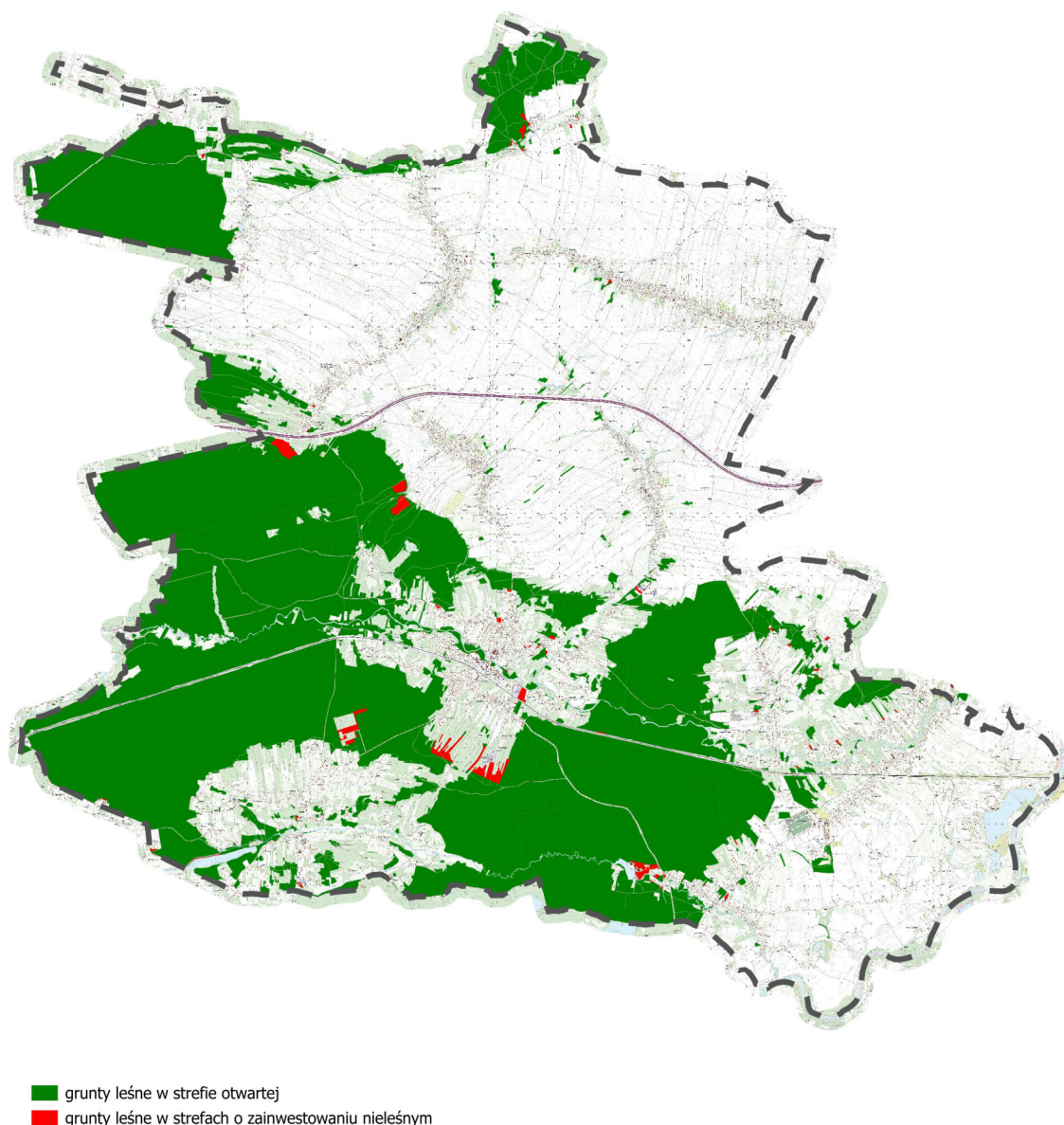
Ustalenia planu ogólnego poprzez wskazanie stref planistycznych, w których dopuszczono tereny inwestycyjne, przyczyniają się do zmniejszenia powierzchni biologicznie czynnej. Zmiany te mają zazwyczaj charakter punktowy i wynikają głównie z realizacji obiektów budowlanych oraz budowy nowych ciągów komunikacyjnych. Kluczowe jest jednak to, że tereny inwestycyjne zostały zaplanowane przede wszystkim w oparciu o istniejącą zabudowę oraz niezainwestowane luki w jej strukturze.

Wprowadzenie nowych inwestycji będzie skutkowało zmianą składu gatunkowego flory i fauny. Obszary dotychczas niezabudowane, charakteryzujące się obecnością gatunków typowych dla terenów otwartych i zadrzewionych, zostaną przekształcone w zieleń urządzoną (np. trawniki, nasadzenia krzewów, drzew ozdobnych, roślin rabatowych, często z udziałem gatunków obcego pochodzenia). Zmianie ulegnie również fauna – gatunki zwierząt wykorzystujące dotąd te obszary jako miejsca żerowania lub migracji mogą opuścić te tereny, co należy traktować jako oddziaływanie wtórne, długoterminowe i lokalne.

Należy jednak zaznaczyć, że nie przewiduje się wystąpienia znaczących oddziaływań na środowisko przyrodnicze, ponieważ wyznaczone strefy planistyczne obejmują głównie tereny zabudowane oraz przylegające do nich obszary niezainwestowane. Projekt planu ogólnego promuje koncentrację zabudowy, ograniczając tym samym jej rozpraszanie, co stanowi działanie zgodne z zasadą racjonalnego kształtowania przestrzeni i łagodzenia presji inwestycyjnej na tereny o wyższej wartości przyrodniczej.

Lasy zajmują 36% powierzchni gminy, co odpowiada 5319,23 ha. Grunty leśne skoncentrowane są głównie w południowej części gminy, a także stanowią zwarty kompleks w północno-zachodniej części gminy. Projekt planu ogólnego skutkuje przeznaczeniem części gruntów leśnych pod inną strefę niż strefa otwarta. Łącznie 53,30 ha znajduje się w strefach z podstawowym profilem funkcjonalnym nieleśnego zainwestowania różnego rodzaju. Lasy o funkcji ochronnej zlokalizowane są w przeważającej części w strefie otwartej (SO), natomiast jedynie ich niewielki fragment znajduje się w strefie infrastrukturalnej (3SI). Jednocześnie dla 5265,57 ha, co stanowi 98,99% powierzchni lasów w gminie Czarna, utrzymano funkcję leśną poprzez ich wskazanie w strefie otwartej (SO).

Dla każdej ze stref, w granicach której znajdują się grunty leśne (w tym lasy ochronne) jako dodatkowy profil funkcjonalny dodano „teren lasu”, co umożliwi na etapie sporządzania planu miejscowego lub wydawania decyzji o warunkach zabudowy określić przeznaczenie i sposób zagospodarowania, w tym również możliwe będzie utrzymanie terenu lasu.

Ryc. 12. Części stref związanych z nieleśnym zainwestowaniem wyznaczonym na gruntach leśnych, **zielonym kolorem** oznaczono grunty leśne Ls, **czerwonym kolorem** oznaczono strefy związane z nieleśnym zainwestowaniem.

źródło: Uzasadnienie do planu ogólnego Gminy Wietrzychowice

W granicach obszaru Natura 2000 „Dolna Wisłoka z Dopływami” zaproponowano zróżnicowane strefy planistyczne, uwzględniające zarówno uwarunkowania środowiskowe, jak i ustalenia obowiązujących dokumentów planistycznych oraz aktualny sposób zagospodarowania terenu. Przeważającą część obszaru objęto strefą otwartą (SO), co sprzyja zachowaniu jego naturalnego charakteru i walorów przyrodniczych.

Niewielki fragment strefy 11SG zlokalizowany jest w granicach obszaru Natura 2000. Wyznaczenie stref SG częściowo w granicach obszaru Natura 2000 odzwierciedla występowanie udokumentowanych złóż kruszyw naturalnych. Jednocześnie należy podkreślić, że położenie tych terenów w granicach obszaru chronionego może w praktyce ograniczać lub uniemożliwiać prowadzenie działalności wydobywczej. W ramach tzw. profilu podstawowego stref SG przypisano

im funkcję działalności górniczej i wydobywczej, natomiast w profilu dodatkowym wskazano dopuszczalne formy uzupełniającego zagospodarowania, obejmujące m.in. tereny zieleni naturalnej, lasów oraz wód powierzchniowych. W związku z powyższym, prawdopodobne jest utrzymanie dotychczasowego sposobu użytkowania tych terenów, w tym jako obszarów zieleni naturalnej, zgodnie z funkcjami dopuszczonymi w ramach profilu dodatkowego. Alternatywnie, zasadne może być rozważenie zmiany stref SG, położonych w granicach obszaru Natura 2000, na strefę otwartą (SO) — pełniącą funkcję zabezpieczającą potencjalne zasoby surowcowe przy równoczesnym poszanowaniu uwarunkowań środowiskowych.

Na kolejnych etapach procesu planowania przestrzennego, w szczególności podczas opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, konieczne będzie bezwzględne przestrzeganie obowiązujących przepisów prawa oraz ograniczeń wynikających z ochronnego statusu obszaru Natura 2000.

Dla Rezerwatu Przyrody „Torfy” została wyodrębniona osobna strefa planistyczna 45SO (strefa otwarta) w której – poza podstawowym przeznaczeniem – nie określono profili dodatkowych. Takie przyporządkowanie jest w pełni adekwatne do charakteru i funkcji tego obszaru, gdyż zapewnia skuteczną ochronę jego wartości przyrodniczych.

W obszarze przebiegu korytarzy ekologicznych Dolina Wisły – Pogórze Ciężkowickie (KPd-5B) oraz korytarza Pogórze Strzyżowskie nie zidentyfikowano stref inwestycyjnych, które mogłyby prowadzić do ich istotnego zawężenia lub przerwania ich ciągłości ekologicznej.

Tereny objęte strefami pod zabudowę mieszkaniową, gospodarczą, usługową, to w przeważającej mierze grunty rolnicze o niskiej wartości przyrodniczej. Ich przekształcenie pod zabudowę nie skutkuje zatem znaczącą utratą cennych siedlisk przyrodniczych.

Wyznaczone w projekcie planu ogólnego strefy planistyczne porządkują strukturę przestrzenną gminy, ograniczając rozprzestrzenianie się zabudowy na obszary pełniące istotne funkcje przyrodnicze. Z punktu widzenia ochrony różnorodności biologicznej, w tym siedlisk fauny i flory, takie podejście jest korzystne, gdyż minimalizuje presję inwestycyjną na tereny cenne przyrodniczo oraz sprzyja zachowaniu integralności lokalnych ekosystemów. Strategia ta wspiera również realizację zasad zrównoważonego rozwoju poprzez koncentrację zabudowy w obszarach już przekształconych antropogenicznie.

8.5 Krajobraz

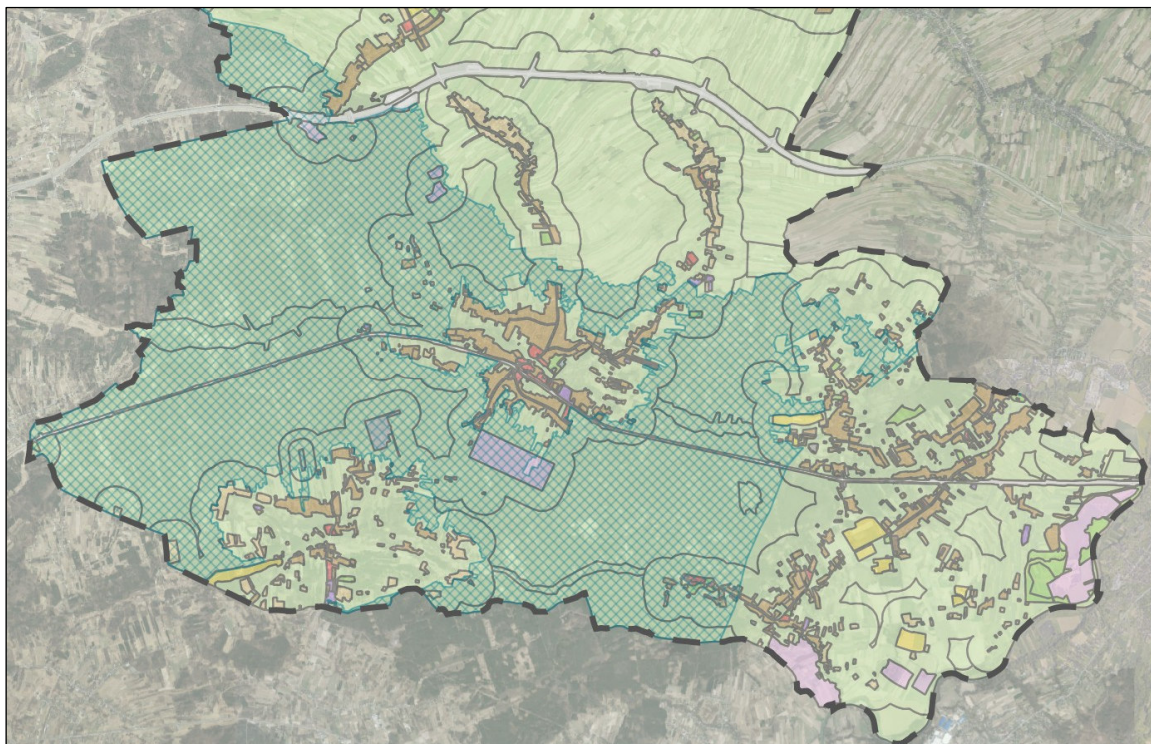
Projekt planu ogólnego gminy nie zawiera szczegółowych ustaleń dotyczących ochrony i kształtowania krajobrazu, co wynika z jego ramowego charakteru. Kwestie te zostaną doprecyzowane na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w których zostaną określone zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, a także sposoby ich kształtowania zgodnie z lokalnymi uwarunkowaniami.

W granicach wyznaczonych w planie ogólnym stref planistycznych dopuszczono lokalizację terenów inwestycyjnych, obejmujących zarówno obszary już zagospodarowane, jak i niezabudowane, przeznaczone pod potencjalną zabudowę. Wyznaczenie tych stref oparto na kompleksowej analizie przestrzennej i środowiskowej, uwzględniającej istniejące zagospodarowanie

terenu, obowiązujące akty planistyczne, zgłoszone wnioski interesariuszy oraz uwarunkowania przyrodnicze gminy. W szczególności brano pod uwagę rozmieszczenie obszarowych form ochrony przyrody, przebieg korytarzy ekologicznych, lokalizację użytków rolnych i gruntów leśnych, a także zalecenia i rekomendacje zawarte w audycie krajobrazowym województwa podkarpackiego. Takie podejście zapewnia racjonalne gospodarowanie przestrzenią z uwzględnieniem wartości krajobrazowych.

W wyniku realizacji nowych inwestycji w strefach do tego dedykowanych, krajobraz będzie podlegał stopniowym przekształceniom. W celu ograniczenia negatywnych skutków tych zmian oraz zapewnienia harmonijnego kształtowania przestrzeni, istotne jest wprowadzenie w strefach planistycznych (z wyłączeniem stref SG, SK i SO z wyjątkiem 1SO i 13SO) wymogu minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej. Wskaźnik ten pozwala na zachowanie elementów zieleni co ogranicza negatywne skutki urbanizacji i sprzyja zrównoważonemu kształtowaniu środowiska przestrzennego.

Zgodnie z przyjętym Audytu Krajobrazowego Województwa Podkarpackiego, na obszarze gminy Czarna nie wyznaczono krajobrazów priorytetowych. Jednakże, w oparciu o art. 38a ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, wyodrębniono krajobraz oznaczony kodem 18-512.43-02, obejmujący tereny leśne z przewagą siedlisk borowych. W granicach tego krajobrazu zaproponowano zróżnicowane strefy planistyczne, odzwierciedlające zarówno uwarunkowania środowiskowe, jak i ustalenia obowiązujących dokumentów planistycznych oraz istniejący sposób zagospodarowania terenu. Przeważającą część obszaru objęto strefą otwartą (SO), co sprzyja zachowaniu jego leśnego i przyrodniczego charakteru. W audycie krajobrazowym nie wskazano istotnych zagrożeń dla zachowania tego typu krajobrazu. W tabeli nr 10 przedstawiono rekomendacje i wnioski dotyczące jego ochrony i kształtowania, które zostały uwzględnione przy delimitacji stref funkcjonalnych w projekcie Planu Ogólnego.

Ryc. 13. Krajobraz oznaczony kodem 18-512.43-02, przedstawiony na tle projektu Planu Ogólnego Gminy Czarna. Obszar krajobrazu został zaznaczony szrafem w postaci niebieskiej kratki.

źródło: Audyt Krajobrazowy Województwa Podkarpackiego i Projekt POG.

Tab. 10. Rekomendacje i wnioski do krajobrazu o którym mowa w art. 38A ust.3 pkt 2 ustawy z dnia 27 marca 2003. O planowaniu przestrzennym.

AUDYT KRAJOBRAZOWY WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO					REKOMENDACJE I WNIOSKI DO KRAJOBRAZU, O KTÓRYM MOWA W ART. 38A UST. 3 PKT 2 USTAWY Z DNIA 27 MARCA 2003 R. O PLANOWANIU PRZESTRZENNYM
ID_161; Kod krajobrazu: 18-512.43-02, podtyp: 3a					
Rekomendacje i wnioski dotyczące kierunków i zasad kształtowania zabudowy, zagospodarowania i użytkowania terenów, adekwatnie do charakterystyki, wartości i zagrożeń zidentyfikowanych, dla możliwości zachowania wartości danego krajobrazu	Rekomendacje w zakresie zadań mających na celu zachowanie dotychczasowego stanu lub doprowadzenie do stanu pożądanego, adekwatnie do charakterystyki, wartości i zagrożeń zidentyfikowanych, dla możliwości zachowania wartości danego krajobrazu, w zakresie:				
	1. Rozpoczęcia, kontynuacji lub zaniechania różnych form gospodarowania terenem, w tym działalności rolniczej, leśnej oraz gospodarki wodnej	2. Zabiegów renaturalizacyjnych oraz zabiegów odnowy obiektów kultury materialnej	3. Koordynacji działań podejmowanych dla osiągnięcia celów występujących na danym obszarze objętym formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, oraz form ochrony zabytków, o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	4. Konieczności podejmowania działań mających na celu utrzymanie dotychczasowej funkcji danego krajobrazu, w tym funkcji korzyści ekologicznych	Rekomendacje i wnioski dotyczące form ochrony przyrody oraz zabytków, w tym wskazania obszarów, które powinny zostać objęte ochroną, bądź wymagają pogłębionej analizy zasadności ich dalszej ochrony
– Ograniczanie zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne. – Prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej. – Realizacja zadań ochronnych na obszarze rezerwatu przyrody Torfy. – Wykorzystanie walorów krajobrazowych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji z poszanowaniem jakości krajobrazu. – Możliwość realizowania inwestycji celu publicznego z uwzględnieniem walorów przyrodniczych, kulturowych i estetyczno-widokowych krajobrazu. – Ochrona jakości krajobrazu w przypadku modernizacji istniejącej i realizacji nowej infrastruktury technicznej. – Współpraca samorządów i podejmowanie działań zwiększających wiedzę i świadomość mieszkańców oraz pracowników jst w zakresie utrzymania i ochrony zasobów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.	– Zachowanie/utrzymanie obecnego charakteru krajobrazu. – Prowadzenie racjonalnej i zrównoważonej gospodarki leśnej. – Zapobieganie fragmentacji kompleksów leśnych i ochrona różnorodności biologicznej. – Utrzymanie terenów podmokłych.	– Eliminowanie gatunków obcych i inwazyjnych stanowiących zagrożenie dla zbiorowisk leśnych. – Utrzymanie/przywracanie do właściwego stanu ochrony chronionych gatunków siedlisk przyrodniczych, chronionych gatunków roślin, grzybów, zwierząt i ich siedlisk. – Utrzymanie/przywracanie terenów podmokłych, zabagnionych, młak, torfowisk, jako terenów ważnych dla gatunków i siedlisk zależnych od wód. – Maksymalne ograniczenie prowadzenia odwadniania gruntów podmokłych, zabagnionych. – Ochrona ekosystemów leśnych przed inwazją szkodliwych owadów i grzybowych chorób infekcyjnych czy szkodami abiotycznymi o charakterze kłeskowym.	– Realizacja wszelkich przedsięwzięć w sposób niepowodujący znaczących oddziaływań dla celów i przedmiotów ochrony ustanowionych dla poszczególnych obszarów objętych ochroną. – Integracja działań podejmowanych przez różne instytucje odpowiedzialne za ochronę przyrody, zabytków oraz planowanie przestrzenne, oparta na współpracy, komunikacji, wymianie informacji i wiedzy oraz monitoringu wypracowanych wspólnie działań.	– Zachowanie powiązań między istniejącymi siedliskami w celu ochrony bioróżnorodności. – Ochrona obszarów o korzystnych warunkach dla bytowania i migracji zwierząt.	

źródło: Audyt Krajobrazowy Województwa Podkarpackiego.

W oparciu o przyjęte ustalenia, projekt planu ogólnego nie przewiduje istotnych negatywnych oddziaływań na krajobraz. Wyznaczone strefy planistyczne porządkują strukturę przestrzenną gminy, sprzyjając ograniczeniu niekontrolowanej ekspansji zabudowy. Tym samym przyczyniają się do ochrony obszarów o wysokich wartościach krajobrazowych.

8.6 Hałas, vibracje oraz promieniowanie elektromagnetyczne

Należy pamiętać, iż prawo ochrony środowiska traktuje hałas, jako jedno z zanieczyszczeń środowiska i w związku z tym, poddaje go takim samym zasadom i obowiązkom jak w przypadku innych zanieczyszczeń. Bardzo często problem hałasu jest bagatelizowany, a jednocześnie badania naukowe wykazują, że dla przeciętnego człowieka hałas jest kilkakrotnie bardziej dokuczliwy niż np. zanieczyszczenie powietrza.

Dopuszczalne wartości poziomu hałasu określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca, 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

W obrębie stref wielofunkcyjnych z zabudową jednorodzinną, zagrodową i wielorodzinną (SJ, SZ, SW) realizacja nowych inwestycji wiąże się z czasowym wzrostem poziomu hałasu, wynikającym z pracy maszyn i urządzeń budowlanych oraz transportu materiałów. Oddziaływania te będą miały charakter przejściowy i występować będą głównie w porze dziennej. Po zakończeniu prac budowlanych emisja hałasu może być związana z codziennym użytkowaniem nowych obiektów – przebywaniem ludzi oraz wzmożonym ruchem pojazdów w ich otoczeniu. Nie przewiduje się jednak istotnego wzrostu hałasu na terenach objętych ochroną akustyczną, ponieważ wyznaczone w planie ogólnym strefy planistyczne obejmują głównie obszary już zabudowane oraz przylegające do nich tereny niezainwestowane, co ogranicza ryzyko przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu.

Hałas związany z działalnością górniczą, (strefa SG) ma zasięg lokalny i skupia się w obrębie miejsc prowadzenia prac a także wzdłuż dróg technologicznych i dróg wywozu kruszywa poza teren obszaru górniczego. Źródłami hałasu będą maszyny i urządzenia służące do zdejmowania nadkładu, wydobywania kruszywa, przetwarzania kruszywa oraz środki transportu.

Prowadzący działalność ma obowiązek dotrzymywać dopuszczalnych poziomów hałasu na terenach chronionych akustycznie. W razie potrzeby należy zastosować rozwiązania techniczne lub technologiczne takie jak ekrany, nasypy, kontrola stanu technicznego maszyn.

Potencjalnym źródłem oddziaływań akustycznych mogą być również przyszłe inwestycje realizowane w wyznaczonych strefach SP, SR, SU. W zależności od charakteru przedsięwzięcia, emisja hałasu może wynikać m.in. z pracy urządzeń produkcyjnych, systemów wentylacyjnych czy ruchu pojazdów, w tym samochodów dostawczych i ciężarowych.

W przypadku obiektów produkcyjnych, których lokalizacja jest możliwa w ramach profilu podstawowego strefy SP, natężenie hałasu może być podwyższone i oddziaływać na tereny sąsiednie, w tym obszary objęte ochroną akustyczną.

Działalność usługowa prowadzona w ramach profilu podstawowego strefy SU, a także w innych strefach, gdzie dopuszczono funkcję usługową w ramach profilu podstawowego lub dodatkowego, może generować hałas związany z obsługą klientów, ruchem pojazdów czy

eksploatacją obiektów. Skala oddziaływania będzie uzależniona zarówno od rodzaju i wielkości inwestycji, jak i od zastosowanych rozwiązań ograniczających emisję hałasu.

Na etapie opracowywania planu ogólnego brak jest możliwości jednoznacznej oceny wpływu tych inwestycji na klimat akustyczny, z uwagi na brak szczegółowych danych dotyczących rodzaju, skali i parametrów technicznych planowanych przedsięwzięć. Analiza ewentualnych oddziaływań będzie możliwa na dalszych etapach planowania, w szczególności podczas sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub w procedurze uzyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

W celu ograniczenia potencjalnych oddziaływań akustycznych oraz poprawy jakości środowiska przestrzennego, zaleca się wprowadzanie zielonych stref buforowych pomiędzy terenami zabudowy mieszkaniowej a obszarami usługowymi lub produkcyjnymi. Efektywnym rozwiązaniem są pasy zieleni izolacyjnej złożone z gatunków zimozielonych, które stanowią trwałą barierę akustyczną i wizualną.

Należy podkreślić, że przedsięwzięcia kwalifikowane jako mogące znacząco oddziaływać na środowisko, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. z 2019 r., poz. 1839 z późn. zm.), podlegają obowiązkowi przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na środowisko (OOS) w ramach uzyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W przypadku przedsięwzięć z tzw. katalogu fakultatywnego (z grupy II), organ właściwy może odstąpić od przeprowadzenia OOS, jeśli na podstawie analizy karty informacyjnej przedsięwzięcia (KIP) uzna, że inwestycja nie będzie powodować znaczącego oddziaływania na środowisko. W ramach raportu oddziaływania na środowisko dokonuje się szczegółowej analizy m.in. zakresu i skali wpływu planowanej inwestycji na klimat akustyczny, a także zgodności z przepisami prawa ochrony środowiska. W przypadku stwierdzenia potencjalnie istotnych negatywnych skutków, raport powinien zawierać propozycje działań minimalizujących lub eliminujących te oddziaływania.

W odniesieniu do urządzeń fotowoltaicznych, których lokalizacja została dopuszczona w części stref planistycznych w planie ogólnym, należy wskazać, że proces wytwarzania energii elektrycznej z wykorzystaniem promieniowania słonecznego nie wiąże się z emisją hałasu do środowiska. Instalacje fotowoltaiczne charakteryzują się bezemisyjnym i bezgłośnym trybem pracy, co oznacza, że ich eksploatacja nie generuje uciążliwości akustycznych, nawet w przypadku instalacji wielkopowierzchniowych. W konsekwencji, funkcjonowanie takich urządzeń nie wpływa negatywnie na klimat akustyczny otoczenia.

Dopuszczalne wartości parametrów fizycznych pól elektromagnetycznych zostały określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Projekt planu ogólnego gminy nie przewiduje lokalizacji konkretnych inwestycji mogących generować pola elektromagnetyczne (PEM). Dokument ten określa jedynie strukturę przestrzenną gminy w postaci katalogu stref planistycznych wraz z przypisanymi im profilami funkcjonalnymi. W profilu funkcjonalnym stref planistycznych dopuszczono m.in. tereny infrastruktury technicznej, które mogą być potencjalnym źródłem promieniowania elektromagnetycznego. Na obecnym etapie, biorąc

pod uwagę szczegółowość ocenianego dokumentu, nie można jednoznacznie wskazać jaki rodzaj inwestycji zostanie dopuszczony w ramach wskazanych terenów infrastruktury technicznej. Kwestia ta wymaga doprecyzowania na etapie sporządzania planów miejscowych. Znajomość rodzajów potencjalnych przedsięwzięć oraz ich skala, da podstawę do dalszej oceny oddziaływania na środowisko, w tym ludzi.

8.7 Zdrowie i warunki życia ludzi

Ze względu na ogólny charakter projektu planu ogólnego gminy Czarna, który koncentruje się na strefowaniu przestrzennym oraz określeniu nieprzekraczalnych warunków realizacji inwestycji wyłącznie w zakresie parametrów i wskaźników urbanistycznych, przeprowadzenie szczegółowej analizy potencjalnych zagrożeń dla zdrowia i bezpieczeństwa ludzi na tym etapie planowania jest trudne. Plan ogólny stanowi jednak podstawę do dalszego, bardziej szczegółowego planowania na poziomie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w ramach których możliwe będzie precyzyjniejsze odniesienie się do potencjalnych oddziaływań inwestycji na zdrowie oraz warunki życia mieszkańców.

Dla wszystkich cmentarzy zlokalizowanych na terenie gminy wyznaczono strefę cmentarzy (SC), obejmując zarówno cmentarze czynne, jak i nieczynne. Na obszarze gminy znajduje się siedem cmentarzy parafialnych lub komunalnych czynnych (strefy: 2SC, 3SC, 4SC, 5SC, 6SC, 7SC, 8SC) oraz trzy cmentarze wojenne, w tym:

- cmentarz wojenny nr 243 Stara Jastrzębka – cmentarz nieczynny (1SC),
- cmentarz z I wojny światowej nr 241 Róża – cmentarz nieczynny (9SC),
- cmentarz wojenny nr 240, zlokalizowany w granicach strefy 4SC, obejmującej również cmentarz czynny.

Dla 1 cmentarza - strefa 8SC przewidziano rozbudowę i wskazano strefę większą niż istniejący teren cmentarny.

Cmentarze mogą oddziaływać na środowisko, m.in. w zakresie wpływu na wody powierzchniowe i podziemne oraz środowisko glebowe. Ze względu jednak na obowiązujące przepisy regulujące ich lokalizację, a także niewielką skalę wyznaczonej strefy, ich funkcjonowanie nie powinno generować istotnej presji środowiskowej. Jednakże, na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu przeznaczonego pod rozbudowę cmentarza, konieczne będzie sporządzenie opinii geotechnicznej, opartej na wynikach badań podłoża gruntowego. Działanie to ma na celu weryfikację zgodności planowanej lokalizacji z obowiązującymi przepisami, rozporządzeniem Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze (Dz.U. Nr 52, poz. 315). Ponadto zgodnie z treścią § 3 ust. 1 ww. rozporządzenia odległość cmentarza od zabudowań mieszkalnych, od zakładów produkujących artykuły żywności, zakładów żywienia zbiorowego bądź zakładów przechowujących artykuły żywności oraz studzien, źródeł i strumieni, służących do czerpania wody do picia i potrzeb gospodarczych, powinna wynosić co najmniej 150 m; odległość ta może być zmniejszona do 50 m pod warunkiem, że teren w granicach

od 50 do 150 m odległości od cmentarza posiada sieć wodociągową i wszystkie budynki korzystające z wody są do tej sieci podłączone.

W uzasadnieniu do projektu Planu Ogólnego wskazano, że przy wyznaczaniu granic stref wielofunkcyjnych SJ i SZ uwzględniono brak możliwości realizacji nowej zabudowy mieszkaniowej w pasie izolującym teren cmentarny 50 m. Na etapie sporządzania planu miejscowego nastąpi sprecyzowanie warunków i określenie zakazów w zabudowie.

W związku z pismem Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska o znaku: WOOŚ.410.4.176.2025.AB.9 z dnia 31 grudnia 2025 r., w którym wskazano na konieczność przedstawienia dla strefy 8SC – analizy wykazującej, iż planowane poszerzenie cmentarza nie pozostają w sprzeczności z wymogami § 2 ust. 1 pkt 1 i 2 Rozporządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze (Dz. U. z 1959 r. Nr 52, poz. 315), wyjaśnia się, co następuje.

Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 1 ww. rozporządzenia, teren przeznaczony pod cmentarz powinien charakteryzować się odpowiednimi warunkami gruntowymi, obejmującymi w szczególności: rodzaj i strukturę gruntu, stopień zawilgocenia, zawartość węgla wapnia oraz odczyn (stopień kwasowości). Ponadto, w myśl § 2 ust. 1 pkt 2, niezbędne jest rozpoznanie stosunków wodnych, w tym kierunków spływu wód powierzchniowych, głębokości i zmienności poziomu wód gruntowych oraz kierunku ich spadku.

Gmina nie dysponuje opinią geotechniczną ani dokumentacją badań podłoża gruntowego dla terenu objętego projektowanym poszerzeniem cmentarza w strefie 8SC, która pozwoliłaby w sposób jednoznaczny i miarodajny scharakteryzować wskazane wyżej parametry. Dostępne mapy hydrogeologiczne, przedstawiające kierunki przepływu wód podziemnych, mają charakter poglądowy i cechują się wysokim stopniem generalizacji. W konsekwencji nie mogą one stanowić wystarczająco precyzyjnej i wiarygodnej podstawy do oceny spełnienia wymogów określonych w Rozporządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze (Dz. U. z 1959 r. Nr 52, poz. 315).

Na podstawie dostępnych materiałów o charakterze ogólnym można jedynie w sposób orientacyjny wskazać, że kierunek spływu wód podziemnych odbywa się w stronę najbliższego cieku wodnego. Ustalenie to ma jednak charakter wstępny i wymaga weryfikacji w drodze szczegółowych badań terenowych.

Należy podkreślić, że dla inwestycji tego rodzaju, wymagających precyzyjnej oceny warunków gruntowo-wodnych, standardem jest sporządzenie opinii geotechnicznej poprzedzonej wykonaniem badań terenowych, w tym odwiertów badawczych oraz analiz laboratoryjnych próbek gruntu. Dla terenu objętego strefą 8SC takich badań dotychczas nie przeprowadzono, wobec czego brak jest podstaw do sporządzenia szczegółowej i rzetelnej analizy w zakresie parametrów wskazanych w § 2 ust. 1 pkt 1 i 2 ww. rozporządzenia.

Jednocześnie należy zaznaczyć, że wyznaczenie strefy 8SC w projekcie planu ogólnego nie przesądza jej ostatecznym i bezwarunkowym przeznaczeniu pod funkcję cmentarną. Strefa, poza profilami podstawowymi, obejmuje również profile dodatkowe, które umożliwią – na dalszych

etapach procedury planistycznej – doprecyzowanie sposobu zagospodarowania terenu w oparciu o wyniki niezbędnych badań specjalistycznych - badań geotechnicznych.

Ocena spełnienia wymogów rozporządzenia z 1959 r. nastąpi zatem na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, który jako instrument szczegółowy – w przeciwieństwie do planu ogólnego – umożliwi oparcie rozstrzygnięcia o wyniki dedykowanej opinii geotechnicznej.

Dopiero po sporządzeniu wymaganej opinii geotechnicznej, obejmującej badania terenowe i analizy laboratoryjne w zakresie parametrów gruntowo-wodnych, możliwe będzie jednoznaczne ustalenie, czy wskazany teren spełnia warunki dopuszczające jego przeznaczenie pod funkcję cmentarną. W przypadku stwierdzenia, iż teren nie spełnia wymogów określonych w Rozporządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze (Dz. U. z 1959 r. Nr 52, poz. 315), zasadne będzie rozważenie alternatywnych sposobów zagospodarowania przewidzianych w profilach podstawowych i dodatkowych stref 8SC.

Na terenie Gminy Czarna występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią od rzek: Wisłoki i Grabinki, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%) oraz obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%). W obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, występuje istniejąca zabudowa. Są to prawdopodobnie obiekty, które były zrealizowane przed opracowaniem map zagrożenia powodziowego. Na terenie gminy nie występują wały przeciwpowodziowe. W projekcie Planu Ogólnego Gminy Czarna obszary szczególnego zagrożenia powodzią zostały uwzględnione poprzez wyznaczenie przede wszystkim strefy otwartej (SO). Jednocześnie, ze względu na występowanie istniejącej zabudowy, w granicach tych obszarów znajdują się również strefy wielofunkcyjne z zabudową zagrodową (SZ) oraz strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ). Do strefy częściowo zainwestowanej w granicach zagrożenia powodzią należą ponadto strefa 5SI oraz strefy górnictwa (SG), zlokalizowane w dolinie Wisłoki i Potoku Chotowskiego.

W ramach Systemu Osłony Przeciwsuwiskowej (SOPO) na terenie gminy Czarna zarejestrowano dwa osuwiska aktywne, jedno osuwisko okresowo aktywne oraz dwa osuwiska nieaktywne. Osuwiska aktywne zlokalizowane są na skarpach przykorytowych potoków Chotowskiego i Czarnianki, poza terenami zabudowanymi. Na terenie gminy Czarna nie zidentyfikowano natomiast żadnych obszarów zagrożonych występowaniem ruchów masowych. Obszary występowania osuwisk uwzględniono w projekcie Planu Ogólnego poprzez uwzględnienie ich w strefach otwartych (SO), co stanowi najbardziej racjonalny sposób zagospodarowania ograniczając tym samym potencjalne strat materialne i zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi.

Przyjęcie planu ogólnego gminy stanowi istotny instrument zarządzania rozwojem przestrzennym, który wywiera pozytywny wpływ na dobrostan społeczności lokalnej oraz redukuje potencjalne konflikty społeczne. Dzięki uporządkowaniu ładu przestrzennego, plan ogólny zapewnia logiczną i spójną strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy, co sprzyja harmonijnemu rozwojowi terenów zurbanizowanych oraz jednocześnie chroni obszary o wysokich walorach przyrodniczych.

Jedną z głównych korzyści wynikających z wdrożenia planu ogólnego jest zwiększenie przewidywalności w zakresie lokalizacji i charakteru przyszłych inwestycji. Zdefiniowane zasady zagospodarowania przestrzeni minimalizują ryzyko występowania niepożądanych zjawisk, takich jak sytuowanie obiektów o funkcjach uciążliwych w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej. Tego typu działania planistyczne przyczyniają się do ochrony jakości życia mieszkańców.

W kontekście zrównoważonego rozwoju, plan ogólny pełni funkcję narzędzia wspierającego racjonalne gospodarowanie przestrzenią, uwzględniającego zarówno potrzeby społeczne, jak i środowiskowe. Ograniczenie niekontrolowanego rozprzestrzeniania się zabudowy, wpływa pozytywnie na efektywność wykorzystania istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej, zmniejsza koszty jej rozbudowy oraz ogranicza fragmentację krajobrazu i utratę siedlisk przyrodniczych.

Co ważne, ustalenia planu ogólnego wspierają działania na rzecz klimatu i dostosowania do jego zmian. Plan promuje zwartą zabudowę, co ułatwia rozwój efektywnej sieci transportu. Dzięki temu poprawia się również dostępność przestrzenna i komfort życia mieszkańców.

Plan ogólny określa ponadto długofalowe kierunki rozwoju przestrzennego, co zwiększa poczucie stabilności i bezpieczeństwa wśród mieszkańców, a także ogranicza ryzyko konfliktów między różnymi grupami interesariuszy, np. mieszkańcami, inwestorami, jednostkami samorządu terytorialnego.

Podsumowując, plan ogólny stanowi fundament polityki przestrzennej gminy, który mimo ograniczonego poziomu szczegółowości, pełni istotną rolę w kształtowaniu warunków dla zrównoważonego i społecznie akceptowalnego rozwoju, integrującego aspekty urbanistyczne, środowiskowe, społeczne i gospodarcze.

8.8 Ryzyko wystąpienia poważnych awarii

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska przez poważną awarię rozumie się zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. O zaliczeniu zakładu do kategorii o zwiększonym ryzyku (ZZR) lub o dużym ryzyku (ZDR) wystąpienia poważnych awarii decyduje Minister Rozwoju (Dz.U. z 2016 r., poz. 138).

Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Rzeszowie podaje do publicznej wiadomości informacje dotyczące zakładów o dużym ryzyku (ZDR) i zwiększonym ryzyku (ZZR) wystąpienia poważnej awarii przemysłowej zlokalizowanych na terenie województwa podkarpackiego. Na terenie gminy Czarna nie występują zakłady ZDR i ZZR (stan na dzień listopad 2024 r.).

Projekt planu ogólnego nie zawiera ustaleń w odniesieniu do zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

8.9 Zabytki i dobra materialne

Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków, ujęte w gminnej ewidencji zabytków oraz stanowiska archeologiczne, zostały uwzględnione w projekcie planu ogólnego poprzez przypisanie im odpowiednich stref planistycznych, z profilami funkcjonalnymi dostosowanymi do charakteru i funkcji poszczególnych obiektów. Szczegółowe zasady zagospodarowania tych terenów będą przedmiotem opracowań miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy.

Ograniczenia w zagospodarowaniu wynikające z obecności obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz zabytków archeologicznych wynikają z przepisów odrębnych, w szczególności ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. W odniesieniu do obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków, zasady ich ochrony zostaną określone na etapie sporządzanego planu miejscowego. Ze względu na ramowy i ogólny charakter planu ogólnego, nie ma możliwości szczegółowego określenia zasad działalności inwestycyjnej ani wyznaczania stref ochrony konserwatorskiej w jego zapisach – ograniczenie to wynika z przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

8.10 Oddziaływania transgraniczne

Realizacja ustaleń projektu planu ogólnego gminy Czarna nie będzie skutkować transgranicznym oddziaływaniem na środowisko, co wynika zarówno z położenia gminy – znacznie oddalonej od granic państwa – jak i z charakteru planowanego dokumentu. Plan ogólny, jako akt prawa miejscowego o strategicznym i kierunkowym charakterze, obejmuje wyłącznie strefowanie obszaru gminy oraz określenie nieprzekraczalnych warunków realizacji inwestycji poprzez parametry i wskaźniki urbanistyczne, zawarte w gminnych standardach urbanistycznych. Z uwagi na kierunkowy, ogólny charakter dokumentu oraz brak wskazania konkretnych inwestycji nie ma podstaw do prognozowania transgranicznego oddziaływania na środowisko, nie istnieją przesłanki merytoryczne do prognozowania skutków środowiskowych poza granicami kraju, wynikających z realizacji ustaleń planu ogólnego.

9 Propozycje innych niż w projekcie planu ogólnego rozwiązań alternatywnych a także zapobiegających, ograniczających lub kompensujących negatywne oddziaływania na środowisko

Na etapie sporządzania projektu planu ogólnego gminy Czarna dokonano analizy różnych wariantów rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych. Warianty te odnosiły się przede wszystkim do możliwych kierunków rozwoju zabudowy mieszkaniowej, lokalizacji funkcji usługowych, przebiegu powiązań komunikacyjnych oraz zakresu ochrony obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo. Rozważania prowadzone były w ramach prac koncepcyjnych oraz wewnętrznych konsultacji zespołu projektowego, a także w toku spotkań roboczych z przedstawicielami władz lokalnych, mieszkańców, inwestorów oraz właściwych organów i instytucji administracji publicznej.

Charakter planu ogólnego jako aktu prawa miejscowego o ograniczonym poziomie szczegółowości, koncentrującego się głównie na delimitacji stref planistycznych oraz określaniu

ogólnych kierunków zagospodarowania przestrzennego sprawia, że nie przesądza on o konkretnych formach zagospodarowania terenów ani o lokalizacji poszczególnych inwestycji. Ustalenia planu ogólnego mają przede wszystkim charakter ramowy i strategiczny, stanowiąc podstawę dla dalszych opracowań planistycznych, takich jak miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego czy decyzje o warunkach zabudowy. W związku z tym jego bezpośredni wpływ na środowisko jest ograniczony, a potencjalne skutki środowiskowe wynikają głównie z kierunków wyznaczonych dla rozwoju funkcji przestrzennych, które dopiero na dalszym etapie planowania mogą być poddawane szczegółowej ocenie pod kątem oddziaływań na poszczególne komponenty środowiska.

Zmiany w strukturze przestrzennej, jakie przewiduje dokument, są w przeważającej mierze zgodne z dotychczasowym stanem zagospodarowania oraz kierunkami wyznaczonymi w obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. W wielu przypadkach mają one charakter porządkujący – uzupełniający lub adaptacyjny względem już istniejących funkcji przestrzennych, co ogranicza zakres ingerencji w środowisko przyrodnicze.

Zidentyfikowane oddziaływania, jakie mogą wynikać z realizacji ustaleń planu, obejmują głównie wpływ na powierzchnię biologicznie czynną, wynikający z potencjalnej urbanizacji nowych terenów mieszkaniowych oraz towarzyszącej im infrastruktury. Jednakże, przy założeniu stosowania odpowiednich rozwiązań technicznych, nowoczesnych technologii budowlanych i zgodności realizacji inwestycji z przepisami ochrony środowiska, skala tych oddziaływań nie powinna przekroczyć progów uznawanych za znaczące w świetle obowiązujących norm i standardów.

Z uwagi na powyższe, przyjęto, że plan ogólny – w kształcie ujętym w projekcie – nie będzie powodował znaczących negatywnych skutków dla środowiska, o ile realizacja jego zapisów będzie odbywać się w zgodzie z przepisami ochrony środowiska i zasadami zrównoważonego rozwoju. W związku z tym, alternatywne warianty zapisów planistycznych nie zostały uwzględnione w niniejszym opracowaniu, jako nieuzasadnione z punktu widzenia racjonalności przestrzennej oraz prognozowanego wpływu na środowisko.

10 Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektu POG oraz częstotliwość jej przeprowadzania

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1130, z późn. zm.), organ wykonawczy gminy zobowiązany jest do dokonywania oceny aktualności planu ogólnego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ocena ta powinna być sporządzana co najmniej raz w trakcie kadencji rady gminy, zgodnie z art. 32 wspomnianej ustawy. W związku z powyższym, zasadne jest, aby analizę skutków realizacji postanowień Planu Ogólnego – w szczególności w zakresie funkcji terenu, sposobu jego zagospodarowania oraz stopnia realizacji przyjętych wskaźników – przeprowadzać w ramach przedmiotowej oceny. Takie podejście umożliwia systemowe i zgodne z prawem monitorowanie efektywności wdrażania ustaleń dokumentów planistycznych. W szczególności rekomenduje się zwrócenie uwagi na stopień realizacji ustaleń dotyczących wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej, który stanowi istotny parametr środowiskowy i

urbanistyczny, wpływający m.in. na jakość przestrzeni publicznej, retencję wód opadowych oraz lokalny mikroklimat.

Wpływ skutków realizacji ustaleń planu ogólnego na środowisko, analizowany będzie ponadto w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska realizowanego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. System ten stanowi podstawowe źródło danych w zakresie oceny stanu środowiska i jego zmian.

W odniesieniu do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których wydano lub będą wydawane decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach, obowiązek prowadzenia monitoringu środowiskowego zostanie określony indywidualnie w treści tych decyzji.

11 Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Przedmiotem prognozy oddziaływania na środowisko są ustalenia projektu Planu Ogólnego Gminy Czarna (POG), zgodnie z podjętą uchwałą nr VI/54/2024 z dnia 28 sierpnia 2024r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Czarna.

Jednym z głównych założeń nowelizacji ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jest wygaszenie obowiązywania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i zastąpienie go planem ogólnym. Z uwagi na zawarte w znowelizowanej ustawie terminy graniczne obowiązywania studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zachowają moc do czasu uchwalenia planu ogólnego gminy, jednak nie dłużej niż do 30 czerwca 2026 r. Plan ogólny będzie aktem prawa miejscowego. Zapisy planu ogólnego uwzględniane będą przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ponadto plan ogólny stanowić będzie podstawę prawną decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Obowiązek sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko wynika z art. 46 oraz art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Niniejsza prognoza, zgodnie z art. 46 tej ustawy, stanowi integralny element strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w ramach której organ opracowujący projekt dokumentu uzgadnia z właściwymi organami zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie, poddaje projekt wraz z prognozą opiniowaniu przez właściwe organy, zapewnia udział społeczeństwa w postępowaniu w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko oraz bierze pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko, opinie organów oraz rozpatruje uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa.

W oparciu o art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, wystąpiono o uzgodnienie zakresu oraz stopnia szczegółowości niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko, uzyskując uzgodnienia zawarte w pismach:

Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie – pismo znak: WOOŚ.411.1.148.2024.AB.4 z dnia 18 listopada 2024 r.

Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Dębicy – pismo znak: PSNZ.9020.19.5.2024 z dnia 30 października 2024 r.

Prognoza obejmuje ocenę najbardziej prawdopodobnych oddziaływań na poszczególne komponenty środowiska, jakie mogą być skutkiem dyspozycji przestrzennych zawartych w ustaleniach analizowanego projektu POG. Celem prognozy jest również pełna informacja dla podmiotów POG, tj. wnioskodawców, społeczności lokalnej i samorządów o skutkach przyjętej polityki przestrzennej dla środowiska przyrodniczego.

W planie ogólnym gminy określa się obligatoryjnie strefy planistyczne oraz gminne standardy urbanistyczne. Fakultatywnie można określić obszary uzupełnienia zabudowy i obszary zabudowy śródmiejskiej. Na terenie gminy Czarna w planie ogólnym nie wyznaczono obszaru zabudowy śródmiejskiej.

Plan ogólny został sporządzony na podstawie przepisów Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 22 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów oraz Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 2 maja 2024 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru uzupełnienia zabudowy w planie ogólnym gminy.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową wyrażone w liczbie mieszkańców w Gminie Czarna wynosi 2578 osób. Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w strefach planistycznych SW, SJ i SZ, suma chłonności terenów niezabudowanych w tych strefach w całej gminie, w tym luk w istniejącej zabudowie, nie może być mniejsza niż 70% (w przypadku Gminy Czarna 1804,6 os.) oraz większa niż 130% wartości zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową w gminie (w przypadku Gminy Czarna 3351,4 os.).

Jednocześnie obowiązuje wyjątek pozwalający na wyznaczenie obszarów przekraczających 130% zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową w terenach obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, obszarów uzupełnienia zabudowy (OUZ) oraz obszarach z istniejącą zabudową o funkcji mieszkaniowej.

Wyznaczając strefy planistyczne w pierwszej kolejności uwzględniono obowiązujące na terenie gminy miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego ze szczególnym uwzględnieniem obszarów, na których określono przeznaczenie umożliwiające realizację funkcji mieszkaniowej.

Chłonność położonych na terenie Gminy Czarna obszarów przeznaczonych w planie miejscowym pod zabudowę o funkcji mieszkaniowej wynosi 997 osób.

W drugiej kolejności wyznaczono obszar uzupełnienia zabudowy w ramach istniejącej zabudowy wraz z uwzględnieniem jego poszerzenia.

Co do zasady do tych obszarów uzupełnienia zabudowy OUZ ma być ograniczone wydawanie decyzji o warunkach zabudowy. Wyjściowy OUZ został wyznaczony na powierzchni 7 906 823 m² a następnie poszerzony do obszaru o powierzchni 8 484 267 m² wyznaczony zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 2 maja 2024 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru uzupełnienia zabudowy w planie ogólnym gminy.

W ramach planu ogólnego Gminy Czarna wprowadzono następujące strefy planistyczne:

13. SW – strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną
14. SJ - strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną
15. SZ – strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową
16. SU – strefa usługowa
17. SP – strefa gospodarcza
18. SR – strefa produkcji rolniczej
19. SI – strefa infrastrukturalna
20. SN – strefa zieleni i rekreacji
21. SC – strefa cmentarzy
22. SG – strefa górnictwa
23. SO – strefa otwarta

24. SK – strefa komunikacyjna

Ze względu na charakter gminy nie wyznaczono strefy handlu wielkopowierzchniowego SH.

Poszczególne strefy planistyczne wydzielono głównie w oparciu o ewidencję gruntów i budynków wykorzystując istniejącą geometrię działek oraz kontury użytków gruntowych. Ponadto wyznaczając granice brano pod uwagę geometrię obiektów z dostępnych lub przekazanych baz danych (w myśl art. 13g ustawy), lokalne uwarunkowania oraz politykę przestrzenną gminy, jak również złożone wnioski mieszkańców.

Zgodnie z zasadami sporządzania planu ogólnego oprócz zakwalifikowania terenu do danej strefy możliwe jest wskazanie tzw. profilu dodatkowego uwzględniającego specyfikę danego terenu. Należy podkreślić, że profil funkcjonalny (podstawowy i dodatkowy) określa jedynie jakie funkcje będą dopuszczalne do wyznaczenia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy (w przypadku wyznaczenia OUZ). W planie ogólnym nie określa się proporcji między funkcjami wynikającymi w wskazanego profilu funkcjonalnego i nie ma to wpływu na udział tych funkcji w planowanym zagospodarowaniu. Szczegółowe warunki zagospodarowania będą do ustalenia na etapie opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub w trakcie wydawania decyzji o warunkach zabudowy.

Wybierając profil dodatkowy w planie ogólnym Gminy Czarna dla poszczególnych stref przeanalizowano indywidualny, lokalny charakter każdej wyodrębnionej jednostki przestrzennej oraz uwarunkowania, w tym wynikające z przepisów odrębnych.

W ramach wymaganych standardów urbanistycznych określone zostały:

- maksymalna nadziemna intensywność zabudowy,
- maksymalna wysokość zabudowy,
- maksymalny udział powierzchni zabudowy zgodnie z art. 13e ust. 2 ustawy o planowaniu w strefach planistycznych: SW, SJ, SZ, SU, SP, SR (czyli o których mowa w art. 13c ust. 2 pkt 1–7);

oraz

- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – w strefach planistycznych, dla których przepis przewiduje obligatoryjnie określenie tej powierzchni (czyli o których mowa w art. 13c ust. 2 pkt 1–10) – w niniejszym planie ogólnym to strefy: SW, SJ, SZ, SU, SP, SR, SI, SN, SC.

Dla stref SG, SO (z wyjątkiem 1SO i 13SO), SK nie określono udziału powierzchni biologicznie czynnej z uwagi na brak takiego wymogu.

Ustalenie stref funkcjonalnych w projekcie planu ogólnego Gminy Czarna, będzie skutkowało ograniczonym oddziaływaniem na środowisko przyrodnicze. Wynika to przede wszystkim z faktu, że znaczna część wyznaczonych stref jest zgodna z aktualnym sposobem zagospodarowania terenu lub przewiduje uzupełnienie istniejącej zabudowy, co znacząco redukuje zakres potencjalnych ingerencji w środowisko.

Planowane przekształcenia przestrzenne, ukierunkowane głównie na rozwój funkcji mieszkaniowej, będą miały charakter umiarkowany pod względem wpływu na środowisko. Skala

zmian nie wskazuje na zagrożenie dla równowagi ekologicznej, a ewentualne skutki mogą być skutecznie łagodzone przy zastosowaniu odpowiednich rozwiązań projektowych oraz instrumentów ochrony środowiska na etapie realizacji inwestycji.

Choć niektóre skutki środowiskowe – zwłaszcza związane z trwałą zabudową – mogą mieć charakter bezpośredni i długofalowy, to zastosowanie nowoczesnych technologii i środków minimalizujących wpływ inwestycji (np. retencja, rozwiązania niskoemisyjne, zielona infrastruktura) pozwala uznać ryzyko przekroczenia norm jakości środowiska za niskie.

Charakter planu ogólnego jako aktu prawa miejscowego o ograniczonej szczegółowości – skupionego na wyznaczaniu stref planistycznych i określaniu ogólnych zasad zagospodarowania – powoduje, że nie stanowi on bezpośredniego instrumentu realizacyjnego inwestycji, lecz pełni funkcję kierunkową i koordynującą politykę przestrzenną na poziomie lokalnym. Jego ustalenia służą przede wszystkim jako podstawa do opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. W związku z tym wpływ planu ogólnego na środowisko należy oceniać w sposób pośredni i perspektywiczny, z uwzględnieniem stopnia ogólności ustaleń oraz przyszłych etapów planowania szczegółowego, w których możliwe będzie dokonanie dokładniejszych analiz środowiskowych dla konkretnych inwestycji.

Na etapie sporządzania projektu planu ogólnego Gminy Czarna dokonano analizy różnych wariantów rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych. Warianty te odnosiły się przede wszystkim do możliwych kierunków rozwoju zabudowy mieszkaniowej, lokalizacji funkcji usługowych, przebiegu powiązań komunikacyjnych oraz zakresu ochrony obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo. Rozważania prowadzone były w ramach prac koncepcyjnych oraz wewnętrznych konsultacji zespołu projektowego, a także w toku spotkań roboczych z przedstawicielami władz lokalnych, mieszkańców, inwestorów oraz właściwych organów i instytucji administracji publicznej.

Zmiany w strukturze przestrzennej, jakie przewiduje dokument, są w przeważającej mierze zgodne z dotychczasowym stanem zagospodarowania oraz kierunkami wyznaczonymi w obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. W wielu przypadkach mają one charakter porządkujący – uzupełniający lub adaptacyjny względem już istniejących funkcji przestrzennych, co ogranicza zakres ingerencji w środowisko przyrodnicze.

Z uwagi na powyższe, przyjęto, że plan ogólny – w kształcie ujętym w projekcie – nie będzie powodował znaczących negatywnych skutków dla środowiska, o ile realizacja jego zapisów będzie odbywać się w zgodzie z przepisami ochrony środowiska. W związku z tym, alternatywne warianty zapisów planistycznych nie zostały uwzględnione w niniejszym opracowaniu, jako nieuzasadnione z punktu widzenia racjonalności przestrzennej oraz prognozowanego wpływu na środowisko.

Monitoring skutków wdrażania i funkcjonowania ustaleń planu ogólnego, będzie prowadzony przez organ wykonawczy gminy, który jest zobowiązany jest do dokonywania oceny aktualności planu ogólnego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ocena ta powinna być sporządzana co najmniej raz w trakcie kadencji rady gminy. W związku z powyższym, zasadne jest, aby analizę skutków realizacji postanowień Planu Ogólnego – w szczególności w zakresie funkcji terenu, sposobu jego zagospodarowania oraz stopnia realizacji przyjętych wskaźników –

przeprowadzać w ramach przedmiotowej oceny. Takie podejście umożliwia systemowe i zgodne z prawem monitorowanie efektywności wdrażania ustaleń dokumentów planistycznych. W szczególności rekomenduje się zwrócenie uwagi na stopień realizacji ustaleń dotyczących wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej, który stanowi istotny parametr środowiskowy i urbanistyczny, wpływający m.in. na jakość przestrzeni publicznej, retencję wód opadowych oraz lokalny mikroklimat.

Wpływ skutków realizacji ustaleń planu ogólnego na środowisko, analizowany będzie ponadto w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska realizowanego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. System ten stanowi podstawowe źródło danych w zakresie oceny stanu środowiska i jego zmian.

W odniesieniu do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których wydano lub będą wydawane decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach, obowiązek prowadzenia monitoringu środowiskowego zostanie określony indywidualnie w treści tych decyzji.

12 Materiały źródłowe. Akty prawne, publikacje i opracowania dokumentacyjne**A. Akty prawne**

1. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2025 poz. 647 z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. 2026 poz. 13 z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (t.j. Dz.U. 2025 poz. 960 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz.U. 2026 poz. 69).
5. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. 2026 poz. 538).
6. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. 2024 poz. 1112 z późn. zm.).
7. Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (t.j. Dz.U. 2020 poz. 2187 z późn. zm.).
8. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. 2024 poz. 1292 z późn. zm.).
9. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (t.j. Dz.U. 2026 poz. 524).
10. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. poz. 774 z późn. zm.).
11. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 lipca 2019 r. w sprawie kryteriów oceny wystąpienia szkody w środowisku (Dz.U. 2019 poz. 1383 z późn. zm.).
12. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz.U. 2014 poz. 112 z późn. zm.).
13. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2020 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. 2022 poz. 2630 z późn. zm.).
14. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (t.j. Dz.U. 2021 poz. 845 z późn. zm.).
15. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j. Dz.U. 2022 poz. 2380 z późn. zm.).
16. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. poz. 1409 z późn. zm.).
17. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U. poz. 1408 z późn. zm.).
18. Rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz.U. 2016 poz. 138).
19. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2019 poz. 1839 z późn. zm.).
20. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2023 poz. 300).
21. Rozporządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze (Dz.U. 1959 nr 52 poz. 315).

B. Publikacje

1. Andrzejewski R. i in. 1991. Krajowe studium bioróżnorodności. Raport Polski dla UNEP, Warszawa.

2. Duda R., Witczak S., Żurek A., 2011. Mapa wrażliwości wód podziemnych Polski na zanieczyszczenie 1: 500 000. Metodyka i objaśnienia tekstowe. Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica, Kraków.
3. Głowaciński K., Rafiński J. (red.), 2003. Atlas płazów i gadów Polski. Status – rozmieszczenie – ochrona. GIOŚ, Warszawa.
4. Graf R., 2007. Ocena podatności płytkich wód podziemnych na zanieczyszczenia jako podstawa działań ochronnych w zlewni. Waloryzacja środowiska przyrodniczego w planowaniu przestrzennym. Problemy Ekologii Krajobrazu s.297-305.
5. Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., Górny M., Kurek R.T., Ślusarczyk R., 2011. Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża.
6. Klimaszewski M., 1981. Geomorfologia ogólna. PWN, Warszawa.
7. Kondracki J., 2001. Geografia regionalna Polski. PWN, Warszawa.
8. Liro A. et al. (red.), 1995. Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET-POLSKA. Fundacja IUCN Poland, Warszawa.
9. Liro A. et al. (red.), 1998. Strategia wdrażania krajowej sieci ekologicznej ECONET-POLSKA. Fundacja IUCN Poland, Warszawa.
10. Macias A., Bródka S., 2014. Przyrodnicze podstawy gospodarowania przestrzenią. PWN, Warszawa.
11. Majchrowska A., 2007. Realizacja zapisów Europejskiej Konwencji Krajobrazowej.
12. Matuszkiewicz M., 2008a. Regionalizacja geobotaniczna Polski. IGiPZ PAN Warszawa.
13. Matuszkiewicz M., 2008b. Potencjalna roślinność naturalna Polski. IGiPZ PAN Warszawa.
14. Mikołajków J., Sadurski A., 2017. Informator PSH: główne zbiorniki wód podziemnych w Polsce. PIG-PIB Warszawa.
15. Okarma H., Bogdanowicz W., Rychlik L., Szuma E., 2011. Atlas Ssaków Polski. IOP PAN Kraków.
16. Ostaszewska K., 2002. Geografia krajobrazu. PWN Warszawa.
17. Paczyński B., Sadurski A., 2007. Hydrogeologia regionalna Polski. PIG, Warszawa.
18. Pawlaczyk P., Jermaczek A., 2009. Poradnik lokalnej ochrony przyrody. Wydawnictwo Klubu Przyrodników.
19. Richling A., Solon J., 2011. Ekologia Krajobrazu. PWN, Warszawa.
20. Siemiński M., 2007. Środowiskowe zagrożenia zdrowia. PWN, Warszawa.
21. Sołowiej D., 1992. Podstawy metodyki oceny środowiska przyrodniczego człowieka. Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań.

13 Spis Rysunków

Ryc. 1. Położenie administracyjne	7
Ryc. 2. Podział administracyjny gminy Czarna.	8
Ryc. 3. Położenie fizyczno-geograficzne	9
Ryc. 4. Szkic budowy geologicznej gm. Czarna	12
Ryc. 5. Złoża w gminie Czarna	14
Ryc. 6. Obszary i tereny górnicze	15
Ryc. 7. Położenie względem JCWPd	17
Ryc. 8. Położenie względem JCWP	19
Ryc. 9. Położenie w stosunku do obszarów chronionych	46
Ryc. 10. Położenie w stosunku do sieci proponowanych korytarzy ekologicznych	49

Ryc. 11. Części stref związanych z nierolniczym zainwestowaniem wyznaczonym na gruntach rolnych klas I-III – pomarańczowym kolorem oznaczono grunty rolne klas II-III, czerwonym kolorem oznaczono strefy związane z nierolniczym zainwestowaniem (planowanym zagospodarowaniem).

71

Ryc. 12. Części stref związanych z nieleśnym zainwestowaniem wyznaczonym na gruntach leśnych, zielonym kolorem oznaczono grunty leśne Ls, czerwonym kolorem oznaczono strefy związane z nieleśnym zainwestowaniem.

81

Ryc. 13. Krajobraz oznaczony kodem 18-512.43-02, przedstawiony na tle projektu Planu Ogólnego Gminy Czarna. Obszar krajobrazu został zaznaczony szrafem w postaci niebieskiej kratki.

84

14 Spis Tabel

Tab. 1. Struktura użytkowania gruntów w gminie Czarna.	10
Tab. 2. Udokumentowane złoża kopalin w obrębie Gminy Czarna.	14
Tab. 3. Parametry JCWP oraz JCWPd według Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (2023)	20
Tab. 4. Klasyfikacja strefy podkarpackiej w zakresie jakości powietrza	28
Tab. 5. Lista zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych.	41
Tab. 6. Zabytki archeologiczne z rejestru zabytków z terenu gminy Czarna (02.2025)	41
Tab. 7. Zestawienie ilości stanowisk archeologicznych w obrębach ewidencyjnych	41
Tab. 8. Zestawienie ilości obiektów z Gminnej Ewidencji Zabytków w obrębach ewidencyjnych	42
Tab. 9. Wykaz pomników przyrody na terenie Gminy Czarna.	47
Tab. 10. Rekomendacje i wnioski do krajobrazu o którym mowa w art. 38A ust.3 pkt 2 ustawy z dnia 27 marca 2003. O planowaniu przestrzennym.	85